

Innehållsförteckning

MODERSMÅL OCH LITTERATUR.....	4
Modersmål och litteratur åk 7-9	4
MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURS I SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK.....	26
Svenska som andra språk-lärokurs, åk 7-9	26
DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA	34
A-lärokurs i finska åk 7-9	34
Finska, modersmålsinriktad A-lärokurs, åk 7-9	45
B1-lärokurs i finska åk 7-9.....	59
FRÄMMANDE SPRÅK A-LÄROKURS.....	70
A-lärokurs i engelska åk 7-9	70
A-lärokurs i spanska, åk 7-9	84
A-lärokurs i ryska åk 7-9.....	98
FRÄMMANDE SPRÅK, B1-LÄROKURS, ENGELSKA	109
B1-lärokurs i engelska åk 7-9	109
FRÄMMANDE SPRÅK B2-LÄROKURS.....	119
B2-lärokurs i engelska åk 8-9	120
B2-lärokurs i franska åk 8-9	126
B2-lärokurs i spanska åk 8-9	134
B2-lärokurs i tyska åk 8-9.....	142
MATEMATIK.....	151
Matematik åk 7-9.....	151
BIOLOGI	169
Biologi åk 7-9	169
GEOGRAFI	182
Geografi åk 7-9.....	182
FYSIK	196

Fysik åk 7–9	196
KEMI	210
Kemi åk 7–9	210
HÄLSOKUNSKAP	227
Hälsokunskap åk 7–9	227
RELIGION	240
Evangelisk-luthersk tro åk 7–9	240
Ortodox tro åk 7–9	248
Katolsk tro åk 7–9	257
Islam åk 7–9	268
Judendom åk 7–9	279
LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP	287
Livsåskådningskunskap åk 7–9	287
HISTORIA	294
Historia åk 7–9	294
SAMHÄLLSLÄRA	303
Samhällslära åk 7–9	303
MUSIK	308
Musik åk 7–9	308
SLÖJD	314
Slöjd åk 7–9	314
BILDKONST	320
Bildkonst åk 7–9	320
GYMNASTIK	325
Gymnastik och idrott åk 7–9	325
HUSLIG EKONOMI	336
Huslig ekonomi åk 7–9	336
ELEVHANDLEDNING	342

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Modersmål och litteratur åk 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Svenska och litteratur

I **årskurserna 7–9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmål och litteratur i åk 7–9

I1 Att kommunicera

I2 Att tolka texter

I3 Att producera texter

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 7–9](#)

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att kommunicera				
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer och övar sig i att motivera sina åsikter. 	K2, K3, K6, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i kommunikationssituationer samt motivera sina åsikter.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig och med stöd motivera sina åsikter i en kommunikationsmiljö.</p>
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig genom drama. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer. 	K1, K2, K3, K7	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig i grupp, vänta på sin tur och lyssna till andra.</p>
M3 stödja eleven i att utveckla sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas. 	K1, K2, K3, K7	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och i liten skala uppträda inför publik	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar, kan hålla en förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaövningar.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan förbereda och hålla en kort presentation, samt i någon mån delta i dramaövningar.</p>
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		K1, K2, K6, K7	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation samt analysera vilka färdigheter som behöver utvecklas.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i någon mån ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.</p>

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 2/5)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att tolka texter				
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	<p>Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och enklare faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta och elektroniska medier.</p> <p>Eleven funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig på att ställa frågor till de texter de arbetar med.</p> <p>Eleven fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll och sammanfatta det centrala i en text.</p>	K1, K2, K4	<p>Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse</p> <p>Läsförståelse och textanalytisk förmåga</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder sig av lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd iaktta och utvärdera sin läsfärdighet. Eleven övar på att utvecklas som läsare.</p>
M6 erbjuda eleven olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka olika slag av skönlitterära texter och enklare faktatexter	<p>Eleven iakttar även sin egen läsutveckling.</p> <p>Då eleven läser litteratur övar hen sig att reflektera över sina egna livserfarenheter i relation till det lästa samt analyserar sina läsupplevelser.</p> <p>Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta.</p> <p>Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttrycksätten i sådana texter.</p> <p>Eleven bekantar sig med informations-sökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.</p>	K1, K2, K4, K5	<p>Färdighet i informationssökning och källkritik</p> <p>Kunskap i litteratur och texter för unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner igen typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven ser skillnader mellan olika slag av texter.</p>
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet		K1, K2, K4		<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan granska texter, känner igen olika textgenrer och förstår att olika texter har olika upphov och syften.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven känner igen några textgenrer och förstår syftet med dem.</p>
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja olika källor för att få information		K2, K4, K5, K6		<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven använder olika medier och textmiljöer samt olika strategier vid informationssökning och kan bedöma källors tillförlitlighet.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hitta några källor och med stöd avgöra deras tillförlitlighet.</p>

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	K1, K2, K4, K5	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan tolka fiktiva texter och använda några centrala textanalytiska begrepp. Eleven läser flera böcker och delar med sig av sina läserfarenheter. För godkänt/vitsord 5: Eleven läser minst en bok och kan med stöd göra en enkel tolkning av den.
--	----------------	---

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att producera texter				
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	- Eleven producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella texter och webbtexter. - Eleven övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktions-processen. - Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande och beskrivande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter och producera olika slag av texter (multilitteracitet)	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika metoder att producera texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven producerar med hjälp av handledning någon ny texttyp, samt klarar av att uttrycka sin åsikt i text.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande och beskrivande texter även i multimediala miljöer	- Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande och beskrivande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven lär att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen.	K2, K4, K5	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika använda olika textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande och beskrivande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning producera kortare berättande och beskrivande texter.
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	- Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. - Eleven lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer. - Eleven undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. - Eleven bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär	K2, K4, K5, K6	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning bearbeta egen text. Eleven kan också producera text tillsammans med andra.

<p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket</p>	<p>sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och hen lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.</p>	<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standard-språkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.</p> <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven övar sig i att skriva texter i enlighet med skrivet standardspråk. Eleven skriver för hand och digitalt.</p>
<p>M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka och använda information och att använda sig av olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler</p>		<p>K2, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i sina texter använda information av olika slag. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa de grundläggande normerna för upphovsrätt och ange sina källor.</p> <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i text använda någon källa. Eleven övar sig i att göra anteckningar, samt i att sammanfatta och ange olika källor. Eleven känner till de grundläggande normerna för upphovsrätt.</p>

Modersmål och litteratur åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning	Centralt Innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav
Att förstå språk, litteratur och kultur				
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och stödja eleven i att känna igen språkets strukturer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven använder och analyserar språkliga strukturer, kulturella fenomen samt litteratur inom olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. - Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad och betydelser. 	K1, K2, K4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva språkliga särdrag i texter samt beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan se språkliga särdrag i texter och uppfatta skillnader mellan olika språkliga varianter.</p>
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna olika litterära genrer samt ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket. - Eleven bekantar sig med kulturbegreppet och med folklöre, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. - Eleven läser ungdomsböcker. - Eleven övar sig i att analysera och tolka litteratur. 	K1, K2, K4	Litteraturkunskap	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till några av litteraturens huvudgenrer och eleven har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.</p>
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt. 	K2, K4, K6, K7	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter.</p> <p>Eleven förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan berätta om egna kulturella erfarenheter.</p>

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
Att kommunicera				
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. 	K2, K3, K6, K7	Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan kommunicera i olika miljöer och situationer och övar sig i att göra det målinriktat.</p>
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer och övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatorer. - Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. - Eleven övar sig att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas. 	K1, K2, K3, K7	Förmåga att kommunicera i grupp	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan uttrycka åsikter och med handledning motivera dem. Eleven samarbetar i någon mån med och lyssnar på andra. Eleven kan med stöd anpassa sitt uttrycks sätt till situationen.</p>
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama		K1, K2, K3, K7	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussionsinlägg och ta hänsyn till sin publik samt delta i dramaövningar.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan hålla ett kortare anförande och kan delta i dramaövningar.</p>
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		K1, K2, K6, K7	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens och vet vilka områden som behöver utvecklas.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan diskutera sin kommunikation och med stöd hitta åtminstone något utvecklingsområde.</p>

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisning	Centralt Innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav
Att tolka texter				
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	<ul style="list-style-type: none"> - Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. - Eleven funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. 	K1, K2, K4	Behärskande av lässtrategier	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven tränar lässtrategier och kan diskutera hur väl de fungerar.</p>
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. - Eleven iakttar även sin egen läsutveckling. - Eleven får övning att skilja mellan åsikter och fakta. 	K1, K2, K4, K5	Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i någon mån bruka och analysera olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven läser olika texttyper och kan med stöd diskutera dem.</p>
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. - Då eleven läser litteratur reflekterar hen över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. - Eleven vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. 	K1, K2, K4	Förmåga att analysera och tolka texter	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och förstår att olika texter har olika upphov och syften.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven uppfattar skillnader mellan centrala texttyper och förstår att olika texter har olika upphov och syften.</p>
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttrycksätten i sådana texter. - Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. - Eleven lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. - Eleven bekantar sig med informationsökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor. 	K2, K4, K5, K6	Färdighet i informations-sökning och källkritik	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan söka information och med stöd värdera källors användbarhet och tillförlitlighet.</p>

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion		K1, K2, K4, K5	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt ge uttryck för sin läserfarenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan tolka fiktiva texter och använda centrala textanalytiska begrepp. Eleven läser flera böcker och delar med sig av sina läserfarenheter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan diskutera fiktiva texter och läser åtminstone någon bok i sin helhet.
--	--	----------------	--	--

Mål för undervisning Att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	- Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. - Eleven övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. - Eleven övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. För godkänt/vitsord 5: Eleven producerar med handledning någon ny texttyp, samt klarar av att uttrycka sin åsikt i text.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	- Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen.	K2, K4, K5	Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med hjälp av handledning producera korta berättande, beskrivande, instruerande och förklarande texter.
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	- Eleven undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. - Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket.	K2, K4, K5, K6	Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan arbeta med textproduktion både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i diskussion ge och ta emot respons på texter.

<p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket</p>	<p>- Eleven lär sig menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.</p>	<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven behärskar skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt. För godkänt/vitsord 5: Eleven övar sig i det skrivna standardspråkets normer både för hand och digitalt.</p>
<p>M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler</p>		<p>K2, K4 K5, K7</p>	<p>Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan i sina texter använda information av olika slag och hänvisa till den. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor. För godkänt/vitsord 5: Eleven kan i text med handledning använda sig av någon källa. Eleven kan sammanfatta information i kortare text. Eleven vet att man anger sina källor och kan med stöd göra en källförteckning.</p>

Modersmål och litteratur åk 8 (sida 5/5)

Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur	Centralt Innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. - Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag. 	K1, K2, K4	Språklig medvetenhet	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva språkliga särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med handledning beskriva språkliga särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter.</p>
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna huvuddragen i litteraturens historia och olika litterära genrer samt ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. - Eleven bekantar sig med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. - Eleven bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. - Eleven vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden. 	K1, K2, K4	Litteraturkunskap och kulturkänedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till något om de nordiska grannspråken och är bekant med huvuddragen i litteraturhistorien. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven har någon insikt i kulturell mångfald och kan berätta om egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till något om de nordiska grannspråken och litteraturhistorien. Eleven känner till litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.</p>
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser ungdomsböcker. - Eleven övar sig även i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer och övar sig i att använda sig av några textanalytiska begrepp. - Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt. 	K2, K4, K6, K7	Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.</p> <p>För godkänt/vitsord 5: Eleven känner till den språkliga och kulturella mångfalden i Finland samt språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ.</p>

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 1/11)

Mål för undervisning Att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen.	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. - Eleven ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. - Eleven tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. 	K2, K3, K6, K7	Förmåga att agera i kommunikationssituationer	<p>För vitsord 5: Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer</p>
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. - Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. - Eleven övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. - Eleven övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas. 	K1, K2, K3, K7	Förmåga att kommunicera i grupp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.</p>

<p>M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama</p>	<p>Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik</p>		<p>K1, K2, K3, K7</p>	<p>Förmåga att framträda</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt. För vitsordet 7: Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt. För vitsordet 8: Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt. För vitsordet 9: Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.</p>
<p>M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden</p>		<p>K1, K2, K6, K7</p>	<p>Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation För vitsordet 7: Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden. För vitsordet 9: Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.</p>

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 3/11)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att tolka texter					
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	<p>- Elevens texttolkningsförmåga fördjupas genom att hen läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier.</p> <p>- Eleven funderar över texters olika syften och mottagare</p> <p>- Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser, och omformulera texter.</p> <p>- Eleven iakttar även sin egen läsutveckling.</p> <p>- Eleven bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer.</p> <p>- Eleven ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet.</p> <p>- Eleven reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna.</p>	K1, K2, K4	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.</p>
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta och medietexter	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta och medietexter.		K1, K2, K4, K5	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	<p>För vitsordet 5: Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta och medietexter i olika former.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.</p>

<p>M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord och begreppsförrådet</p>	<p>Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Då eleven läser litteratur reflekterar hen över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. - Eleven vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. - Eleven analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttrycksätten i sådana texter. - Eleven övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. - Eleven behärskar informationssökningens olika faser, kan använda olika informationskällor och vet hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor. 	<p>K1,K2, K4</p>	<p>Förmåga att analysera och tolka fakta och medietexter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål</p>
<p>M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.</p>		<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Färdighet i informationssökning och källkritik</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda självklara källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan agera i informationssökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.</p>

<p>M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen</p>	<p>Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.</p>		<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.</p>
---	---	--	-----------------------	---	---

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 6/11)

Mål för undervisning Att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	<p>- Eleven producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter.</p> <p>- Eleven övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter.</p> <p>- Eleven studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter.</p> <p>- Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen.</p> <p>- Eleven undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av</p>	K2, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent	<p>För vitsordet 5: Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.</p>
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågasvarande textgenre och situation	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	<p>- Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen.</p> <p>- Eleven undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av</p>	K2, K4, K5	Förmåga att behärska textgenerer	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.</p>

<p>M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent</p>	<p>Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent.</p>	<p>denna kunskap då de producerar egna texter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. - Eleven lär sig att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. - Eleven förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation. 	<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Förmåga att behärska textproduktionsprocesser</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor. Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan planera och producera text både individuellt och i grupp. Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons. Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur. Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.</p>
<p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner</p>	<p>Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket</p>	<p>denna kunskap då de producerar egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.</p>	<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår. Eleven kan använda enkel menings och satsbyggnad samt i huvudsak skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråks normer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och bearbetning. Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.</p>

<p>M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer</p>	<p>Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.</p>		<p>K2, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.</p>
---	---	--	-----------------------	--	---

Modersmål och litteratur åk 9 (sida 9/11)

Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>	<p>Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.</p>	<p>- Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld.</p> <p>- Eleven tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen.</p> <p>- Eleven fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk.</p> <p>- Eleven bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförord.</p>	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Förmåga att utveckla språklig medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation</p>

<p>M16 sporra eleven att öka sin litteratur och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs och andra kulturupplevelser</p>	<p>Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven får ökad kännedom om film, teater och olika slag av mediekultur. Hen vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. - Eleven diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. - Eleven bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. - Eleven övar sig även i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och 	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Litteraturkunskap och läsinträsse</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några verk och författare till dessa. Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden. Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.</p>
---	---	---	-------------------	--	--

<p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>	<p>Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.</p>	<p>blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp.</p> <p>- Eleven uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.</p>	<p>K2, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identitet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.</p>
--	---	---	-----------------------	---	---

MODERSMÅL OCH LITTERATUR, LÄROKURS I SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK

Svenska som andra språk-lärokurs, åk 7–9

I årskurserna 7–9 är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkänedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsupplevelser.

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera

I2 Att tolka texter

I3 Att producera texter

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Svenska som andra språk-lärokurs och litteratur, årskurs 7–9 (sida 1/7)

Mål för undervisningen Att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället.	<p>Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation.</p> <p>Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter.</p> <p>Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum).</p> <p>Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.</p>	K1, K2, K4	Att utveckla kommunikativa färdigheter	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikationssituationer i skolan.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven tar initiativ i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.</p>
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.	<p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum).</p> <p>Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.</p>	K2, K4, K5	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.</p>

<p>M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt.</p>	<p>K2</p>	<p>Förmåga att uppträda</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttrycksätt</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven uttrycker sig förståeligt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Eleven uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.</p>
--	---	-----------	-----------------------------	---

Mål för undervisningen Att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna</p>	<p>Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.</p>	<p>Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi).</p> <p>Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord och begreppsförråd.</p> <p>Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande,</p>	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimediala texter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrererna. Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner igen de vanligaste textgenrererna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord och begreppsförråd.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter. Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven utvecklar sitt ord och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.</p>

<p>M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp</p>	<p>Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.</p>	<p>argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter.</p> <p>Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.</p>	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Förmåga att tolka talade, skrivna och multimediala texter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hens ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.</p>
--	--	---	-------------------	--	---

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 7–9 (sida 4/7)

Mål för undervisningen Att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.	<p>Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin reper-toar av textgenrer.</p> <p>Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter.</p> <p>Undervisningen stärker behärsknigen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor.</p> <p>Eleverna tränar olika stilarter</p>	K1, K2, K4	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	<p>För vitsordet 5: Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrererna men där textgenrerernas typiska särdrag används bristfälligt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.</p>
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	<p>Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer.</p> <p>Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text.</p> <p>Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.</p>	K2, K3	Förmåga att behärska skriftspråket	<p>För vitsordet 5: Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven följer skriftspråksnormerna väl.</p>

Svenska som andra språk-lärokurs och litteratur, årskurs 7–9 (sida 5/7)

Mål för undervisningen Att förstå språk, litteratur och kultur	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val</p>	<p>Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.</p>	<p>Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot.</p> <p>Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling.</p> <p>Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur.</p> <p>Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs.</p> <p>Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.</p>	<p>K4</p>	<p>Förmåga att utveckla språklig medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer. Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven uppfattar gränserna mellan sats och känner igen verbet i centrum av satsen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med andra. Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar. Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag. Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken inverkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.</p>

<p>M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra</p>	<p>Eleven läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.</p>		K2	<p>Förmåga att analysera och tolka skönlitteratur</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsoplevelser med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven läser och kan analysera en skönlitterär text. Eleven kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.</p>
<p>M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser</p>	<p>Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.</p>		K2	<p>Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven breddar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Eleven observerar att kulturen samt individers verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Eleven deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.</p>

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 7–9 (sida 7/7)

Mål för undervisningen Att använda språket som stöd för allt lärande	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iakttä och jämföra olika inlärningsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra	Eleven stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Eleven jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.	Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande	K1, K2, K7	Förmåga att utveckla sitt eget sätt att lära sig språk	För vitsordet 5: Eleven gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig. För vitsordet 7: Eleven identifierar sina styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande. För vitsordet 8: Eleven utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk. För vitsordet 9: Eleven ställer upp utmanande mål för sitt eget lärande och främjar det gemensamma lärandet
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika vetenskapsområden	Elevens språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika vetenskapsområden.	Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande	K4, K6	Förmåga att utveckla ett abstrakt språk	För vitsordet 5: Eleven behandlar teman som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk. För vitsordet 7: Eleven förstår med stöd av en stark kontext språk som är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder. För vitsordet 8: Eleven förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten. För vitsordet 9: Eleven känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	Eleven använder ändamålsenliga sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Eleven planerar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.		K1, K5, K6	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	För vitsordet 5: Eleven söker enstaka information från givna källor. Eleven följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad. För vitsordet 7: Eleven söker information från bekanta källor eller källor som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete. För vitsordet 8: Eleven söker information från olika källor och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet. För vitsordet 9: Eleven söker och kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA

A-lärokurs i finska åk 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokurs i finska årskurserna 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i finska, A-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i finska, A-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i finska, A-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

Finska, A-lärokurs, årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven lär sig använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven har en uppfattning om språkens betydelse för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	Eleven lär sig använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2, K5	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig regelbundenheter i finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven bekantar sig med målen och provar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar sina färdigheter för språkstudierna. Eleven lär sig använda självbedömning.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven lär sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt och att använda ordlistor. Eleven uppfattar helheter. Eleven lär sig märka var hen kan använda sina kunskaper i finska.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

Finska, A-lärokurs, årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven vågar uttrycka sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan i någon mån kommunicera i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier.	Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig olika kommunikationsstrategier. Eleven lär sig uttrycka sin åsikt och ta ställning på ett kulturellt lämpligt språk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan använda sig av några stående uttryck, omskrivningar och utfyllnader för att klara av kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven lär sig uttrycka sin åsikt och ta ställning på ett kulturellt lämpligt språk.	K2, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande texter. De strukturer som tas upp är bl.a. stadiövaxling, temaform, indikativ, räkneord (datum, årtal), lokalkasus och objekt.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.

Finska, A-lärokurs, årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven har en uppfattning om språkens betydelse för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	olika finskspråkiga verksamheter. Eleven lär sig använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2, K5	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven kan berätta om finskspråkiga sammanhang och miljöer där det finns möjligheter att lära sig. Eleven kan berätta om finskspråkiga sammanhang och miljöer där det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper hen att jämföra olika språk och att studera finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till och kan ge exempel på finskans centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar färdigheterna för språkstudier. Eleven lär sig använda självbedömning och kamratbedömning.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Eleven övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt. Eleven övar sig att använda ordlistor, uppfatta helheter och gruppera. Eleven lär sig märka var hen kan använda sina kunskaper i finska.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

Finska, A-lärokurs, årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven vågar uttrycka sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera och delta i diskussioner i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig olika kommunikationsstrategier. Eleven lär sig uttrycka sin åsikt och ta ställning på ett kulturellt lämpligt språk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan använda sig av några stående uttryck, omskrivningar och utfyllnader för att klara av kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan uttrycka sin åsikt om bekanta ämnen.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. beskrivande texter och faktatexter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. beskrivande texter och faktatexter. De strukturer som tas upp är bl.a. räkneord (grundtal), es-siv, translativ, konditionalis, imperativ, possessivsuffix.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter och skyldigheter.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språkens ställning och språkens och kulturens betydelse	För vitsordet 5: Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 7: Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkens betydelse för individen. Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkens betydelse för individen. Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer. För vitsordet 9: Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera över språkens betydelse för individen. Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer	Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.	Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Eleven uppmuntras att öka sin kunskap om och använda och dela av sina kunskaper i det finska språket. Eleven lär sig märka i vilka sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.	K2, K5	Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven lär sig sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper hen att jämföra olika språk och att studera finska. Eleven lär sig regelbundenheter i finska.	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
---	--	--	--------	------------------	---

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven vidareutvecklar färdigheterna för språkstudierna. Eleven använder sig av självbedömning och kamratbedömning. Eleven lär sig delta i en uppbyggande kommunikation.	K1, K3, K7	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Eleven görs bekant med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning.	K1	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.
--	---	--	----	--	---

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera					
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.	Eleven övar sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer. Olika medier används som hjälp.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.

<p>M7 handleda eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika kompensationsstrategier.</p>	<p>Eleven studerar och övar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier. Eleven lär sig använda kompenserande strategier i olika kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven lär sig kulturellt lämpligt språkbruk.</p>	<p>K4</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk.</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p>		<p>K2, K6</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlig- heter att tolka olika slags texter för informationssök- ning, även tydliga faktatex- ter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas cen- trala innehåll.	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter ge- nom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin inform- ationssökning	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i sam- band med olika slags texter som t.ex. argu- menterande och all- mänbildande texter. Eleven övar sig att upp- fatta helheter, grup- pera, söka information och bedöma hur tillför- litlig informationen är. Eleven lär sig använda sig av slutledningsför- måga.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obe- kanta ord utgående från kontexten. För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skri- ven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemen- sam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförbe- redd det centrala innehållet, nyckel-ord och viktiga detaljer. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i all- mänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som byg- ger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckel-ord eller viktiga de- taljer.

Finska, A-lärokurs, årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal.	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala förståeligt.</p>	<p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. argumenterande texter och faktatexter. De strukturer som tas upp är bl.a. passiv (indikativ, konditionalis), unipersonella uttryck, adjektivens och adverbens komparation, participer och satsmotsvarigheter, objekt (repetition) och räkneord (ordningstal).</p> <p>Eleven tränar uttal, satsbetoning osv.</p>	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	<p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>

Finska, modersmålsinriktad A-lärokurs, åk 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen. Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9](#)

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	Välja innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan berätta om några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Jämföra språk och iaktta finska kulturella företeelser. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp såsom namn på ordklasser och kasusformer i undervisningen samt terminologi som hör ihop med vanliga skrivregler.	K2, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan i någon mån dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de grundläggande språkvetenskapliga begreppen i finska.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande. Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömnings-sätt. Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan använda några av de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Tillämpa sådana arbetssätt som utnyttjar läro-medel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven kan beskriva några olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i några olika situationer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. vardagliga ämnen. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jämföra uttryck i olika språk.	K2	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en vardaglig kommunikationssituation.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i och utanför skolan och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan anpassa sitt språkbruk både i skriftlig och i muntlig kommunikation. Eleven visar att hen behärskar några av de viktigaste artighetskutymerna.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig beskrivande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Lära sig ordklasserna och böjningen av dem, befästa redan bekanta kasusformer, lära sig nya kasusformer och böjningen av dem. Fästa uppmärksamhet vid vanliga skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt några allmänna fraser och idiom.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	Välja innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.	K2	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Jämföra språk och iaktta olika dialekter och varianter av talad och skriven finska. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp som hör ihop med verbböjning i tempus, modus, infinitiv och aktiv samt passiv samt terminologi som hör ihop med vanliga skrivregler.	K2, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande. Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömningsätt. Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	Tillämpa sådana arbetssätt som utnyttjar läromedel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. i diskussioner i olika lärmiljöer. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jämföra uttryck i olika språk.	K2	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan diskutera och göra sig förstådd också i mera krävande kommunikationssituationer.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i offentliga sammanhang (t.ex. i sociala medier) och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan anpassa sitt språkbruk både i skriftlig och i muntlig kommunikation. Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring, tolka och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i allmänspråkligt tal eller i skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer. Eleven klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- döm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig jämförande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Befästa verbböjningen i tempus, aktiv och passiv. Lära sig modus och infinitiv. Följa vanliga skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att till exempel beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat. Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.

Finska, modersmålsinriktad A-lärokurs, åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	<p>Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland.</p> <p>Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa.</p> <p>Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.</p>	<p>Arbeta kring frågor som berör flerspråkighet och kulturell mångfald i närmiljön samt reflektera över den egna flerspråkiga identiteten.</p> <p>Ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.</p>	K2	<p>Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer. Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.</p>
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	<p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.</p>	<p>Välja innehåll och arbetsätt som uppmuntrar eleverna att öka sin kunskap om och använda och dela med sig av sina kunskaper i det finska språket.</p>	K2	<p>Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.</p>

<p>M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet</p>	<p>Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>	<p>Jämföra språk och iaktta regelbundenheter. Använda centrala språkvetenskapliga begrepp kring participer och satslära samt terminologi som hör ihop med skrivregler.</p>	<p>K2, K4</p>	<p>Språklig medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om regelbundenheter och känner till några språkvetenskapliga begrepp i finska. För vitsordet 7: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter och jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala språkvetenskapliga begrepp i finska För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.</p>
---	---	--	---------------	-----------------------------	---

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Sätta upp mål för och reflektera över sitt lärande.</p> <p>Tillämpa mångsidiga arbets- och bedömningssätt.</p> <p>Ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K1, K3, K7	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hens omgivning.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>	Tillämpa sådana arbetsätt som utnyttjar läromedel mångsidigt och som främjar samarbete och meningsfull och kreativ språkanvändning i vardagen.	K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.</p>

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera					
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Bekanta sig med och få ta del av olika slags kommunikationssituationer i och utanför skolan. Utnyttja olika slags medier och digitala verktyg.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensationsstrategier och omformulera sitt budskap.	Diskutera och hålla muntliga anföranden i olika sammansättningar och med hjälp av olika medier och metoder, t.ex. genom drama och spel. Föra talan i grupper av olika storlekar. Våga föra fram sin åsikt och ta initiativ i för eleven relevanta ärenden, t.ex. delta i debatter eller skriva inlägg i skriftliga medier. Öva sig i att använda idiomatiska uttryck och jämföra uttryck i olika språk.	K2	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.

<p>M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan</p>	<p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p>	<p>Träna lämpligt muntligt och skriftligt språkbruk i offentliga och i formella sammanhang (t.ex. vid arbetsökning, opinionsyttring) och fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska.</p> <p>Utnyttja olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg.</p>	<p>K4, K6</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p> <p>För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.</p> <p>För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.</p>
--	---	---	---------------	--------------------------------------	---

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Tillsammans välja intressanta texter. Både ensam och tillsammans med andra presentera, diskutera kring, tolka, kritiskt granska och sammanfatta texter och finskspråkig litteratur ur olika genrer. Söka information och bedöma tillförlitligheten.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten. För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer. För kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning. Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter. Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.

Modersmålsinriktad finska, A-lärokurs, åk 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.	Med hjälp av olika medier och digitala verktyg producera och dela med sig tolkande texter och andra produkter, t.ex. film, musik, och drama, om aktuella och för eleverna intressanta ämnen. Lära sig nya ord och uttryck samt några vanliga idiom. Lära sig sådana strukturer (satslära och skiljetecken, participer) som berikar språket och ger ett mer sofistikerat intryck. Förstärka den skriftliga förmågan genom att behandla språkvårdsfrågor och skrivregler.	K3, K4, K5	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. För kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat. Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. För kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet. Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.

B1-lärokurs i finska åk 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokurs i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

[Mål för lärmiljöer och arbetsätt i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i finska, B1-lärokurs, i årskurs 7–9](#)

B1-lärokursen i finska årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket samt skillnader mellan talad och skriven finska. Eleverna jämför det finska språket med andra språk de studerar.	K2, K5	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleverna bekantar sig med språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp i det finska språket som behandlats i undervisningen och är medveten om vissa regelbundenheter i språket.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I undervisningen används olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer som stärker studiemotivationen. Eleverna tränar sina kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda finska i olika situationer. Eleverna övar att söka information på finska	K1	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål för sina språkstudier och deltar i kommunikationen i gruppen på ett ändamålsenligt sätt så att hen oftast når fram med sitt budskap.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K2, K7	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

B1-lärokursen i finska årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleverna tränar med hjälp av varierande teman och i mångsidiga situationer muntlig kommunikation.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleverna bekantar sig med de vanligaste artighetsfraserna. Eleverna bekantar sig med olika finskspråkiga medier.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver oftast hjälpmedel.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till de vanligaste artighetsfraserna.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten huvudinnehållet i enkel skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kan skriva korta meningar.

B1-lärokursen i finska årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket och med den finska kulturen. Eleverna jämför det finska språket med andra språk de studerar med hjälp av språkvetenskapliga begrepp som de bekantat sig med i undervisningen.	K2, K5	Kunskap om finskans tal-, skrift- och släktspråk	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan med stöd dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner de språkvetenskapliga begrepp i finskan som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Eleverna använder olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer på ett sätt som stärker studiemotivation. Eleverna övar att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt och långsiktigt arbete. Eleverna övar att kritiskt granska information på finska.	K1	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål för sina språkstudier och deltar på ett konstruktivt sätt i kommunikationen i gruppen.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	Eleverna tränar kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda språket mångsidigt i olika situationer.	K2, K7	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan.

B1-lärokursen i finska årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleverna bekantar sig med olika typer av kommunikation med hjälp av finskspråkiga medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar några rutinmässiga kommunikationssituationer utan stöd.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleverna tränar mångsidigt användning av finska både muntligt och skriftligt i olika sammanhang och hur man kommunicerar artigt i olika situationer.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleverna bekantar sig med språkkunskap som behövs i arbetslivet.	K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till och kan använda några vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information ur en kort text.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och några grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av stödmedel berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	Eleverna bekantar sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. I undervisningen fästs uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska. Eleverna jämför det finska	K2, K5	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	För vitsord 5: Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland. För vitsord 7: Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen. För vitsord 8: Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen. För vitsord 9: Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkets betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	språket med andra språk de studerar. Eleverna använder språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra.	K1, K4	Språklig förståelse	För vitsord 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket. För vitsord 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsord 8: Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsord 9: Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.

B1-läro kursen i finska årskurs 9 (sida 2/6)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleverna använder olika lärstrategier, läro-medel och lärmiljöer på ett effektivt sätt och på sätt som stärker studiemotivation.</p> <p>Eleverna tillämpar arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationsökning.</p> <p>Eleverna tränar kommunikativa färdigheter och uppmuntras att använda språket mångsidigt i olika situationer.</p>	K1	<p>Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studie-strategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.</p>		K2, K7	<p>Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.</p>

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Innehåll väljs med målet att eleverna ska klara sig på finska i olika sammanhang. Innehållet ska vara aktuellt och för eleverna intressant. Eleverna bekantar sig med	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.	språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Eleverna tränar mångsidigt användning av finska både muntligt och skriftligt i olika sammanhang och beaktar hur man kommunicerar artigt i olika situationer.	K2, K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

<p>M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk</p>	<p>Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.</p>		<p>K2, K4, K6</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A 1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>
---	--	--	-------------------	--------------------------------------	--

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Eleverna övar läs- och hörförståelse kring de teman som behandlas i undervisningen.	K4	Förmåga att tolka texter	För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. För kunskapsnivå A 1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. För kunskapsnivå A1.2/A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ord-förråd.

B1-lärokursen i finska årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Eleverna bygger upp sitt ordförråd och lär sig olika strukturer i det finska språket i samband med olika slags texter.	K4, K5	Förmåga att producera texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A 1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.</p>

FRÄMMANDE SPRÅK A-LÄROKURS

A-lärokurs i engelska åk 7–9

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9](#)

A-lärokursen i engelska i årskurs 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket.	K1 K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven har en grundläggande kunskap om var engelska talas och hurdana olika varianter det finns. Eleven ska även känna till de engelskspråkiga ländernas generella kulturella drag.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk.	K1 K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta del av engelskspråkiga miljöer och sammanhang.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Att söka information om några av engelskans varianter.	K1 K3	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till variationer och regelbundenheter mellan olika engelska varianter. Eleven känner till de grundläggande språkvetenskapliga begreppen.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan presentera ett engelskspråkigt land och nämna något om engelskspråkig kultur.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.	K1 K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till och kan i viss mån använda olika lärstrategier. Eleven hittar något sätt att delta i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår vikten av att studera det engelska språket.

A-läro kursen i engelska i årskurs 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant och ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan med stöd kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	Att utvidga ordförrådet och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4 K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ibland ta initiativ till att kommunicera på engelska i vardagliga situationer. Eleven känner till några kommunikationsstrategier.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till en del artighetskutymmer och kan ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer samt hålla igång en konversation. Eleven kan använda några artiga uttryck.

A-lärokursen i engelska i årskurs 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta del av och förstå det centrala innehållet i allmänspråkligt tal och lättfattlig skriven text.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Följande strukturer tas upp: tempusformer genitiv pronomen (possessiva, relativa, reflexiva) oregelbundna verb modala hjälpverb (introduktion)	K5 K6	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera en sammanhängande text utgående från de strukturer som förekommer i det centrala innehållet. Eleven använder sitt ordförråd och kan uttala övade ord.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan tempusformerna.

A-läro kursen i engelska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet				
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk.	K1 K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven ska kunna berätta om de generella kulturella dragen i engelskspråkiga länder.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	Att söka information om några av engelskans varianter.	K1 K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven känner till verktyg för att kunna ta del av engelskspråkiga miljöer och sammanhang.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1 K3	Språklig medvetenhet.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår och kan tillämpa regelbundenheter. Eleven känner till de språkvetenskapliga begreppen.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan nämna några länder där engelska talas och hurdana olika varianter det finns.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
Färdigheter för språkstudier				
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.	K1 K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan sätta upp enkla mål och använda olika lärstrategier. Eleven hittar sätt att delta i kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven utökar sin förståelse för och reflekterar över vikten av det engelska språket också utanför skolan.

A-lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och kan även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer.	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4 K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan ta initiativ till att kommunicera på engelska i vardagliga situationer. Eleven kan med hjälpmedel använda sig av kompensationsstrategier.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven behärskar en del av de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
				För godkänt/vitsord 5: Eleven kan med stöd kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter. Eleven kan använda artiga uttryck.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, som även kan vara inriktade på andra stadiets utbildning och arbetslivet. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven förstår innebörden och några centrala innehåll i allmänspråkligt tal och lättfattlig skriven text.

A-lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer</p>	<p>Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning. Innehållet kan även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.</p> <p>Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.</p> <p>Följande strukturer tas upp: tempusformer (repetition) pronomen (indefinita) genitiv adverb och adjektiv nationalitetsord artikelns användning</p>	<p>K5 K6</p>	<p>Förmåga att producera texter</p>	<p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan producera en språkligt nyanserad text utgående från de strukturer som förekommer i det centrala innehållet. Eleven använder ett varierande ordförråd och kan grundläggande uttalsregler.</p>
				<p>För godkänt/vitsord 5: Eleven kan pronomen.</p>

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som anknyter till engelskans ställning och olika varianter samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till det engelska språkets ställning och varianter. Eleven lär sig om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket.	K1, K2	Förståelse för frågor som anknyter till språkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där engelska talas. Eleven kan berätta något om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var engelska talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om engelskans ställning som världsspråk. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över engelskans ställning som världsspråk samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikation.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar uppfattningen om den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	Eleven lär sig att hitta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen. Eleven lär sig olika sätt att agera i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld på engelska.	Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.	K1, K2	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter.	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några engelskspråkiga innehåll och sammanhang där engelska språket kan användas. För vitsordet 7: Eleven kan nämna engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 8: Eleven kan jämföra engelskspråkiga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja engelskspråkiga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.

<p>M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>	<p>Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och göra jämförelser mellan engelska och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>		<p>K1, K3</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i engelska språket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i engelska språket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i det engelska språket och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven kan berätta om det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter och tillämpa dem.</p> <p>Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk. Eleven känner till och kan använda det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
---	--	--	---------------	-------------------------	--

A-läro kursen i engelska i årskurs 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sin läroprocess självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier.</p> <p>Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.</p>	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig engelska. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan be-skriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan be-skriva olika möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.</p>

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer som är lämpliga med hänsyn till elevens ålder och livserfarenhet och som även kan behandla åsikter	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	<p>Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper.</p> <p>Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.</p> <p>Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk.</p> <p>Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.</p> <p>Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.</p>	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer och kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.</p>

<p>M7 stödja eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier.</p>		<p>K4, K6</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation genom att vid behov använda standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet, rätta till missförstånd. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck och också av relativt komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja elevernas förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att använda språket i kulturell växelverkan.</p>		<p>K2</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamålen, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.</p>

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	<p>Att öva läs- och hörförståelse med varierande och för eleverna intressanta texter, som även kan vara inriktade på andra stadiets utbildning och arbetslivet.</p> <p>Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.</p>	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p> <p>För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>

A-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda det engelska språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, beaktande av engelskans utbredning. Innehållet ska även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd, öva uttal och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Följande strukturer tas upp: tempusformer artikelns användning vid egennamn nationalitetsord modala hjälpverb passiv konditionalis och villkorssatser	K5, K6	Förmåga att producera texter	För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck. För kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och många detaljer angående olika vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt allmänna fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

A-lärokurs i spanska, åk 7–9

Innehåll och teman i undervisningen ska väljas tillsammans med eleverna. Innehållet väljs med beaktande av att eleverna ska kunna agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. I undervisningen väljs innehåll också med beaktande av spanskans geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk.	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas.
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen	Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk. - Grammatikaliska termer - Tillämpning av grammatikaliska termer och regler - Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv)	K1, K2	Förmåga att med hjälp av spanskaspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	Ta upp information om spanskas centrala varianter - Mest elementära skillnader mellan spanska i Spanien och Latinamerika - Repetition av tidigare innehåll - Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio i syfte att kunna parallellt använda olika medier för att hitta relevant material	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om spanskaspråkets regelbundenhet. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier; ställa upp mål för och reflektera över sitt lärande samt samarbeta Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information. - Förankra inlärningsstilar - Läraren vägleder elever i att hitta sin egen inlärningsstil och att sätta upp mål för sitt lärande	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer och deltar aktivt i språkstunderna. Eleven kan sätta några mål och hittar några för hen själv passande lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	- Eleverna övar sig att ge positiv feedback åt varandra - Spontana konkreta vardagsituationer	K1	Kommunikationsförmåga	Eleven reflekterar över hur hen kan öva sina kunskaper i spanska

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan med stöd kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Varierande och aktuella teman. - Rollspel och simulationer (t.ex vardagsituationer) - Kroppsspråk och gester - Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar - Övningar i argumentation	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven känner till hur man uttrycker sig artigt på spanska.

A-lärokursen i spanska årskurs 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter - arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det centrala innehållet i texter och kan följa långsamt tal med bekanta teman.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. - Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar - Repetition av regler för uttal Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 6. Nya strukturer som tas upp: Ser/estar, presens av diftongerade verb, några vanliga reflexiva verb, perfekt (regelbundna samt de vanligaste oregelbundna), possessiva pronomina, demonstrativa pronomina	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleven kan med stöd, enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och några centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck

A-lärokursen i spanska årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas. - Skillnader mellan Spanien och Latinamerika	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan beskriva språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas och några särdrag i kultur, kommunikation och levnadssätt.
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen	Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk. - Grammatikaliska termer	K1, K2	Förmåga att med hjälp av spanska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan nämna några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas och som främjar hens lärande.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	- Fördjupa tillämpning av grammatikaliska termer och regler samt utöka den grammatikaliska terminologin - Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv) Ta upp information om spanskaspråkets centrala varianter - Repetition av tidigare innehåll - Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio i syfte att använda olika medier för att hitta relevant	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om spanskaspråkets regelbundenheter och tillämpa dessa. Eleven kan nämna hur några saker uttrycks på spanska och i något annat språk. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

A-läro kursen i spanska årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information - Förankra inlärningsstilar - Eleven befäster sin egen inlärningsstil och sitt mål för lärandet - Eleverna ger konstruktiv feedback åt varandra	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikations-situationer. Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	- Spontana konkreta vardagsituationer	K1	Kommunikationsförmåga	Eleven kan reflektera hur hen kan öva sina kunskaper i spanskaspråket utanför skolan.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på spanska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Varierande och aktuella teman - Rollspel och simulationer (t.ex vardags-situationer) - Kroppsspråk och gester	K4, K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan med stöd använda sig av olika kompensationsstrategier för att kunna delta i kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	- Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar - Övningar i argumentation	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven kan uttrycka sig artigt på spanska.

A-lärokursen i spanska årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter - Arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana, från hela den spansktalande världen	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i diskussion och förstår det väsentliga i en text/tal som innehåller bekanta ord.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 Kunskapsnivå A2.1
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. - Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar - Repetition av regler för uttal Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 7. Nya strukturer som tas upp: Reflexiva verb, imperfekt, akkusativpronomen	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven använder ett lätt förutsägbart ordförråd och grundläggande strukturerna som tagits upp i undervisningen.

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i spanska och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	<p>Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter.</p> <p>Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.</p>	<p>Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter.</p> <p>Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där spanska talas.</p> <p>- Skillnader mellan Spanien och Latinamerika</p> <p>Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera spanska och att jämföra olika språk.</p> <p>- Grammatikaliska termer</p>	K1, K2	<p>Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan berätta något om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikationen.</p>
M2 uppmuntra eleven att på spanska hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild	<p>Eleven lär sig att hitta spanska innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild.</p>	<p>- Fördjupa tillämpning av grammatikaliska termer och regler samt utöka den grammatikaliska terminologin</p> <p>- Jämförelse mellan spanska och modersmål (sv)</p> <p>Ta upp information om spanskaspråkets centrala varianter</p> <p>- Skriftliga och muntliga presentationer, internet, sociala medier, TV, filmer, DVD, radio</p>	K1, K2	<p>Förmåga att med hjälp av spanska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja målspråkliga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.</p>

<p>M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i spanska och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet</p>	<p>Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.</p>		<p>K1, K4</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem.</p> <p>Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
--	---	--	---------------	-------------------------	--

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 3/7)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig spanska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för henseget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Att vidare utveckla färdigheterna för språkstudier</p> <p>Utvidga elevens ordförråd</p> <p>Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information</p> <p>- Förankra inlärningsstilar</p> <p>- Eleven befäster sin egen inlärningsstil och sitt mål för lärandet</p> <p>- Eleverna ger och tar emot konstruktiv feedback</p> <p>- Spontana konkreta vardagsituationer</p>	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p>

A-läro kursen i spanska årskurs 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera					
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem	Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer.	Att välja innehållet tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på spanska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av spanskaspråkets utbredning, status och språkområdets livsmiljö	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på spanskaspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven lär sig att vara aktiv i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att utnyttja kommunikationsstrategier.	- Rollspel och simulationer (t.ex. vardagssituationer) - Kroppsspråk och gester - Ordspråk och idiomatiska uttryck - Synonymer och omskrivningar - Diskussionsövningar - Övningar i argumentation	K4, K6	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckelord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan sporadiskt omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.

<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation.</p>		<p>K2</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A 2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan använda språket för olika ändamål. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p>
---	---	--	-----------	--------------------------------------	---

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 6/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärande som härletts ut mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informations-sökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och skrivande texter - arbete med olika slags texter, inklusive autentiska sådana, från hela den spansktalande världen	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>För kunskapsnivå A 2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan följa med huvudtanken i ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p>

A-lärokursen i spanska årskurs 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	<p>Producera muntliga och skriftliga texter.</p> <p>- Skapa skriftliga texter, videon och andra inbandningar</p> <p>Befästa de strukturer i spanska som behandlats i åk 8</p> <p>Nya strukturer som tas upp: Preteritum, dativpronomen, possessiva pronomina betonade former</p>	K5, K6	Förmåga att producera texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A 1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck</p>

A-lärokurs i ryska åk 7–9

Innehåll och teman i undervisningen ska väljas tillsammans med eleverna. Innehållet väljs med beaktande av att eleverna ska kunna agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. I undervisningen väljs innehåll också med beaktande av ryskans geografiska utbredning och språkområdets levnads-sätt.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

A-lärokursen i ryska årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i ryskan och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk Vid behov tas information om ryskans centrala varianter upp	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var språket talaras.
M2 uppmuntra eleven att på ryska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i det ryska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om ryskans regelbundenhet. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig ryska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier; ställa upp mål för och reflektera över sitt lärande samt samarbeta Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer och deltar aktivt i språkstunderna. Eleven kan sätta några mål och hittar några för hen själv passande lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven reflekterar över hur hen kan öva sina kunskaper i ryska

A-läro kursen i ryska årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M6 uppmuntra och handleda eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iaktta och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan med stöd kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Varierande och aktuella teman.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven känner till hur man uttrycker sig artigt på ryska.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter och att öva förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter		Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det centrala innehållet i texter och kan följa långsamt tal med bekanta teman.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta teman. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 6. Nya strukturer: Aspekter. Enkelt futurum.		Förmåga att producera texter	Eleven kan med stöd, enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och några centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

A-läro kursen i ryska årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i ryskan och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk Vid behov tas upp information om ryskan centrala varianter	K1, K2	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan beskriva språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan i stora drag beskriva var språket talas och några särdrag i kultur, kommunikation och levnadssätt.
M2 uppmuntra eleven att på ryska hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen		K1, K2	Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan nämna några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas och som främjar hens lärande.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i ryskan och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet		K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om ryskans regelbundenheter och tillämpa dessa. Eleven kan nämna hur några saker uttrycks på ryska och i något annat språk. Eleven känner till de språkvetenskapliga begrepp som behandlats i undervisningen.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig ryska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier Att öva sig att använda mångsidiga läro-medel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.	K1, K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven bidrar i gemensamma kommunikationssituationer. Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven kan reflektera hur hen kan öva sina kunskaper i ryska utanför skolan.

A-läro kursen i ryska årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	Agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper Att iakttä och träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att öva sig att på ryska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Varierande och aktuella teman.	K4, K6	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan med stöd använda sig av olika kompensationsstrategier för att kunna delta i kommunikationssituationer
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål. Eleven kan uttrycka sig artigt på ryska.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning och öva förståelse av texternas centrala innehåll	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande och beskrivande texter	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en diskussion, förstår det väsentliga i en text/tal som innehåller bekanta ord.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Producera muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta och aktuella teman. Befästa de strukturer i språket som behandlats i åk 7. Nya strukturer: Rörelseverb. Böjningen av adjektiv i olika kasus i singular. Ordningstal.	K5, K6	Förmåga att producera texter	Eleverna kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven använder ett lätt förut-sägbart ordförråd och grundläggande strukturerna som tagits upp i undervisningen.

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	<p>Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter.</p> <p>Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.</p>	<p>Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen.</p> <p>Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där ryska talas.</p> <p>Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera ryska och att jämföra olika språk.</p> <p>Vid behov söker man information om det ryska språkets centrala varianter.</p>	K1, K2	<p>Förståelse för frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan berätta något om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och att det talas på olika sätt. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra och reflektera över kulturella drag i kommunikationen.</p>
M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild	<p>Eleven lär sig att hitta spanska innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild.</p>		K1, K2	<p>Förmåga att med hjälp av ryska utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra målspråkliga innehåll och sammanhang som främjar hens lärande.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja målspråkliga innehåll och sammanhang för att främja det egna lärandet.</p>

<p>M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>	<p>Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.</p>		<p>K1, K4</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
---	---	--	---------------	-------------------------	--

A-läro kursen i ryska årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärande som härledds ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier.</p> <p>Utvidga elevens ordförråd</p> <p>Att öva sig att använda mångsidiga läromedel på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.</p>	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studie-strategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>		K1	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt lärande	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p>

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 4/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, för- måga att kommunicera	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem	Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer.	Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på ryska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på ryska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	Eleven lär sig att vara aktiv i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att utnyttja kommunikationsstrategier.	Innehållet väljs också med beaktande av ryskans utbredning, status och språkområdets livsmiljö.	K4, K6	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A 2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. För kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga). För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckel-ord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan sporadiskt omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.

M8 handleda eleven att i kommunikation som berör åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation.		K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A 2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan använda språket för olika ändamål. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p>
---	--	--	----	-------------------------------	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärande som härletts ut mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informations-sökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	<p>Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter.</p> <p>Eleven lär sig strategier för att förstå texter.</p>	Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>För kunskapsnivå A 2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2/B.1: Eleven kan följa med huvudtanken i ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p>

A-lärokursen i ryska årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärande som härletts ur mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd teman och områden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	<p>Producera muntliga och skriftliga texter.</p> <p>Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av ryskans utbredning, status och språkområdets livsmiljö.</p> <p>Nya strukturer: Adjektivens komparativ och superlativ. Konditionalis. Imperativ. Enklaste fall av adjektivens och substantivens böjning i olika kasus i plural.</p>	K5, K6	Förmåga att producera texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck</p>

FRÄMMANDE SPRÅK, B1-LÄROKURS, ENGELSKA

B1-lärokurs i engelska åk 7–9

Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald fördjupas genom att man diskuterar om olika värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. Vid behov kan en del frågor även behandlas på skolans undervisningsspråk.

Elever som studerar A1-språk men inte A2-språk, inleder studier i engelska, B1-lärokurs, som främmande språk på åk 6.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i B1- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

B1- lärokursen i engelska, årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket	Att jämföra engelskan och andra språk. Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning.	K1	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva likheter och olikheter mellan engelskan och andra språk samt nämna några språkvetenskapliga begrepp
M2 hjälpa eleven att uppfatta engelskans status och utbredning i världen		K2, K4	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven känner till länder där engelskan talas och dess ställning i världen. Eleven känner till kulturer där engelskan används.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 handleda eleven att träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper med hjälp av självbedömning	Att vänja sig att ställa upp mål och utvärdera sina kunskaper. Att träna användningen av språket på ett mångsidigt sätt.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven tar ansvar för sin inläring och kan utvärdera sina kunskaper. Eleven prövar på olika sätt att delta i kommunikation.
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5-M7 uppmuntra eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation och användningen av artigt språkbruk	Att med hjälp av varierande teman muntligt träna språket på ett mångsidigt sätt. Att träna artighetsfraser.	K2, K4, K6	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Kulturellt lämpligt språkbruk.	Eleven kan med stöd klara av bekanta kommunikationssituationer. Eleven känner till enkla artighetsfraser.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M8 handleda eleven att med hjälp av kontexten tolka text och tal	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter.	Eleven förstår enkel text om ett bekant tema.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern relevanta situationer	Att bygga upp ett ordförråd och lära sig ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter.	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker	Att se regelbundenheter i språket. Att förstå engelskans betydelse som världsspråk.	K1	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva likheter och olikheter mellan engelska och andra språk samt beskriva några språkvetenskapliga begrepp
M2 hjälpa eleven att uppfatta engelskans status och utbredning i världen		K2, K4	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven känner till engelskans utbredning och ställning i världen. Eleven känner till kulturer där engelskan används och kommunikationens kulturella drag.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning	Att ställa upp mål för språkinläringen och utvärdera sina kunskaper även med hjälp av kamratbedömning. Att mångsidigt träna användningen av språket i och även utanför skolan.	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan ställa upp ett mål för sin inläring och kan utvärdera sina språkkunskaper och använda sig av kamratbedömning. Eleven beskriver olika sätt att delta i kommunikation.
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan		K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper också i några situationer utanför skolan.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5-M7 ge eleven tillfällen att träna muntlig och skriftlig kommunikation och använda språkliga kommunikationsstrategier samt användningen av artigt språkbruk	Att tillsammans med eleverna välja ett aktuellt och intressant tema. Att mångsidigt träna användningen av språket både muntligt och skriftligt. Att träna användningen av kommunikationsstrategier och ett artigt språkbruk.	K2, K4, K6	Förmåga att kommunicera i olika situationer. Förmåga att använda kommunikationsstrategier. Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan med stöd delta i en diskussion kring ett bekant tema Eleven kan använda sig av kommunikationsstrategier och reagera med minimal respons. Eleven känner till några artighetsfraser.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal	Att lära sig ordförråd och ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman. Att träna uttal.	K2, K4, K5	Förmåga att producera texter.	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden. Eleven uttalar de flesta inövade begrepp begripeligt. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meningar.

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisningen Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Eleven lär sig att lägga märke till målspråkets regelbundenheter och att jämföra målspråket med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleverna lär sig använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk.	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i målspråket. För vitsordet 7: Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan ge några exempel på språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan berätta om målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper. För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven känner till språkvetenskapliga begrepp i målspråket och kan använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
M2 utveckla elevens förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Eleven lär sig om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Eleverna bekantar sig med målspråkets användningsområden och de viktigaste kännetecknen för livsstilen i de länder där språket talas.	K2	Förståelse för frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet. För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas och känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan berätta om ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan berätta om kulturella drag som anknyter till kommunikation. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över målspråkets ställning i världen samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet. Eleven kan jämföra kulturella drag som anknyter till kommunikation

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 2/5)

Mål för undervisningen Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sin läroprocess självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Att använda olika lärstrategier, läro-medel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen.</p> <p>Att tillämpa arbetsätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informations-sökning.</p>	K1, K3	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan redogöra för olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att använda målspråket i olika situationer i och utanför skolan.</p>	Att träna vidare på de kommunikativa färdigheterna och uppmuntra eleverna att använda målspråket i olika situationer.	K3, K4	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång.</p>

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 3/5)

Mål för undervisningen Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika kommunikationsmedel	Eleven lär sig att agera i olika kommunikationssituationer.	Att välja innehåll utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper, både muntligt och skriftligt.	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier.	Att rikligt träna olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier	K2, K4	Användning av kommunikationsstrategier	För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått. För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste be om förtydligande eller upprepning.

M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda olika artighetsfraser som hör till målspråkets kultur.	Att öva uttryck och artighetsfraser samt känna igen kulturella drag i kommunikationen.	K2, K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang</p> <p>För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven använder vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i sociala sammanhang.</p>
--	---	--	------------	-------------------------------	---

Mål för undervisningen Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter.	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt långsamt tal. Eleven kan plocka ut information hen behöver ur korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.</p>

B1- lärokursen i engelska, årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisningen Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat om olika ämnen och i detta sammanhang även fästa uppmärksamhet vid uttal och vid de strukturer som är mest relevanta för textens innehåll	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande teman. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter. Vid val av texter och teman ska man i viss mån beakta målspråkets geografiska utbredning och status.	K4, K5	Förmåga att producera texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt och behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett relativt begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva relativt enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck relativt bra.</p>

FRÄMMANDE SPRÅK B2-LÄROKURS

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmanas att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmanas att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Eleverna kan studera B2-lärokurs i ett språk som ett valfritt ämne i årskurserna 8 och 9.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

I2 Färdigheter för språkstudier

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Temat väljs tillsammans. Ämnesområden väljs med beaktande av elevernas intressen med perspektivet jag, vi och världen. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Olika typer av texter kan vara t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden.

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9](#)

B2-lärokurs i engelska åk 8–9

B2- lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i engelskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan engelska och svenska samt paralleller och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med engelskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. Att förstå engelskans betydelse som världsspråk.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan nämna några länder där målspråket talas. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av engelska och vad man kan använda språket till. Att ställa upp mål för språkinläringen och utvärdera sina kunskaper även med hjälp av kamratbedömning.	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärostrategierna. Eleven vågar använda sig av sina språkkunskaper också i viss mån utanför skolan.

B2- lärokursen i engelska i årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att mångsidigt träna användningen av språket både muntligt och skriftligt. Att träna användningen av kommunikationsstrategier och ett artigt språkbruk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Öva läs- och hörförståelse.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att lära sig ordförråd och ändamålsenliga strukturer i samband med olika typer av teman. Att träna uttal.	K5	Förmåga att producera texter	Eleven kan de genomgångna strukturerna och orden. Eleven uttalar de flesta inövade begrepp begripeligt. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meningar.

B2-lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	<p>Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk.</p> <p>Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.</p>	<p>Eleverna lär sig använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk.</p> <p>Eleverna bekantar sig med målspråkets användningsområden och de viktigaste kännetecknen för livsstilen i de länder där språket talas.</p>	K1, K2, K4	<p>Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem</p> <p>Språklig förmåga och flerspråkighet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv</p>	<p>Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen.</p> <p>Att tillämpa arbetsätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning.</p> <p>Att träna vidare på de kommunikativa färdigheterna och uppmuntra eleverna att använda målspråket i olika situationer.</p>	K3	<p>Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.</p>

B2- lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 2/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera					
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att välja innehåll utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper, både muntligt och skriftligt.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p>
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.	Att rikligt träna olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier	K4	Användning av kommunikationsstrategier	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.	Att öva uttryck och artighetsfraser samt känna igen kulturella drag i kommunikationen.	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>
--	---	--	--------	-------------------------------	---

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter					
M6 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>

B2- lärokursen i engelska i årskurs 9 (sida 4/4)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll.</p>	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	<p>Att producera muntliga och skriftliga texter med varierande teman. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter. Vid val av texter och teman ska man i viss mån beakta målspråkets geografiska utbredning och status.</p>	<p>K5</p>	<p>Förmåga att producera texter</p>	<p>För kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För kunskapsnivå A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>För kunskapsnivå A1.3: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>För kunskapsnivå A2.1: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>

B2-lärokurs i franska åk 8–9

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i franskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan franska och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med franskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Språkfamiljen - Högtider i det franska språkområdet - Frankrikes historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av franska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av europeiska språkportfolion - studieteknik - franska låneord i närsamhället - Hur fungera på franska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärostrategierna.

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesråden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på franska genom olika teman som behandlas i undervisningen	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta besamtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer - Hälsningsfraser och hälsningskultur (hövlighetsform)	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på franska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att öva sig att känna igen franskans fonetiska tecken Att tolka och förstå olika autentiska texter Olika texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter, tidtabeller, reklam etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

B2- lärokursen i franska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 Kunskapsnivå A1.2
<p>M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll</p>	<p>Att öva sig att skriva och tala på franska</p> <p>Att öva sig att producera de skrivtecken som behövs.</p> <p>Muntliga övningar kan inkludera uttalsövningar, högläsning och rollspel</p> <p>Strukturer som tas upp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Substantiv; genus, numerus - Bestämd och obestämd artikel - Verb; presens av regelbundna er-verb och av de vanligaste oregelbundna verben (avoir, être, aller, faire) - Vanliga adjektiv, böjning och placering - Pronomen; personliga, possessiva (singularis) - Siffror (0–100) - Vanliga prepositioner - Annat; nekande sats, frågesatser, genitiv 	K5	Förmåga att producera texter	<p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	<p>Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk.</p> <p>Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.</p>	<p>Att undersöka karaktäristiska drag i franskan och jämföra dessa med tidigare språkkunskap.</p> <p>Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till franskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser.</p> <p>Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.</p>	K1, K2, K4	<p>Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem</p> <p>Språklig förmåga och flerspråkighet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 2/5)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härlett ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna.</p>	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.</p>	<p>Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av franska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på franska.</p> <p>Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.</p> <p>- Hur fungera på franska också med begränsade språkkunskaper</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.</p>

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 3/5)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	<p>Att öva kommunikation genom att olika språkavvärdningsändamål och texter, främst informella.</p> <p>Att lära sig lyssna och tala på franska genom olika teman som behandlas i undervisningen</p> <p>Att iaktta franskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal.</p> <p>Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.</p>	K4	Kommunikationsförmåga i olika situationer	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p>
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.	<p>Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.</p>	K4	Användning av kommunikationsstrategier	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>
--	---	--	--------	-------------------------------	---

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter					
M6 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	<p>Att lära sig läsa på franska</p> <p>Att öva sig att känna igen franskans fonetiska tecken</p>	K4	Förmåga att tolka texter	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>

B2- lärokursen i franska i årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt	Att lära sig skriva på franska Att lära sig producera de skrivtecken som behövs. Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp: - Verb: regelbundna –re och –ir verb i presens - omedelbar futurum (futur proche) - verben: pouvoir, vouloir, finir, mettre, partir i presens - perfekt (passé composé) av regelbundna verb och några vanliga oregelbundna - Adjektivens placering och regelbunden pluralböjning - possessiva pronomen (alla former) - demonstrativa pronomen - frågekonstruktioner med est-ce que - (objektspronomen) - Genitiv - Partitiv artikel - Siffror; 0–1000, ordningstalen 1–10	K5	Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

B2-lärokurs i spanska åk 8–9

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i spanskan och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Paralleller och jämförelse till andra språk eleverna kan Eleven bekantar sig med spanskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Latinska språkfamiljen - Spanska och latinamerikanska högtider - Spaniens historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M2 uppmuntra eleven att se språkstudier som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av spanska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av Europeiska språkportofolion - Studieteknik - Spanska låneordet i närsamhället - Hur fungera på spanska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva spanskan rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på spanska genom olika teman som behandlas i undervisningen Att vid behov också öva sig i att använda ett mer	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	formellt språkbruk (hälsningsfraser och hälsningskultur, Ni -formen) Uppgiftstyper inkluderar - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på spanska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att öva sig att känna igen spanskans alfabet och uttal. Tolka och förstå olika korta autentiska texter Olika texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter, tidtabeller, reklam etc	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8 Kunskapsnivå A1.2
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva sig att skriva och tala på spanska Muntliga övningar kan inkludera uttalsövningar, högläsning och rollspel. Strukturer som tas upp: - Substantiv; Genus, numerus, artiklar - Verb; Presens av regelbundna verb och hjälpverb i alla personer, Presens av de vanliga oregelbundna, Framtid (ir+a+infinitiv) - Adjektiv; Böjning och placering, Vanliga adjektiv - Pronomen; Personliga, Possessiva pronomen - Genitiv - Siffror; 0–100 - Annat: Nekande sats, Frågesatser och frågeord		Förmåga att producera texter	Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	<p>Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk.</p> <p>Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.</p>	<p>Att undersöka karaktäristiska drag i spanskan och jämföra dessa med tidigare språkkunskap.</p> <p>Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till spanskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spanska och latinamerikanska högtider - Latinska språkfamiljen - Spaniens historia med fokus på betydelsen för språkets utbredning 	K1, K2, K4	<p>Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem</p> <p>Språklig förmåga och flerspråkighet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 2/5)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.</p>	<p>Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av spanska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket.</p> <p>Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Självbedömning t.ex. med hjälp av Europeiska språkportofolion - Studieteknik - Spanska i närsamhället - Hur fungera på spanska också med begränsade språkkunskaper 	K3	Förmåga att utveckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.</p>

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 3/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera					
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att öva kommunikation genom att lyssna och tala på spanska Att iakttä spanskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk (hälsningsfraser och hälsningskultur, Ni -formen) Uppgiftstyper inkluderar	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.	- Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer)	K4	Användning av kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått. Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att använda för mål-språket och språk-områdets kultur typiska artighets-fraser.		K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>
--	--	--	--------	-------------------------------	---

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter					
M6 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	<p>Att öva sig att läsa på spanska med hjälp av enkla meningar och korta fraser.</p> <p>Att öva sig att känna igen spanskans alfabet och uttal.</p> <p>Tolka och förstå olika korta autentiska texter</p> <p>Olika texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter, tidtabeller, reklam etc.</p>	K4	Förmåga att tolka texter	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>

B2- lärokursen i spanska i årskurs 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Att öva sig att skriva och tala på spanska Muntliga övningar kan inkludera uttalsövningar, högläsning och rollspel. Strukturer (se skild tabell efter läroplanen) Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp: - förfluten tid (perfekt) - vid möjlighet andra verbtempus och/eller modus (ex imperativ) - Adjektivets komparation - Siffror; 0–1000, några ordningstal	K5	Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck. Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.

B2-lärokurs i tyska åk 8–9

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet				
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven bekantar sig med karakteristiska drag i det tyska språket och jämför dessa med tidigare språkkunskap. - Likheter mellan tyska och svenska samt paralleller och jämförelser med andra språk eleverna kan. Eleven bekantar sig med tyskans utbredning samt kulturella sedvänjor och andra företeelser. - Högtider i det tyska språkområdet Eleverna diskuterar eventuella förutfattade meningar om språket.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Färdigheter för språkstudier				
M2 uppmuntra eleven att se språkstudier som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	Eleverna undersöker tillsammans vad som bäst stödjer lärandet av tyska och vad man kan använda språket till. Eleverna ställer upp egna mål och lär sig att ge och ta emot respons. - Självbedömning t.ex. med hjälp av europeiska språkportfolion - studieteknik - Hur fungera på tyska också med begränsade språkkunskaper	K3	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Att öva olika i rutinmässiga kommunikationssituationer genom att välja ämnesområden som intresserar eleverna	K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i några rutinmässiga kommunikationssituationer med hjälp av stöd av sin samtalspartner.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Att öva tyskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva uttal. Att öva sig lyssna och tala på tyska genom olika teman som behandlas i undervisningen Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.	K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Uppgiftstyper: - Skriftliga och muntliga presentationer, Internet, sociala media, TV, filmer, radio - Gester och kroppsspråk - Övningar i simulerade kommunikationssituationer - Hälsningsfraser och hälsningskultur (hövlighetsform)	K4, K6	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven känner till vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Att öva sig att läsa på tyska med hjälp av enkla meningar och korta fraser. Att känna igen tyskans uttal och alfabet - Att tolka och förstå olika korta autentiska texter - Olika typer av texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsor- det 8
Växande språkkunskap, förmåga att pro- ducera texter				
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Att öva sig att skriva och tala på tyska Muntliga övningar kan inkludera: - Uttalsövningar - Högläsning - Dialoger - rollspel - korta presentationer på målspråket Strukturer som tas upp: - Substantiv; genus, numerus, artiklar - Verb; regelbundna verb i alla personer, presens av de vanligaste oregelbundna verben, modala hjälp- verb, skiljbara verb - Vanliga adjektiv - Pronomen; personliga, possessiva - Kasus; ackusativ - Siffror; 0–100 - Annat; nekande sats, frågesatser och frågeord	K5	Förmåga att produ- cera texter	Eleven behärskar ett mycket begränsat ord- förråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.	Att undersöka karaktäristiska drag i det tyska språket och jämför dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till tyskans utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser.	K1, K2, K4	Kännedom om målspråkets status, språk-specifika särdrag och utbredning	För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem. För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 2/6)

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna</p>	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.</p>	<p>Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av tyska, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket.</p> <p>Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.</p> <p>- Hur fungera på tyska också med begränsade språkkunskaper</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan berätta var målspråket talas. Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk. Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk. Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 3/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, för- måga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Att öva kommunikation genom att lyssna och tala. Att iakta tyskans rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt ut- tal. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk.	K4	Förmåga att kommunicera i olika situat- ioner	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer. Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att ut- nyttja språkliga kom- munikationsstrategier i kommunikationssituat- ioner.		K4	Förmåga att använda kom- munikations- strategier	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått. Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare. Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation

<p>M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk</p>	<p>Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.</p>		<p>K4, K6</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>
--	--	--	---------------	--------------------------------------	---

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter					
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Att känna igen tyskans uttal och alfabet Att lära sig läsa, tolka och förstå olika autentiska texter på tyska Olika typer av texter: serier, litteratur, texter på internet, musiktexter etc.	K4	Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken. Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text. Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text. Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

B2- lärokursen i tyska i årskurs 9 (sida 6/6)

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt</p>	<p>Att lära sig skriva på tyska</p> <p>Repetition av åk 8 strukturer samt nya strukturer som tas upp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verb: perfekt - Kasus; dativ - Siffror; 0–1000, ordningstalen 1–10 	K5	Förmåga att producera texter	<p>Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>Kunskapsnivå A1.1/A1.2: Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p> <p>Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>

MATEMATIK

Matematik åk 7–9

I **årskurserna 7–9** är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 7–9

- I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder
- I2 Tal och räkneoperationer
- I3 Algebra
- I4 Funktioner
- I5 Geometri
- I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

[Mål för lärmiljöer och arbetsätt i matematik i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9](#)

Matematik åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematik-lärande både i självständigt arbete och i grupparbete	K3, K7	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.	K1, K4	Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta		K1, K3, K4, K5, K6	Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället		K1-K7	Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt		K1, K4, K5	Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem		K5	Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Matematik åk 7 (sida 2/4)

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnes-specifika	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	<ul style="list-style-type: none"> - talmängder: naturliga tal och hela tal - räkneoperationer även med negativa tal och tal i decimalform - begreppen motsatt tal och absolutbelopp - delbarhet och primtal - exakt värde, närmevärde och avrundning - begreppet potens - talföljder med hela tal 	K1, K3, K4	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - jämföra hela tal och ordna dem enligt storlek - gradera en tallinje med hela tal - skriva tal med tiondelar och hundradelar i bråk- och decimalform - samband mellan bråk- och decimalform - bedöma rimlighet med hjälp av överslagsräkning - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, även parenteser - ge exempel på motsatta tal och beräkna värdet av ett absolutbelopp - avgöra om ett tal är delbart med 2, 5, 10 - avgöra med hjälp av delbarhetsregler eller beräkningar om ett tal är delbart med ett givet tal - faktorisera heltal - avgöra om ett tal är ett närmevärde, och följa avrundningsreglerna samt tillämpa reglerna för gällande siffror - känna till betydelsen av storheterna längd, area, massa och volym (l, dl) - anknyta potensbegreppet till upprepad multiplikation - bestämma värdet av en potens med positiv exponent och bas - bilda talföljder med hela tal <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jämföra hela tal och ordna dem enligt storlek - gradera en tallinje med hela tal - känna igen tal med tiondelar och hundradelar i bråk- och decimalform - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, även parenteser - ge exempel på motsatta tal - avgöra om ett tal är delbart med 2, 5, 10 - avrunda till rimlig noggrannhet i tillämpningar - känna till betydelsen av storheterna längd, area, massa och volym (l, dl)

				<ul style="list-style-type: none"> - anknyta potensbegreppet till upprepad multiplikation - bestämma värdet av en potens med positiv exponent och bas
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	<ul style="list-style-type: none"> - begreppet obekant i en ekvation - begreppet polynom - bestämma värdet av ett uttryck - förstagrads ekvationer 	K1, K4	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	<p>För goda kunskaper/vitsord 8:</p> <p>Eleven kan lösa en förstagrads ekvation symboliskt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lösa enkla förstagrads ekvationer, även sådana som behöver förenklas, och kontrollera lösningen med insättning <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lösa enkla förstagrads ekvationer med resonemang

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M16 stödjade eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	<ul style="list-style-type: none"> - plangeometriska grundbegrepp, såsom punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - egenskaper hos månghörningar - omkrets av polygoner - klassificera geometriska kroppar 	K1, K4, K5	Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	<p>För goda kunskaper/vitsord 8:</p> <p>Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> - känna igen punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - beskriva plangeometriska grundbegrepp - klassificera vinklar och beskriva samband mellan dem - beräkna storleken av vinklar i trianglar och fyrhörningar utgående från vinkelsumman - beräkna omkretsen av polygoner - klassificera geometriska kroppar utgående från klot, cylindrar, koner och övriga <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - känna igen punkt, sträcka, linje, vinkel, kurva och stråle - beräkna storleken av vinklar i trianglar och fyrhörningar utgående från vinkelsumman - beräkna omkretsen av polygoner

<p>M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - area av polygoner - enheter och enhetsbyten 	<p>K1, K4</p>	<p>Färdighet att beräkna areor och volymer</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan beräkna arean av plana figurer. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - beräkna arean av triangel, kvadrat, rektangel, romb, parallelogram och parallelltrapets med hjälp av formler - beräkna volymen av ett rätblock - göra enhetsbyten med enheter för längd, massa, area och volym med hjälp av enhetsstabell <hr style="border-top: 1px dotted black;"/> <p>För godkänt/vitsord 5: <ul style="list-style-type: none"> - beräkna arean av kvadrat och rektangel med hjälp av formler - beräkna volymen av ett rätblock - göra enhetsbyten med enheter för längd, massa, area och volym med hjälp av enhetsstabell </p>
<p>M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - principer för algoritmiskt tänkande - använda färdiga datorprogram 	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande.</p> <ul style="list-style-type: none"> - avgöra vad en viss åtgärd leder till samt göra ändringar så att en önskad åtgärd förverkligas - programmera ett föremål att göra ett rörelsemönster genom att använda olika riktningar och upprepningar <hr style="border-top: 1px dotted black;"/> <p>För godkänt/vitsord 5: <ul style="list-style-type: none"> - programmera ett föremål att göra ett rörelsemönster genom att använda olika riktningar och upprepningar </p>

Matematik åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Kompetens	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	K3, K7	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.	K1, K4	Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta		K1, K3, K4, K5, K6	Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället		K1-K7	Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt		K1, K4, K5	Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem		K5	Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Matematik åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnes-specifika	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	<ul style="list-style-type: none"> - potensberäkningar med samma bas - begreppet kvadratrot, beräkningar med kvadratrötter 	K1, K3, K4	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - jämföra tal i potensform, även med negativ exponent, och ordna dem enligt storlek - tillämpa räkneregler för potenser med samma bas - anknyta kvadratrot till potens - känna igen de tio första kvadrattalen - dra kvadratroten när roten är ett naturligt tal - beräkna värdet av uttryck som innehåller de fyra räknesätten, parenteser, potenser och kvadratrötter - uttrycka värdet av tal i grundpotensform med positiv och negativ exponent som ett vanligt tal - uttrycka tal i grundpotensform - tillämpa räkneregler för kvadratrötter <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - anknyta kvadratrot till potens - känna igen de tio första kvadrattalen - dra kvadratroten när roten är ett naturligt tal - uttrycka värdet av tal i grundpotensform med positiv exponent som ett vanligt tal
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	<ul style="list-style-type: none"> - räkneoperationer med bråk, även multiplikation och division - begreppet inverterat tal - talmängder, även rationella tal 	K1, K4	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - använda bråk i addition, subtraktion, multiplikation och division - ge exempel på inverterade tal <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - använda liknämninga bråk i addition och subtraktion samt multiplikation av bråk med heltal

Matematik åk 8 (sida 3/5)

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnes- specifika	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömning	Kunskapskrav
M12 stödja eleven att ut- vidga förståelsen av talbegrep- pet till reella tal	- talmängder, även reella tal - talföljder med rationella tal	K1, K4	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper. - placera ut decimaltal på en tallinje - ge exempel på ett irrationellt tal - klassificera tal: N, Z, Q, R - känna igen tal som har samma värde och står i olika form - uttrycka ett tal på olika sätt - avrunda till korrekt noggrannhet i tillämpningar För godkänt/vitsord 5: - placera ut decimaltal på en tallinje - följa avrundningsreglerna
M13 stödja eleven att ut- veckla förståelse av pro- centräkning	- procentbegrep- pet, procentande- lar, andel av en helhet, förändrat värde, grund- värde, föränd- rings- och jämfö- relseprocent	K1, K3, K6	Eleven kan redo- göra för hur be- greppet procent används. Ele- ven kan beräkna procentuella an- delar, en andel av en helhet utgå- ende från ett pro- centtal samt för- ändrings- och jäm- förelseprocent. Eleven kan an- vända sina kun- skaper i olika situ- ationer.	För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer. Typexempel: - Hur mycket är 20 % av 80 €? - Hur många procent är 20 € av 80 €? - Hur mycket är 100 % när 20 € är 80 %? - Priset på en vara som kostar 80 € stiger med 20 %. Vilket är det nya priset? - En vara kostade 100 €. Priset sänktes till 80 €. Hur många procent sänktes priset? - Hur många procent mera är 100 € än 80 €? - Priset på en vara höjs med 20 % och kostar då 100 €. Vilket var det gamla priset? Tillämpningar: t.ex. realisation, vinst, mervärdesskatt, ränta För godkänt/vitsord 5: Typexempel: - Hur mycket är 20 % av 80 €? - Hur många procent är 20 € av 80 €?

<p>M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - addition och subtraktion av polynom - multiplikation av en konstant och ett polynom - division av polynom med en konstant i nämnaren - bilda bokstavsuttryck och förenkla dem - andragradsekvationer av typen $ax^2+c=0$ 	<p>K1, K4</p>	<p>Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lösa ekvationer som förenklas med hjälp av räkneregler för polynom, även parenteser - lösa andragradsekvationer av typen $ax^2+c=0$, även ekvationer som behöver förenklas <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: - lösa ekvationer utan parenteser som förenklas med hjälp av räkneregler för polynom</p> <ul style="list-style-type: none"> - lösa andragradsekvationer av typen $ax^2 + c = 0$ med resonemang
<p>M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kongruens, likformighet och avbildningar - enkla geometriska konstruktioner 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.</p> <ul style="list-style-type: none"> - upptäcka symmetri, likformighet och kongruens - avbilda polygoner genom att spegla i en linje och en punkt, förskjuta, vrida - använda skala för att förstora och förminska - konstruera en mittpunktsnormal, en liksidig triangel och bisektrisen till en vinkel <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: - avbilda polygoner genom att spegla i en linje</p>

<p>M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pythagoras sats, även inverterat - omkrets av en cirkel - längden av en cirkelbåge - samband i en cirkel: båginkel, medelpunktsvinkel och Thales sats 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel.</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan använda Pythagoras sats. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - beräkna hypotenusan med hjälp av given Pythagoras sats - tillämpa Pythagoras sats, även omvänt, dvs. ta reda på om en triangel är rätvinklig - beräkna omkretsen av en cirkel och längden av en cirkelbåge - beskriva sambandet mellan båginkel och medelpunktsvinkel samt Thales sats <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: - beräkna hypotenusan med hjälp av given Pythagoras sats - beräkna omkretsen av en cirkel</p>
<p>M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - area av en cirkel - area av en sektor 	<p>K1, K4</p>	<p>Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan beräkna arean av en cirkel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - beräkna arean av en cirkel och en cirkelsektor <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: - beräkna arean av en cirkel med handledning</p>
<p>M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bestämma antalet alternativ - programmera och träna god programmeringspraxis 	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.</p>	<p>För goda kunskaper/vitsord 8: Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande.</p> <ul style="list-style-type: none"> - hitta alla möjliga kombinationer av delar som ingår i en helhet - formulera entydiga instruktioner samt koda ett budskap med symboler på ett kortfattat sätt, exempelvis med hjälp av loopar <hr/> <p>För godkänt/vitsord 5: - koda ett budskap med symboler</p>

Matematik åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	Eleven lär sig att identifiera de saker och studiemetoder som motiverar hen. Eleven strävar efter att förstärka sin positiva självbild och sitt självförtroende som elev i matematik.	K1, K3, K5		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i arbete tillsammans med andra	Eleven påbörjar arbetet, håller i gång det och bedömer när arbetet blivit slutfört. Eleven deltar på eget initiativ i gruppens arbete.	K3, K7	Förmåga att ta ansvar för lärandet	För vitsord 5: Eleven förmår påbörja arbetet under handledning och hålla i gång det under handledning. För vitsord 7: Eleven arbetar delvis självständigt och slutför arbetet under handledning. Eleven deltar i varierande grad i gruppens arbete. För vitsord 8: Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i gruppens arbete. För vitsord 9: Eleven tar ansvar för gruppens arbete och strävar efter att förbättra hela gruppens kunskaper

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	Eleven observerar och förstår samband mellan det som hen lär sig. Eleven kan beskriva, förklara och tillämpa det som hen förstår.	I alla matematiska delområden används aktiviteter som kräver logiskt tänkande. Eleven hittar regler och beroendeförhållanden, och presenterar dem på ett exakt sätt, hittar antalet möjliga alternativ, samt drar slutsatser och motiverar sina	K1, K4	Sambanden mellan det man lärt sig	För vitsord 5: Eleven observerar under handledning samband mellan olika saker hen lärt sig under handledning. För vitsord 7: Eleven observerar och beskriver samband mellan det som hen lär sig. För vitsord 8: Eleven finner samt förklarar och motiverar samband mellan det som hen lärt sig. För vitsord 9: Eleven kombinerar de saker hen lärt sig och beskriver vad sambanden mellan dem beror på.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig matematiskt på ett exakt sätt både muntligt och i skrift	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande på ett exakt sätt genom att använda olika uttrycksmedel.		K1, K2, K4, K5	Matematisk uttrycksförmåga	För vitsord 5: Eleven uttrycker under handledning sitt matematiska tänkande på något sätt. För vitsord 7: Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande antingen muntligt eller skriftligt.

		ställningstaganden. Eleven tolkar och producerar matematisk text. Eleven tar ställning till påståenden och får insikt i bevisföringens grunder.			För vitsord 8: Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande både muntligt och skriftligt. För vitsord 9: Eleven uttrycker och motiverar sitt matematiska tänkande.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	Eleven strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem genom att använda matematiska metoder.		K1, K3, K4, K5, K6	Problem-lösning-förmåga	För vitsord 5: Eleven strukturerar problem under handledning och löser delar av problem. För vitsord 7: Eleven kan ta fram den matematiska informationen ur ett givet problem och löser problem under handledning. För vitsord 8: Eleven strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande. För vitsord 9: Eleven undersöker om det finns andra lösningalternativ.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	Eleven utvärderar och utvecklar sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.		K1, K3, K4, K6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	För vitsord 5: Eleven beskriver under handledning en lösning som hen producerat och reflekterar under handledning över resultatets rimlighet. För vitsord 7: Eleven beskriver en lösning som hen utarbetat, reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning För vitsord 8: Eleven granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet. För vitsord 9: Eleven utvärderar och utvecklar vid behov sin lösning.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	Eleven identifierar matematik i olika omgivningar och i andra läroämnen, uttrycker problem med matematikens språk.		K1K7	Tillämpning av matematik	För vitsord 5: Eleven inser matematikens användningsmöjligheter i sin närhet och känner till nödvändigheten att uttrycka problem matematiskt. För vitsord 7: Eleven tillämpar matematik genom att uttrycka problem på matematikens språk med hjälp av givna exempel. För vitsord 8: Eleven tillämpar matematik i olika miljöer genom att uttrycka problem i den verkliga världen på matematikens språk. För vitsord 9: Eleven ger exempel på hur matematiken tillämpas i samhället. Eleven utnyttjar sina matematiska färdigheter i olika situationer.

<p>M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt</p>	<p>Eleven hämtar och analyserar information och reflekterar över dess sanningsenlighet och betydelse.</p>		<p>K1, K4, K5</p>	<p>Analys och kritisk granskning av information</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning jämföra information på matematisk grund. För vitsord 7: Eleven behandlar och presenterar information enligt ett givet exempel. För vitsord 8: Eleven hämtar, behandlar och presenterar information samt reflekterar över dess tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven tillämpar sina färdigheter i att hantera och analysera information, tolkar information och bedömer informationens tillförlitlighet.</p>
<p>M9 handleda eleven att använda digitala verktyg i studierna i matematik och för att lösa matematiska problem</p>	<p>Eleven tillämpar ändamålsenliga digitala verktyg i studierna i matematik och då hen löser problem.</p>		<p>K5</p>	<p>Användning av digitala verktyg</p>	<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med en programvara som stöder lärandet i matematik och använder den under handledning För vitsord 7: Eleven använder lämplig programvara för att producera egna arbeten och för studier i matematik. För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg för att granska och lösa matematiska problem. För vitsord 9: Eleven tillämpar och förenar digitala verktyg i undersökande arbete.</p>

Matematik åk 9 (sida 4/8)

Begreppsliga och ämnes-specifika mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	Eleven drar slutsatser och gör beräkningar som stöd för vardagliga aktiviteter. Hen blir modigare på att använda sin huvudräkningsförmåga.	- potensberäkningar med olika baser	K1, K3, K4	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	För vitsord 5: Eleven gör korta beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter under handledning. För vitsord 7: Eleven gör beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter. För vitsord 8: Eleven använder aktivt sin slutlednings och huvudräkningsförmåga. För vitsord 9: Eleven utför beräkningar i flera steg med hjälp av huvudräkning och tillämpar sin slutledningsförmåga i olika situationer.
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven utför grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	Se årskurs 8		Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	För vitsord 5: Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk som har samma nämnare. Eleven multiplicerar ett bråk med ett heltal. För vitsord 7: Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk. Eleven multiplicerar och dividerar ett bråk med ett heltal. För vitsord 8: Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal. För vitsord 9: Eleven använder grundläggande räkneoperationer med rationella tal i problemlösning.
M12 stödjade eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	Eleven förstår algebraiska egenskaper samt ordnings och noggrannhetsegenskaper hos reella tal samt bekantar sig med talet pi och kvadratroten.			Förståelse av talbegreppet	För vitsord 5: Eleven placerar ut ett givet decimaltal på tallinjen. Eleven känner igen situationer där avrundning behövs. För vitsord 7: Eleven beskriver hurudana tal som finns i olika talmängder och placerar dem på tallinjen. Eleven avrundar ett tal till en given noggrannhet. För vitsord 8: Eleven känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tal. Eleven avrundar ett tal med korrekt noggrannhet. För vitsord 9: Eleven förstår skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt bestämmer talens inbördes storleksordning.

M13 stödja eleven att utveckla sin förståelse av procenträkning	Eleven förstår begreppen procent och procentenhet och berättar om hur de används i olika situationer. Eleven beräknar procentuell andel, den mängd som ett procenttal anger samt förändrings och jämförelseprocent.			Begreppet procent och procenträkning	<p>För vitsord 5: Eleven förklarar, slutleder eller beräknar procentuell andel och den mängd som ett procenttal anger.</p> <p>För vitsord 7: Eleven beräknar procentuell andel, mängden av den helhet som ett procenttal anger samt beräknar förändringens storlek och förändringen i procent.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda procenträkningens olika metoder. Eleven förstår skillnaden mellan procent och procentenhet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven gör relativa jämförelser och använder procenträkning i olika situationer.</p>
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	Eleven förstår begreppen obekant och uttryck samt löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer genom slutledning och symboliskt.		K1, K4	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	<p>För vitsord 5: Eleven förenar likformiga termer. Eleven löser förstgradsekvationer under handledning och resonerar sig fram till någon av lösningarna till en ofullständig andragradsekvation.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förenklar uttryck. Eleven förstår att en likhet bevaras och löser en förstgradsekvation symboliskt och en andragradsekvation antingen genom slutledning eller symboliskt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven förstår begreppet likhet och löser en ofullständig andragradsekvation symboliskt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder obehindrat en obekant som variabel och kan utnyttja sina ekvationslösningsfärdigheter i problemlösning.</p>

<p>M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer</p>	<p>Eleven utvidgar sin förståelse av variabler till att omfatta ekvationer med två variabler och ritargrafer till funktioner av första och andra graden.</p> <p>Eleven drar slutsatser om sambandet mellan en funktion och dess graf.</p>		<p>K1, K4, K5</p>	<p>Begreppen variabel och funktion samt förmåga att tolka och producera grafer</p>	<p>För vitsord 5: Eleven beräknar värdet av ett uttryck och avläser koordinater för skärningspunkter. Eleven känner utgående från linjens ekvation igen en stigande och en fallande linje. Eleven ritargrafen till en funktion av första graden i ett koordinatsystem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven sätter in talvärden för en variabel och placerar ut de punkter som erhållits i koordinatsystemet. Eleven ritargrafen av en funktion av första graden och löser under handledning ett ekvationspar grafiskt eller algebraiskt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till funktioner. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt. Eleven löser ett givet ekvationspar grafiskt och algebraiskt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder ekvationspar i problemlösning och förstår den geometriska betydelsen av ekvationslösningen. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.</p>
<p>M16 stödjade eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem</p>	<p>Eleven känner till begreppen punkt, linje, vinkel, sträcka och stråle och egenskaper i anknytning till dessa.</p> <p>Eleven benämner månghörningar, känner till deras egenskaper och beräknar deras omkrets.</p> <p>Eleven förstår egenskaper i anknytning till symmetri och likformighet samt proportionalitet.</p>			<p>Förmåga att uppfatta geometriska begrepp och samband mellan dem</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen och benämner vinklar och månghörningar och utför under handledning beräkningar i anknytning till dem. Eleven ritarsymmetriska figurer som speglas med avseende på en linje.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ritarsymmetriska figurer som speglas med avseende på en punkt. Eleven tar fram motsvarande delar i likformiga figurer och använder analogi samt kan bestämma en skala.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder och kan motivera egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet. Eleven använder analogi och förstår begreppet skala.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder likformighet och analogi i problemlösning.</p>

Matematik åk 9 (sida 7/8)

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Mål för lärandet som härletts ur mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M17 handleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	Eleven förstår egenskaperna hos den rätvinkliga triangeln samt använder Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven känner till begrepp och egenskaper i anknytning till cirkeln samt kan beräkna omkretsen av en cirkel.	- trigonometriska funktioner	K1, K4, K5	Eleven beräknar hypotenusans längd genom att använda Pythagoras sats. Eleven kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Eleven känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning.	För vitsord 5: Eleven beräknar hypotenusans längd genom att använda Pythagoras sats. Eleven kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Eleven känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning. För vitsord 7: Eleven löser ut en sida i en rätvinklig triangel med Pythagoras sats. Eleven finner den närliggande och den motsatta kateten samt hypotenusan till en vinkel och vet hur dessa anknys till trigonometriska funktioner. Eleven beräknar omkretsen av en cirkel. För vitsord 8: Eleven kan beräkna vinklarnas storlek och sidornas längder i en given rätvinklig triangel. Eleven förstår begreppen bågvinkel och medelpunktsvinkel samt beräknar längden på den båge som svarar mot medelpunktsvinkeln. För vitsord 9: Eleven använder Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats samt trigonometri i problemlösning.
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven känner till benämningar och egenskaper i anknytning till rymdkroppar. Hen kan beräkna areor av plana figurer, volymer av kroppar samt mantelytans area. Eleven tillämpar sina kunskaper i praktiska situationer samt utför byten mellan areaenheter, volymenheter och rymdmått	- arean och volymen av cylindrar, koner och klot	K1, K4	Förmåga att beräkna areor och volymer	För vitsord 5: Eleven utför de mest allmänna enhetsbytena för areor och volymer. Eleven kan beräkna arean av en rektangel och volymen av ett rätblock. För vitsord 7: Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av de vanligaste plana figurerna och volymerna av de vanligaste kropparna. För vitsord 8: Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av enstaka plana figurer, volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Eleven beräknar arean av en sektor som svarar mot en medelpunktsvinkel För vitsord 9: Eleven beräknar arean av en plan figur bestående av flera delar, volymen av en kropp och arean av en mantelyta samt utnyttjar sina kunskaper i problemlösning

<p>M19 handleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter</p>	<p>Eleven behärskar insamling, klassificering, analys och rapportering av material. Eleven avläser och tolkar diagram samt gör prognoser som baseras på dem. Eleven beräknar medelvärde, bestämmer typvärde och median samt drar slutsatser utifrån dessa. Eleven beräknar klassisk och statistisk sannolikhet samt förstår informationen i sitt resultat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - söka, strukturera och analysera information - medelvärde, typvärde - frekvens, relativ frekvens, median - begreppet spridning - tolkning och produktion av olika diagram - begreppet sannolikhet - beräkning av sannolikheter 	<p>K3, K4, K5</p>	<p>Statistiska nyckeltal och beräkning av sannolikhet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven avläser information ur en stapel, linje och cirkeldiagram samt ur en tabell. Eleven beräknar medelvärde och bestämmer under handledning typvärde och median. Eleven drar under handledning slutsatser om klassiska sannolikheter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan presentera information med hjälp av ett lämpligt diagram eller en lämplig tabell. Eleven beräknar de vanligaste lägesmått, bestämmer variationsbredden och kan under handledning redogöra för resultaten i en undersökning och för slutsatserna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven behärskar de centrala statistiska nyckeltalen. Eleven kan genomföra en mindre undersökning, där statistiska beräkningar används. Eleven bestämmer klassiska och statistiska sannolikheter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven observerar och jämför undersökningar genom att använda statistiska nyckeltal. Eleven använder sannolikhetskalkyl i problemlösning.</p>
<p>M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem</p>	<p>Eleven förstår principerna för algoritmiskt tänkande. Eleven kan läsa, kommentera, tolka, testa, planera och programmera små program med vilka man löser matematiska problem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - producera enkla datorprogram 	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen stegen i en enkel algoritm och testar under handledning färdiga program.</p> <p>För vitsord 7: Eleven använder villkor och upprepning i programmering samt testar och tolkar program.</p> <p>För vitsord 8: Eleven tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar enkla program.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder programmering då hen löser problem. Eleven modifierar och utvecklar program.</p>

BIOLOGI

Biologi åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkänedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i äftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Centralt innehåll som anknyter till målen för biologi i åk 7–9

I1 Biologisk undersökning

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

I4 Vad är liv?

I5 Människan

I6 En hållbar framtid

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i åk 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i biologi i åk 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i biologi i åk 7–9](#)

Biologi åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Biologisk kunskap och förståelse				
M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen och funktionen i ekosystemet och organismsamhället, samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	<p>Ekosystemets struktur och funktion Eleven lär sig om olika ekosystem, t.ex. vatten, deras organismsamhälle och näringskedjor. Eleven lär sig artkännedom från olika riken.</p> <p>Biologisk undersökning</p> <p>Exkursioner i naturen och närmiljön Eleven bekantar sig med arter som finns i närliggande ekosystem. Eleven handleds i att påbörja insamlingen av organismer.</p> <p>En hållbar framtid Eleven lär sig om en hållbar användning av miljön och hur man kan skydda olika ekosystem.</p>	K1, K4, K7	<p>Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och organism-samhället samt hur de fungerar</p> <p>Artkännedom</p> <p>Förändringar i ekosystemen i närmiljön</p>	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva olika ekosystem. - känner till begrepp som är anknutna till förståelsen av ekosystemets grundstruktur och funktion. - identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. - kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av naturen för organismerna och människan.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner	<p>Biologisk undersökning</p> <p>Vad är liv? Eleven undersöker anatomin hos ett djur. Klassificering: Eleven lär sig dela in organismer i huvudgrupper och motivera indelningen.</p>	K1, K3, K6	<p>Uppfattning om organismers struktur och livsfunktioner</p>	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva organismers struktur samt deras livsfunktioner. - kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning. - kan dela in organismer i huvudgrupper och motivera indelningen .
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	<p>Ekosystemets grundstruktur och funktion</p> <p>Vad är liv? Eleven bekantar sig med organismer i olika livsmiljöer och hur de anpassat sig.</p>	K4, K7	<p>Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald</p>	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva hur växter och djur har anpassat sig till ett liv i olika livsmiljöer - kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	<p>En hållbar framtid</p> <p>Eleven granskar sin närmiljö och bedömer dess tillstånd genom att granska indikatorer på olika fenomen i naturen. Eleven bekantar sig med olika naturskyddsmål</p> <p>Ekosystemets grundstruktur och funktion</p> <p>Eleven lär sig om ekosystem, granskar människans verksamhet och hur det påverkar ekosystemen.</p>	K4, K7	Förmåga att observera förändringar i naturen	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. - förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil.
---	---	--------	--	---

Mål för undervisning Biologiska färdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan.	<p>Biologisk undersökning</p> <p>Exkursioner i naturen och närmiljön</p> <p>Eleven genomför en mindre undersökning av organismer och rapporterar om sina observationer.</p>	K1	Förmåga att tänka naturvetenskapligt	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan använda grundläggande biologiska begrepp. - är bekant med undersöknings- och informationsökningsmetoder. - kan dra naturvetenskapliga slutsatser.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt att använda informations- och kommunikationsteknik	<p>Eleven använder biologisk utrustning, t.ex. mikroskop vid undersökning.</p> <p>Eleven inleder en samling av organismer.</p> <p>En hållbar framtid</p>	K1, K5	Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. - kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	<p>Eleven lär sig hur den egna livsstilen och vardagsvalen påverkar miljön.</p> <p>Eleven söker information om hur man kan ta hand om naturen och kan framföra sina åsikter om temat.</p> <p>Eleven får insikter i invandrarternas påverkan på de ursprungliga arterna.</p>	K1, K5	Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. - kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	<p>Eleven bekantar sig med ekosystemtjänster och alternativa produkter.</p>	K2, K3, K7	Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi.

Biologi åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	En hållbar framtid Eleven lär sig hur den egna livsstilen och vardagsvalen påverkar miljön. Eleven söker information om hur man kan ta hand om naturen och kan framföra sina åsikter om temat.	K7	Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven - kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val		K7	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven - kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid		K5, K7	Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven - kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Biologi åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Biologisk kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 hjälpa eleven att förstå ekosystemets och organismsamhällets grundstruktur och funktion samt att jämföra olika ekosystem	<p>Ekosystemets struktur och funktion Eleven lär sig om skogens och myrens ekosystem, deras organismsamhällen och näringskedjor. Eleven lär sig känna igen de vanligaste arterna i närmiljön.</p> <p>Biologisk undersökning Exkursioner i naturen och närmiljön Eleven bekantar sig med arter som finns i närmiljön. Eleven sammanställer en samling organismer.</p>	K1, K4, K7	Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva skogsekosystemets grundstruktur och funktion. - identifierar olika ekosystem. - känner igen de vanligaste växt-, djur- och svamparterna i skogens näringsväv. - kan beskriva samspelet mellan arter. - förstår fotosyntesens betydelse för ekosystemet och organismsamhället.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner	<p>Vad är liv? Eleven lär sig om organismernas förökning. Eleven bekantar sig med växtfysiologi, samt växtcellens struktur.</p> <p>Ekosystemets grundstruktur och funktion Eleven lär sig om klassificering.</p>	K1, K3, K4, K5, K6	Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan beskriva växternas, svamparnas och mikrobernas förökning. - kan beskriva växtcellens struktur, samt växtens livsfunktioner. - kan redogöra för fotosyntesen. - principerna för klassificering inom organismsamhället. - kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt kan jämföra grupper av organismer.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	<p>Vad är liv? Eleven odlar olika typer av organismer, t.ex. växter eller mikrober.</p> <p>Ekosystemets grundstruktur och funktion Eleven lär sig om Finlands olika skogstyper. Eleven bekantar sig med hur människan påverkar skogens ekosystem.</p> <p>En hållbar framtid Eleven lär sig om en hållbar användning av naturen och hur man kan skydda miljön.</p>	K1, K4, K7	Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. - kan beskriva olika skogstyper. - kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	<p>En hållbar framtid Eleven lär sig om olika ekosystem-tjänster som skogsmiljön erbjuder. Eleven bekantar sig med bioekonomi, t.ex. skogsindustri, och reflekterar över dess hållbarhet.</p> <p>Biologisk undersökning</p> <p>Exkursioner i naturen och närmiljön Eleven granskar sin närmiljö och bedömer dess tillstånd genom att granska indikatorer på fenomen i naturen.</p>	K4, K7	Förmåga att observera förändringar i naturen	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan. - förstår att jordens naturresurser är begränsade. - förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil. - känner till allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.
---	---	--------	--	--

Mål för undervisning Biologiska färdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	<p>Biologisk undersökning</p> <p>Exkursioner i naturen och närmiljön</p> <p>En hållbar framtid</p> <p>Eleven genomför en undersökning av organismer i närmiljön och rapporterar om sina observationer.</p>	K1	Förmåga att tänka naturvetenskapligt	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen. - kan använda grundläggande biologiska begrepp samt undersöknings- och informationssökningsmetoder. - kan presentera välgrundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	<p>Eleven använder biologisk utrustning, t.ex. mikroskop vid undersökning. Eleven bekantar sig med växtcellen genom mikroskopering och dokumenterar sina observationer.</p>	K1, K5	Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. - kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	<p>Eleven sammanställer en samling organismer samt odlar organismer, t.ex. växter eller mikrober.</p>	K5, K6, K7	Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan enligt anvisningar sammanställa en samling organismer. - kan genomföra ett odlingsexperiment under handledning.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	<p>Eleven lär sig visa respekt för naturen.</p>	K1, K5	Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	<p>Eleven</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. - kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och beslutsfattandet	Eleven bekantar sig med aktuell information om närmiljön via massmedia.	K2, K3, K7	Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven - kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. - deltar i projekt som värnar om närmiljön.
--	---	------------	--	---

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet	Exkursioner i naturen och närmiljön Eleven får ta del av exkursioner i naturen. En hållbar framtid Eleven lär sig om en hållbar användning av naturen och hur man kan skydda miljön.	K7	Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven - kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald. - har en positiv inställning till naturen samt till att bevara livsmiljöer och skydda organismer

Biologi åk 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning Biologisk kunskap och förståelse	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	Eleven fördjupar sina färdigheter om ekosystemens grundstruktur och funktion. Eleven lär sig att jämföra olika ekosystem. Eleven lär sig att identifiera arter.	Se åk 8	Se åk 8	Kännedom om ekosystemets struktur och funktion	För vitsordet 5: Eleven kan klassificera skogsekosystemets delar i levande och icke-levande. Eleven bygger upp en enkel näringskedja med exempelarter. Eleven känner igen och benämner några arter. För vitsordet 7: Eleven kan klassificera och benämna skogsekosystemets delar och berätta om deras funktion. Eleven känner igen och benämner olika ekosystem. Eleven känner igen och benämner arter. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven identifierar, benämner och jämför olika ekosystem. Eleven identifierar och benämner arter från olika ekosystem. För vitsordet 9: Eleven kan förklara och motivera skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven jämför olika ekosystem och redogör för de faktorer som bidragit till att de uppstått. Eleven identifierar och benämner mångsidigt arter i olika ekosystem
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	Eleven lär sig att beskriva organismers struktur och livsfunktioner. Eleven lär sig att klassificera organismer i olika organismgrupper och att ge exempel på typiska drag för varje grupp.	Vad är liv? Eleven lär sig djurcellens struktur och funktion. Biologisk undersökning Eleven bekantar sig med vävnader och organ genom att utföra olika undersökningar. Människan Eleven lär sig om människans organ och organsystem samt	K4, K5	Kännedom om organismsamhällets och organismernas struktur och livsfunktioner	För vitsordet 5: Eleven kan benämna rikena och gemensamma grundstrukturer och funktioner för olika organismgrupper. För vitsordet 7: Eleven kan benämna rikena. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer och beskriver deras livsfunktioner. För vitsordet 8: Eleven kan benämna rikena och beskriva principerna för organismernas indelning i riken med hjälp av exempelarter. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer samt berättar om organismernas livsfunktioner och deras uppgift. För vitsordet 9: Eleven kan benämna rikena och motivera principerna för organismernas indelning i riken. Eleven identifierar, klassificerar och jämför de mest centrala organismgrupperna. Eleven benämner och jämför organismernas strukturer samt förklarar organismernas livsfunktioner och deras uppgift.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse	Eleven lär sig att granska organismernas anpassning till olika livsmiljöer och förstå hur anpassningen	människans organ och organsystem samt	K3	Förmåga att uppfatta organismernas anpassning och	För vitsordet 5: Eleven kan känna igen egenskaper hos organismer som lever i olika livsmiljöer. Eleven ger några exempel på organismer som lever i olika livsmiljöer.

olika livsmiljöer har för naturens mångfald	syns exempelvis som olika strukturer. Eleven lär sig att olika livsmiljöer ökar naturens mångfald.	kroppens regleringsystem. Eleven lär sig om människans utveckling från befruktad äggcell till fullvuxen individ, kroppens grundläggande funktioner, fortplantningen och de biologiska grunderna för sexualitet.		livsmiljöernas variation	För vitsordet 7: Eleven kan beskriva hur arterna anpassar sig till olika livsmiljöer. Eleven berättar vad mångfald betyder. För vitsordet 8: Eleven kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arters anpassning till olika livsmiljöer. Eleven ger exempel på livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald. Eleven berättar varför mångfald är viktigt. För vitsordet 9: Eleven kan förklara organismernas anpassning till olika livsmiljöer och berättar om samband mellan orsak och verkan gällande anpassning. Eleven motiverar livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald. Eleven motiverar varför mångfald är viktigt.
M4 handleda eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Eleven lär sig grundprinciperna för ärftlighet och evolution.	Se årskurs 8	Se årskurs 8	Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	För vitsordet 5: Eleven kan berätta att individens egenskaper påverkas både av arvet och miljön. Eleven berättar att organismerna har utvecklats som ett resultat av evolutionen. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven vet vad bioteknik betyder. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen. För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven ger praktiska exempel på hur bioteknik används. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen. Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution. För vitsordet 9: Eleven kan förklara hur ärftligheten och miljön tillsammans påverkar uppkomsten av individens egenskaper samt tillämpar sitt kunnande genom praktiska exempel. Eleven ger exempel på hur bioteknik används och på bioteknikens möjligheter och utmaningar. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolution och ger exempel på evolution som en kontinuerlig process. Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution med hjälp av exempel.

<p>M5 handleda eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner</p>	<p>Eleven lär sig skedena i människans tillväxt och utveckling.</p> <p>Eleven lär sig kroppens grundläggande funktioner.</p> <p>Eleven lär sig hur organen och organsystemen fungerar.</p>	<p>Vad är liv? Människan</p> <p>Eleven bekantar sig med ärftlighet, grundläggande genetiska begrepp samt gör korsningsuppgifter. Eleven lär sig om livets uppkomst och evolutionen.</p>	<p>K1</p>	<p>Förmåga att uppfatta människokroppens struktur och funktion</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem. Eleven beskriver de mest centrala organsystemens uppgift.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem. Eleven beskriver människans centrala livsfunktioner. Eleven beskriver de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan benämna människans organ och organsystem. Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen. Eleven redogör för de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan benämna och beskriva människans organ och organsystem. Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen samt förklarar hur de bildar funktionella helheter. Eleven förklarar och motiverar de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p>
<p>M6 handleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster</p>	<p>Eleven lär sig om hur mänsklig verksamhet påverkar de förändringar som sker i miljön.</p> <p>Eleven förstår biologins betydelse i byggandet av en hållbar framtid.</p> <p>Eleven förstår betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster.</p>	<p>Se årskurs 8</p>	<p>Se årskurs 8</p>	<p>Förmåga att uppfatta människans och naturens samspel samt förståelse för en hållbar framtid</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på hur mänsklig verksamhet påverkar miljön. Eleven räknar upp delområden inom hållbar utveckling.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven berättar om delområdena inom hållbar utveckling och ger några exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven ger exempel på bioekonomi och ekosystemtjänster.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för och ge exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven beskriver delområdena inom hållbar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven berättar om bioekonomi och ekosystemtjänster.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan motivera hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön och granskar följderna av dessa förändringar.</p> <p>Eleven förklarar samband mellan orsak och verkan kring byggandet av en hållbar framtid och argumenterar för sin ståndpunkt utgående från kunskaperna i biologi. Eleven bedömer betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster med tanke på en hållbar framtid.</p>

Biologi åk 9 (sida 4/6)

Mål för undervisning Biologiska färdigheter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	Eleven lär sig samband mellan orsak och verkan inom biologin	Biologisk undersökning Människan Eleven utför en småskalig undersökning och rapporterar sina observationer.	K1	Naturvetenskapligt tänkande	För vitsordet 5: Eleven kan använda några grundbegrepp inom biologin samt förknippa dessa till givna biologiska fenomen. Eleven berättar enkelt och med egna ord om biologiska fenomen som hen lärt sig. För vitsordet 7: Eleven kan använda biologiska grundbegrepp. Eleven presenterar ett biologiskt fenomen som hen lärt sig med egna ord och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven ställer enkla frågor om naturen och naturfenomen. För vitsordet 8: Eleven kan använda biologiska grundbegrepp på ett ändamålsenligt sätt. Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biologin utmärkande sätt och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven presenterar några meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan. För vitsordet 9: Eleven kan använda biologiska begrepp på ett ändamålsenligt sätt. Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord och på ett strukturerat och för biologin utmärkande sätt samt väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen. Eleven presenterar meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	Eleven lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven lär sig att använda digitala verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.		K1, K5	Användning av utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt av teknologi och information	För vitsordet 5: Eleven deltar i undervisningen i laboratorium och i fält. Eleven använder under handledning några typer av utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven söker under handledning biologisk information från olika informationskällor. För vitsordet 7: Eleven kan under handledning arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning enligt anvisningar. Eleven söker biologisk information från några olika informationskällor. För vitsordet 8: Eleven kan arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt. Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga informationskällor

					<p>För vitsordet 9: Eleven kan arbeta självständigt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning och bedömer utrustningens lämplighet för arbetet.</p> <p>Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och bedömer informationskällornas tillförlitlighet och lämplighet.</p>
<p>M9 handleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen</p>	<p>Eleven lär sig att sammanställa en samling organismer.</p> <p>Eleven lär sig att odla växter för att förstå biologiska fenomen.</p>		<p>Se årskurs 8</p>	<p>Förmåga att sammanställa en samling organismer och odla växter experimentellt</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan sammanställa en liten samling organismer under handledning. Eleven deltar i växtodling.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett mindre, traditionellt eller digitalt, herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför under handledning ett odlingsexperiment och berättar om experimentets resultat.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför ett odlingsexperiment och drar slutsatser i anknytning till det biologiska fenomen som granskas.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan med hjälp av instruktioner sammanställa ett större och noggrant utfört traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven planerar och utför ett odlingsexperiment, bedömer de erhållna resultatens tillförlitlighet samt förklarar hur odlingsexperimentet anknyter till det granskade biologiska fenomenet.</p>
<p>M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan</p>	<p>Eleven lär sig att utföra biologiska undersökningar.</p>		<p>Se årskurs 8</p>	<p>Förmåga att utföra biologiska undersökningar</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar i utförandet av en biologisk undersökning och berättar vad som gjorts i undersökningen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan göra iakttagelser i laboratorium och i fält. Eleven utför en mindre biologisk undersökning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan göra observationer och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven planerar och utför en mindre biologisk undersökning och rapporterar om resultaten.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in i laboratorium och i terräng. Eleven planerar och utför självständigt en egen undersökning och rapporterar om resultaten på ett tydligt sätt.</p>

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och beslutsfattandet	Eleven lär sig att ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan utnyttjas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.	En hållbar framtid Eleven lär sig om hälsosamma levnadsvanor med tanke på den egna hälsan.	K2, K3, K7	Tillämpning av kunskaper och färdigheter i biologi i vardagen	För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på hur de egna valen påverkar hälsan och miljön. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på hur de egna valen påverkar hälsan och miljön utgående från biologisk kunskap. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva och ge exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet och i samhällsdebatten. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över och motivera hur kunskaper i biologi kan tillämpas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.
--	---	--	------------	---	--

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet	Eleven lär sig att intressera sig för naturen och naturfenomen. Elevens förhållande till naturen stärks.	Se årskurs 8		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M13 handleda eleven att göra etiskt motiverade val	Eleven lär sig att göra etiskt motiverade val.	En hållbar framtid Eleven bekantar sig med etiska frågeställningar inom biologi genom diskussioner.	K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M14 inspirera eleven att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid	Eleven inspireras att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid.			Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	

GEOGRAFI

Geografi åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramarna som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Centralt innehåll som anknyter till målen för geografi i åk 7–9

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

I2 En aktuell, föränderlig värld

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

I5 Människor och kulturer i världen

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i åk 7–9

Handledning, differentiering och stöd i geografi i åk 7–9

Bedömning av elevens lärande i geografi i åk 7–9

Geografi åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Geografisk kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	Kartbild över områdena på jordklotet Eleven bekantar sig med världsdelar och -hav-samt med bland annat olika terräng- och temakartor.	K1, K4, K5	Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven - kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap	Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Eleven lär sig om vad som påverkar världens klimat och vegetation samt hur dessa kan delas in i zoner. Eleven lär sig om dygns- och årstidsväxlingen samt orsakerna bakom dessa.-	K4, K5	Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven - kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. - kan identifiera och beskriva klimat- och vegetationszoner.
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv på olika håll i världen	Människor och kulturer i världen Eleven bekantar sig med olika kulturgeografiska fenomen, t.ex. turism.	K2, K4	Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven - kan berätta om några kulturgeografiska fenomen

Mål för undervisning Geografiska färdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	Kartbild över områdena på jordklotet Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Föränderliga landskap och livsmiljöer Människor och kulturer i världen En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar.	K1	Förmåga att tänka geografiskt	Eleven - kan använda geografiska grundbegrepp - kan ställa geografiska frågor
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	Kartbild över områdena på jordklotet Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar. Eleven lär sig att läsa en karta, t.ex. koordinater, skalor, temakartor och olika kartbegrepp behandlas.	K4, K5	Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven - kan väderstreck och använda skalan på en karta

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	Kartbild över områdena på jordklotet Eleven tillverkar egna diagram och kartor, t.ex. klimatdiagram och klimatzonskartor.	K5, K6	Geomediala färdigheter	Eleven - kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. - kan sammanställa enkla kartor och diagram.
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	Föränderliga landskap och livsmiljöer Eleven använder sig av olika typer av informationskällor och geomedier för att samla fakta för en geografisk undersökning.	K1	Undersökningsfärdigheter	Eleven - kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. - kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser	En aktuell, föränderlig värld: Eleven följer med aktuella geografiska fenomen och händelser	K4	Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven - kan ge exempel på miljöförändringar i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. - kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	Kartbild över områdena på jordklotet; En aktuell, föränderlig värld Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Föränderliga landskap och livsmiljöer Människor och kulturer i världen En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar genom samarbete med andra elever. Eleven får möjlighet att göra muntliga presentationer.	K2	Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven - kan medverka som medlem i en grupp. - kan framföra åsikter, lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Geografi åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	Människor och kulturer i världen Eleven bekantar sig med olika kulturer och människor levnadsförhållanden	K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M13 vägleda eleven att värdesätta naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser och miljöns tillstånd.	K3, K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Geografi åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Geografisk kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	Kartbild över områdena på jordklotet Eleven lär sig centrala ortnamn i Europa genom att bekanta sig med bland annat olika terräng- och temakartor.	K1, K4, K5	Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven - kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet. - kan placera och namnge centrala orter i Europa på kartan.
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i världen	Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen och kan känna igen och beskriva naturlandskap.	K4, K5	Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven - kan identifiera och beskriva naturgeografiska fenomen samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv	Människor och kulturer i världen Eleven bekantar sig med olika särdrag i olika länders kultur, näringsgrenar och andra kulturgeografiska fenomen. En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter.	K2, K4	Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven - kan beskriva och jämföra människors liv och kultur i världen. - känner till globalisering.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	Människor och kulturer i världen Eleven lär sig om naturresurser och hur människans använder dem. Eleven granskar hur naturresurserna påverkar näringsgrenarna i ett visst område. En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser samt reflekterar över hennes egna konsumtionsval och hur de påverkar miljön.	K7	Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven - kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd. - förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

Geografi åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Geografiska färdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	Kartbild över områdena på jordklotet En aktuell, föränderlig värld Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Föränderliga landskap och livsmiljöer	K1	Förmåga att tänka geografiskt	Eleven - kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer. - kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	Människor och kulturer i världen En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser	K4, K5	Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven - kan med hjälp av både en sträck- och en längdskala mäta avstånd på en karta.
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	Eleven bekantar sig med geografins frågeställningar genom samarbete med andra elever. Eleven får möjlighet att göra muntliga presentationer. Eleven tillverkar temakartor med kulturgeografisk information över europeiska regioner.	K5, K6	Geomediala färdigheter	Eleven - kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografi-studierna och i vardagen. - kan sammanställa enkla kartor, och diagram
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	Eleven gör bildanalyser var olika kulturgeografiska förhållanden i världen jämförs.	K1	Undersökningsfärdigheter	Eleven - kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. - kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten.
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i världen	Eleven följer med aktuella geografiska fenomen och händelser i världen.	K4	Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven - kan ge exempel på miljöförändringar i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. - kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data		K2	Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven - kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. - kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

Geografi åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	Människor och kulturer i världen Eleven bekantar sig med olika kulturer och människor levnadsförhållanden En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser	K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M13 vägleda eleven att värdesätta naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser och miljöns tillstånd.	K3, K7		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Geografi åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Geografisk kunskap och förståelse	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	Eleven lär sig att uppfatta kartbilden av jordklotet och dess grundläggande karaktäristiska drag. Eleven lär sig läget och namnen på centrala platser.	Kartbild över områdena på jordklotet Eleven lär sig centrala ortnamn i Finland genom att bekanta sig med olika kartor	K1, K4, K5	Förmåga att uppfatta jordklotets kartbild och känna till centrala ortnamn	För vitsord 5: Eleven kan berätta om skillnaden mellan en världsdel och ett land. Eleven benämner världshaven och världsdelarna på kartan. För vitsord 7: Eleven kan benämna några städer och centrala platser i Finland samt länder i Europa och övriga världen samt känner till de nämnda platsernas och ländernas geografiska läge. För vitsord 8: Eleven kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas geografiska läge och ortnamn. För vitsord 9: Eleven kan använda huvuddragen i en kartbild ändamålsenligt, som att tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara geografiska fenomen.

<p>M2 handleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen</p>	<p>Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och beskriva naturlandskap i Finland och på andra håll i världen.</p>	<p>Kartbild över områdena på jordklotet Grundläggande förutsättningar för liv på jorden Föränderliga landskap och livsmiljöer</p> <p>Eleven använder sig av olika geomedier för att bekanta sig med Finlands klimat, väder, berggrund, geologi och inlandsisens spår. Eleven får möjlighet att delta i en fältundersökning samt att öva på sin kartläsning.</p> <p>En aktuell, föränderlig värld Eleven följer med aktuella nyheter gällande Finlands väder och klimat, samt klimatförändringen i världen.</p> <p>En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven bekantar sig med klimatförändringen i världen och i Finland. Eleven bekantar sig med miljöns tillstånd</p>	<p>K4, K5</p>	<p>Kännedom om naturgeografiska fenomen</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner olika naturlandskap.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel berätta om fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och ger exempel på några klimat- och vegetationszoner. Eleven känner igen och beskriver naturlandskap i Finland och på jordklotet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Eleven ger exempel på faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.</p> <p>För vitsord 9: Eleven förstår Jordens planetariska egenskaper och kan förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser samt berättar hur dessa påverkar människans verksamhet. Eleven kan jämföra jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner och förklara de faktorer som bidragit till att zonerna uppstått. Eleven förklarar de faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.</p>
<p>M3 handleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och i olika områden i världen</p>	<p>Eleven lär sig effekterna av kulturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven lär sig variationerna i kulturella drag och kulturlandskap i Finland och i olika områden i världen.</p>	<p>Människor och kulturer i världen</p> <p>Eleven bekantar sig med olika särdrag i Finlands kultur, näringsgrenar och andra kulturgeografiska fenomen.</p>	<p>K2, K4</p>	<p>Kännedom om kulturgeografiska fenomen</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan benämna några kulturgeografiska fenomen som befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland och i övriga världen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan benämna och ge exempel på kulturgeografiska fenomen i Finland och i övriga världen. Eleven nämner några faktorer som inverkar på kulturernas särdrag. Eleven beskriver olika kulturlandskap.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen. Eleven berättar om vilka faktorer som påverkar kulturernas särdrag på olika områden. Eleven jämför kulturlandskap i olika områden.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan förklara olika kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen samt motivera de faktorer som bidragit till deras uppkomst. Eleven beskriver variationen i kulturernas särdrag i Finland och i andra delar av världen. Eleven förklarar vilka faktorer som bidrar till uppkomsten av kulturlandskap i Finland och i andra delar av världen.</p>

<p>M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser</p>	<p>Eleven lär sig samspelet mellan människans verksamhet och naturen.</p> <p>Eleven förstår betydelsen av att bruka naturresurser hållbart.</p>	<p>Människor och kulturer i världen</p> <p>Eleven lär sig om Finlands naturresurser och hur människans använder dem. Eleven granskar hur naturresurserna påverkar näringsgrenarna i ett visst område.</p> <p>En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser</p> <p>Eleven lär sig om hållbar användning av Finlands naturresurser samt reflekterar över hennes egna konsumtionsval och hur de påverkar miljön.</p>	<p>K7</p>	<p>Insikt om samspelet mellan naturen och människan samt hållbart bruk av naturresurser</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan känna igen hur naturmiljön påverkar mänsklig verksamhet såsom näringar. Eleven nämner olika naturresurser.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva hur naturmiljön påverkar människans verksamhet. Eleven klassificerar naturresurser ur ett hållbarhetsperspektiv.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta hur naturmiljön påverkar människans verksamhet i Finland och på olika håll i världen. Eleven berättar varför det är viktigt att använda naturresurser på ett hållbart sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan förklara hur naturmiljön påverkar människans verksamhet samt nämner regionala exempel på det. Eleven motiverar hur mänsklig verksamhet orsakar olika miljöproblem. Eleven kan förklara hur hållbar användning av naturresurser och miljöproblem förhåller sig till varandra och motivera en hållbar användning av naturresurser.</p>
--	---	---	-----------	---	---

Geografi åk 9 (sida 4/7)

Mål för undervisning Geografiska färdigheter	Mål för lärandet som här- letts ur målen för undervis- ningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att ut- veckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	Eleven lär sig att tänka geo- grafiskt. Eleven lär sig att ställa geo- grafiska frågor.	Kartbild över områ- dena på jordklotet En aktuell, föränderlig värld Grundläggande förut- sättningar för liv på jorden Föränderliga landskap och livsmiljöer Människor och kul- turer i världen En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven bekantar sig med geografins fråge- ställningar genom	K1	Geografiskt tänkande	För vitsord 5: Eleven kan berätta om innebörden av centrala geo- grafiska grundbegrepp. Eleven beskriver ett område utgående från kartor och bilder. För vitsord 7: Eleven kan definiera geografiska grundbegrepp. Ele- ven identifierar olika regionala nivåer, såsom den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven beskriver ett område på basis av kartor och bilder. Eleven skapar enkla geogra- fiska frågor som hänför sig till det granskade temaområdet. För vitsord 8: Eleven kan be-skriva fenomen genom att använda geografiska grundbegrepp. Eleven beskriver skillnader mellan olika områden på några regionala nivåer. Eleven ställer geogra- fiska frågor och funderar ut svar på dem. För vitsord 9: Eleven kan förklara fenomen genom att använda sig av ändamålsenliga geografiska begrepp. Eleven jämför geografiska fenomen på olika regionala nivåer och beskriver orsaker till skill- naderna mellan områdena. Eleven ställer motiverade geografiska frågor och funderar ut svar på dem.
M6 handleda eleven att ut- veckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för sym- boler, proportioner, rikt- ningar och avstånd	Eleven lär sig att tillämpa kartfärdigheter i praktiken. Eleven lär sig att använda symboler och skalor på en karta samt att ta ut rikt- ningar och mäta avstånd.	samarbete med andra elever. Eleven får möj- lighet att göra munt- liga presentationer. Eleven bekantar sig med förändringar i närmiljön.	K4, K5	Utveckling av rumsuppfatt- ningen	För vitsord 5: Eleven kan väderstrecken. Eleven känner igen och benämner några symboler på en karta. För vitsord 7: Eleven kan uttrycka var ett objekt befinner sig med hjälp av väderstreck. Eleven känner igen och benämner symboler på en karta. Eleven mäter avstånd med hjälp av kartans grafiska skala. För vitsord 8: Eleven kan rikta en terrängkarta riktigt enligt ter- rängen och röra sig där med hjälp av kartan. Eleven mäter avstånd på kartan med hjälp av skalan uttryckt i ett förhållande. För vitsord 9: Eleven kan på ett ändamålsenligt sätt använda olika karttyper, flyg- och satellitbilder.

<p>M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen</p>	<p>Eleven lär sig geomedialfärdigheter.</p> <p>Eleven lär sig att läsa, tolka och göra kartor och andra modeller av geografiska fenomen.</p>	<p>Eleven får utföra olika fältundersökningar i sin närmiljö samt skapa geodata.</p> <p>Eleven bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i olika delar av samhället.</p>	<p>K5, K6</p>	<p>Geomediala färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan känna igen enkla objekt på kartor, diagram och bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor och karttjänster över geografiska fenomen. Eleven gör enkla kartor och diagram.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor, karttjänster och annan geomedia över geografiska fenomen. Eleven gör kartor, diagram och andra geografiska modeller.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan dra slutsatser utgående från de kartor, diagram, annan geomedia och andra geografiska modeller hen gjort.</p>
<p>M8 handleda eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter</p>	<p>Eleven lär sig geografiska undersökningsfärdigheter.</p>		<p>K1</p>	<p>Geografiska undersökningsfärdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i genomförandet av en mindre undersökning och kan berätta vad man gjort i den.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan förverkliga en mindre geografisk undersökning. Eleven kan välja ett lämpligt sätt att presentera resultaten från undersökningen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan genomföra en geografisk undersökning. Eleven åskådliggör sina resultat med hjälp av geomedia och presenterar resultaten på ett för geografin utmärkande sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan genomföra en till sin struktur tydlig geografisk undersökning. Eleven åskådliggör och presenterar sina resultat mångsidigt med hjälp av geomedia och sammankopplar undersökningsresultaten med geografiska fenomen.</p>
<p>M9 lära eleven att öva sig i att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta miljön och de förändringar som sker där, särskilt klimatförändringen och försvagningen av biodiversiteten.</p> <p>Eleven lär sig att följa med aktuella händelser i den egna närmiljön, i Finland och i hela världen.</p>		<p>K4</p>	<p>Miljölitteracitet och förmåga att bedöma förändringar i miljön</p>	<p>För vitsord 5: Eleven deltar under handledning i fältundersökningar. Eleven känner igen förändringar i miljön.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar självständigt i fältundersökningar enligt anvisning. Eleven kan iaktta miljöförändringar, såsom klimatförändring och att biodiversiteten försvagas i Finland och på andra håll i världen samt ge exempel på dessa. Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i fältundersökningar och sammankopplar under lärarens handledning observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest centrala miljöförändringarna.</p>

					<p>Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar i fältundersökningar och kopplar samman observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan förklara orsaker som ligger bakom miljöförändringar. Eleven bedömer kritiskt hur geografiska händelser som hen följer med påverkar den egna närmiljön, Finland eller hela världen.</p>
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp samt att argumentera och presentera geografiska data på ett tydligt sätt	<p>Eleven lär sig kommunikations- och grupparbetsfärdigheter samt att reflektera över sin aktivitet som en medlem i gruppen.</p> <p>Eleven lär sig att argumentera och framföra geografisk information på ett tydligt sätt.</p>		K2	<p>Förmåga att arbeta i grupp, att presentera geografisk information och att argumentera</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning fungera som en del av gruppen. Eleven kan skilja geografisk information från åsikter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan fungera som en medlem i gruppen. Eleven framför geografisk information med egna ord. Eleven lyssnar på andras åsikter och framför sina egna åsikter kring geografiska frågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan fungera konstruktivt som medlem i en grupp. Eleven framför geografisk information på ett för läroämnet utmärkande sätt. Eleven framför argument för sina åsikter i geografiska frågor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan fungera uppmuntrande som en medlem i gruppen. Eleven motiverar den geografiska information som hen framför. Eleven motiverar utgående från sina geografiska kunskaper konsekvent sina egna åsikter kring geografiska frågor.</p>
M11 handleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	<p>Eleven lär sig färdigheter i att delta och påverka på olika regionala nivåer.</p>		K7	<p>Förmåga att tillämpa färdigheterna att delta och påverka på olika regionala nivåer</p>	<p>För vitsord 5: Eleven deltar under handledning i att värna om närmiljön, som att förbättra trivselsn och säkerheten eller att bevara miljöns mångfald.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i att värna om närmiljön. Eleven ger exempel på sätt att delta och att påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan under handledning planera och deltar i att värna om närmiljön. Eleven förklarar hur man kan delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan planera metoder för att värna om närmiljön och förverkligar något av dem. Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor</p>

Geografi åk 9 (sida 7/7)

Mål för undervisning Attityder och värderingar	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	Eleven lär sig att växa till en aktiv medborgare som handlar ansvarsfullt och tillägnar sig en hållbar livsstil.	Människor och kulturer i världen Eleven bekantar sig med olika kulturer och människors levnadsförhållanden. Eleven bekantar sig	K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M13 handleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	Eleven lär sig att värdesätta sin regionala identitet och naturens, mänsklig och kulturell mångfald samt att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen.	med minoriteter i Finland. Eleven granskar de mänskliga rättigheterna, speciellt ur barns och ungas perspektiv. En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser Eleven lär sig om hållbar användning av naturresurser, miljöns tillstånd samt hur naturens mångfald försvagas.	K3, K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	

FYSIK

Fysik åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Centralt innehåll som anknyter till målen för fysik i årskurs 7–9

- I1 Naturvetenskaplig forskning
- I2 Fysik i det egna livet och livsmiljö
- I3 Fysik i samhället
- I4 Fysik som grund för världsbilden
- I5 Växelverkan och rörelse
- I6 Elektricitet

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9](#)

Fysik åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.	K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet.	K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling.	K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik.-
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid

Fysik åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på fysiken som vetenskap, vågrörelser samt värmelära:	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	Centrala begrepp: - vågrörelse - ljud: uppkomst och spridning - ljus: ljuskällor och spridning	K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	- ljusets reflektion och brytning - linser - energiformer och särskilt värme - aggregationstillstånd	K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat.
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	- värmeöverföring - värmeutvidgning	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att skapa, planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Fysik åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Kunskaper i fysik och användning av dem	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva och använda enkla modeller och göra prognoser samt över sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier.		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller i anknytning till värmelära och vågrörelse.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Fysik åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljs från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.	K1		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet.	K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar övergår man till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekter på kroppens rörelse.	K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser		K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid.

Fysik åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på växelverkan och rörelse. Centrala begrepp:	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	- likformig och accelererad rörelse - kraft - Newtons lagar	K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	- densitet - tryck - lyftkraft - arbete	K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan med handledning bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	- energiformer och särskilt omvandlingar - enkla maskiner - effekt och verkningsgrad - introduktion till ellära	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att skapa, planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Fysik åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Kunskaper i fysik och användning av dem	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om rörelse, kraft och mekanisk energi.		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse och eventuellt elektricitet.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Fysik åk 9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	Eleven upplever studierna i fysik meningsfulla.	Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljs från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse. Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna lokala livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet.	K1	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen	
M2 handleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Eleven utvärderar sina egna kunskaper i fysik, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.	Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik. Granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.	K1, K6	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen	
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i fysik har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.		K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av fysik	För vitsord 5: Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med fysik och betydelsen av att kunna fysik i vissa yrken. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i fysik. För vitsord 8: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i den egna livsmiljön. Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna fysik inom olika yrken och i fortsatta studier. För vitsord 9: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att	Eleven förstår betydelsen av fysik för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val		K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på egna val som har betydelse med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 7: Eleven kan nämna situationer där fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några

bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	med tanke på en hållbar användning av energiresurser.	Innehållet väljs med tanke på elsäkerhet och elanvändning i hemmet. Energiproduktion och hållbar användning av energiresurser med fokus på elanvändning och elproduktion.			goda lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser. För vitsord 9: Eleven motiverar med hjälp av exempel hur fysik används för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara samband mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar med tanke på hållbar användning av energiresurser.
--	---	--	--	--	---

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Eleven formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas.	Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på elektricitet, magnetism samt elproduktion. Centrala begrepp: - statisk elektricitet - ström, spänning och resistans - strömkretsar och mätning av storheter - effektberäkningar - elektriska komponenter - magnetism - energiformer och särskilt omvandlingar (rörelseenergi, elektrisk energi)	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	För vitsord 5: Eleven känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor. För vitsord 7: Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar. För vitsord 8: Eleven formulerar preciserade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler. För vitsord 9: Eleven formulerar motiverade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra.	- elanvändning och elproduktion	K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	För vitsord 5: Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer.

	<p>Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt</p>	<p>Världsalltets strukturer och dimensioner</p> <p>Kärnstrålning och elektromagnetisk strålning</p> <ul style="list-style-type: none"> - alfa-, beta- och gammastrålning - joniserande och icke-joniserande strålning 			<p>För vitsord 7: Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Eleven arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra.</p> <p>För vitsord 8: Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan. Eleven samarbetar med de andra.</p> <p>För vitsord 9: Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmedlemmarna.</p>
<p>M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen</p>	<p>Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.</p>		<p>K2, K5</p>	<p>Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat</p>	<p>För vitsord 5: Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat genom att stödja sig på den sammanställda informationen eller på observationerna i undersökningen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven behandlar den information som sammanställts i undersökningen och presenterar undersökningsresultaten enligt anvisningar samt drar enkla slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven behandlar och presenterar undersökningsresultat samt drar slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersökningsprocessen fungerar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultat på ett för fysiken typiskt sätt, samt motiverar slutsatserna genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersökningarna.</p> <p>Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen</p>

<p>M8 handleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar</p>	<p>Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar.</p> <p>Eleven utvecklar och tillämpar enkla tekniska lösningar i samarbete med andra.</p>		<p>K2, K3, K5</p>	<p>Teknologiska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning</p>	<p>För vitsord 5: Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem där man använt fysik.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur fysik tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för teknologisk problemlösning.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva tekniska tillämpningar där fysik använts och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning i vilken fysik använts.</p> <p>För vitsord 9: Eleven beskriver tillämpningar inom teknik där fysik används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en teknisk lösning både självständigt och konstruktivt i samarbete med andra.</p>
<p>M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar</p>	<p>Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.</p>		<p>K5</p>	<p>Förmåga att använda digitala verktyg</p>	<p>För vitsord 5: Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information utgående från anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp av en simulering.</p>

Fysik åk 9 (sida 5/7)

Mål för undervisning Kunskaper i fysik och användning av dem	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Eleven använder fysikaliska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	För vitsord 5: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda några fysikaliska begrepp. För vitsord 7: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp. För vitsord 8: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp. Eleven kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna. För vitsord 9: Eleven förklarar fenomen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera egenskaper och storheter som beskriver egenskaperna i anknytning till fenomen till en begreppsstruktur
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	Eleven använder olika modeller då hen undersöker fenomen.		K1	Förmåga att använda modeller	För vitsord 5: Eleven kan ge några exempel på modeller som använts i beskrivningen av fenomen. För vitsord 7: Eleven använder enkla modeller i beskrivning av fenomen och uppgörande av prognoser. För vitsord 8: Eleven använder enkla modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten. För vitsord 9: Eleven använder modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan skapa enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.

<p>M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt</p>	<p>Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.</p>		<p>K2, K4</p>	<p>Förmåga att argumentera och använda informationskällor</p>	<p>För vitsord 5: Eleven söker under handledning information ur olika informationskällor. Eleven känner till synpunkter som motiveras på ett för fysiken typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för fysiken typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för fysiken typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för fysiken typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.</p>
<p>M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap</p>	<p>Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>		<p>K1, K4</p>	<p>Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom fysik producerar naturvetenskaplig kunskap.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>

<p>M14 handleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet</p>	<p>Eleven når tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier</p>		<p>K1</p>	<p>Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet för fortsatta studier</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner i bekanta situationer till några begrepp, fenomen och storheter i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan i bekanta och tillämpningsbara situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.</p>
<p>M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund</p>	<p>Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i fysik i olika situationer.</p>		<p>K6</p>	<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</p>	

KEMI

Kemi åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnets struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Centralt innehåll som anknyter till målen för kemi i årskurs 7–9

- I1 Naturvetenskaplig forskning
- I2 Kemi i det egna livet och livsmiljö
- I3 Kemi i samhället
- I4 Kemi som grund för världsbilden
- I5 Ämnets egenskaper och struktur
- I6 Ämnets egenskaper och omvandlingar

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9](#)

Kemi åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.	K1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		K1, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	<p>Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd.</p> <p>Kemi i det egna livet och livsmiljön:</p> <p>Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.</p> <p>Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.</p> <p>Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen.</p>	K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi.

<p>M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel</p>	<p>Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på grundläggande arbetsfärdigheter och säkerhet samt ämnens egenskaper och indelning.</p> <p>Centrala begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - säkerhet i laboratoriemiljön och hemmet - grundämnen och kemiska föreningar samt kemiska symboler - ämnens egenskaper och indelning (rena ämnen, blandningar, lösningar, föreningar) - atommodellen - aggregationstillstånd - luft och vatten - separeringsmetoder - kemiska reaktioner och reaktionshastighet - förbränning - brandsäkerhet 	<p>K3, K7</p>	<p>Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid</p>
--	--	---------------	--	--

Kemi åk 7 (sida 3/4)

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Kemi åk 7 (sida 4/4)

Mål för undervisning Kunskaper i kemi och användning av dem	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.

Kemi åk 8 (sida 1/3)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	<p>Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.</p> <p>Kemi i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd.</p> <p>Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.</p> <p>Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.</p> <p>Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen</p>	K1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		K1, K6	Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självvärdering.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället		K6, K7	Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

<p>M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel</p>	<p>Miljö kemi, t.ex. försurning, metaller, gaser i atmosfären</p> <hr/> <p>Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på det periodiska systemet, syror och baser samt elektrokemi.</p> <p>Centrala begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - periodiska systemet - joner - bindningar (jon-, molekyl- och metallbindning) - syror och baser (koncentrerade och utspädda) - neutralisation - oxiders effekt på surhet - miljö kemi - metallernas kemi - elektrokemi (t.ex. elektrokemiska spänningsserien, galvanisering, korrosion) 	<p>K3, K7</p>	<p>Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid.</p>
--	---	---------------	--	---

Kemi åk 8 (sida 2/3)

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Alla centrala innehållsområden	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan med handledning precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan med handledning bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra		K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		K5	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Kemi åk 8 (sida 3/3)

Mål för undervisning Kunskaper i kemi och användning av dem	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen		K1	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt		K2, K4	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap		K1, K4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår		K1	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		K6	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Kemi åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	Eleven upplever studierna i kemi meningsfulla.	Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljes från olika områden och teman som är	K1		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 handleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	Eleven utvärderar sitt eget kunnande i kemi, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.	föremål för elevernas intresse. Kemi i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljes så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön	K1, K6		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i kemi har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.	granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljes särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi. Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning. Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen	K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av kemi	För vitsord 5: Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med kemi och betydelsen av att kunna kemi i vissa yrken. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i kemi. För vitsord 8: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i den egna livsmiljön. Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna kemi inom olika yrken och i fortsatta studier. För vitsord 9: Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera betydelsen av kunskaper i kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.

<p>M4 handleda eleven att använda sina kemikunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt</p>	<p>Eleven förstår betydelsen av kemi för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.</p>	<p>Hållbar användning av naturresurser.</p> <p>Miljö kemi, tillämpningar av organisk kemi, livscykelanalys, kolets kretslopp och energiresurser.</p>	<p>K3, K7</p>	<p>Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge exempel på egna val som har betydelse med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på situationer, där kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven motiverar med hjälp av exempel hur kemi används för att bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven kan förklara sambandet mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.</p>
--	--	--	---------------	--	--

Kemi åk 9 (sida 3/8)

Mål för undervisning Forskningsfärdigheter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	Eleven formulerar forskningsfrågor om de fenomen som granskas.	<p>Naturvetenskaplig forskning: Innehållet väljes från olika områden och teman som är föremål för elevernas intresse.</p> <p>Kemi i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd.</p>	K1, K7	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen fenomen i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor.</p> <p>För vitsord 7: Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven formulerar preciserade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler.</p> <p>För vitsord 9: Eleven formulerar motiverade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.</p>
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	<p>Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra.</p> <p>Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt.</p>	<p>Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.</p> <p>Granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.</p> <p>Eleven sätter sig in i kemins betydelse för miljön och i vardagen</p>	K2, K5	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna samt klarar av att berätta om sina observationer.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Eleven arbetar på ett säkert sätt tillsammans med andra.</p> <p>För vitsord 8: Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan. Eleven samarbetar med de andra.</p> <p>För vitsord 9: Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmedlemmarna.</p>
M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna	Eleven behandlar och analyserar resultaten av		K2, K5	Förmåga att behandla, presentera	För vitsord 5: Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat genom att stödja sig på den

undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.			och utvärdera undersökningsresultat	<p>sammansätta informationen eller på de gjorda observationerna i undersökningen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven behandlar den information som sammansätts i undersökningen och presenterar undersökningsresultaten enligt instruktionerna samt drar enkla slutsatser. Eleven nämner faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven behandlar och presenterar undersökningsresultat samt drar slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersökningsprocessen fungerar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultat på ett för kemin typiskt sätt, samt motiverar slutsatserna genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersökningarna. Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen.</p>
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	<p>Eleven förstår hur kemi tillämpas inom teknologin.</p> <p>Eleven utvecklar och tillämpar enkla teknologiska lösningar i samarbete med andra.</p>	<p>Hållbar användning av naturresurser.</p> <p>Miljökemi, tillämpningar av organisk kemi, livscykelanalys, kolets kretslopp och energiresurser.</p>	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	<p>För vitsord 5: Eleven förstår betydelsen av teknologiska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem, där man använt kemi.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur kemi tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för problemlösning.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva teknologiska tillämpningar där kemi tillämpas och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknologisk lösning i vilken kemi använts.</p> <p>För vitsord 9: Eleven beskriver tillämpningar inom teknologin där kemi används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en lösning både självständigt och konstruktivt i samarbete med andra.</p>

<p>M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar</p>	<p>Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.</p>	<p>Alla centrala innehållsområden med tyngdpunkt på kol, dess föreningar och näringsämnen.</p> <p>Centrala begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kol och kolets olika former - samband och skillnader mellan de organiska föreningarna - kolföreningar: kolväten, alkoholer, karboxylsyror och fetter, kolhydrater och proteiner - fördjupning i någon organisk föreningsgrupp (t.ex. plast, trä, bränslen, läkemedel) 	<p>K5</p>	<p>Förmåga att använda digitala verktyg</p>	<p>För vitsord 5: Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information enligt anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp av en simulering.</p>
--	--	---	-----------	---	---

Kemi åk 9 (sida 6/8)

Mål för undervisning Kunskaper i kemi och användning av dem	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	Eleven använder kemiska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Alla centrala innehållsområden	K1	Förmåga att använda och strukturera begrepp	För vitsord 5: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda några kemiska begrepp. För vitsord 7: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp. För vitsord 8: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp. Eleven kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna. För vitsord 9: Eleven förklarar fenomen i kemin genom att använda kemins centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera egenskaper och storheter som beskriver egenskaperna i anknytning till fenomen till en begreppsstruktur.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	Eleven använder olika modeller då hen granskar ämnets struktur och kemiska fenomen.		K1	Förmåga att använda modeller	För vitsord 5: Eleven känner till att modeller används för att beskriva ämnets struktur För vitsord 7: Eleven kan nämna exempel där modeller används för att illustrera strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten. För vitsord 9: Eleven kan beskriva och förklara strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen genom att använda olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.

<p>M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt</p>	<p>Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.</p>		<p>K2, K4</p>	<p>Förmåga att argumentera och använda informationskällor</p>	<p>För vitsord 5: Eleven söker under handledning information från olika informationskällor. Eleven känner till åsikter som motiveras på ett för kemin typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för kemin typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för kemin typiskt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för kemin typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.</p>
<p>M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap</p>	<p>Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>		<p>K1, K4</p>	<p>Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom kemin producerar naturvetenskaplig kunskap.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemi förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>
<p>M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår</p>	<p>Eleven förstår de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>		<p>K1</p>	<p>Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår för fortsatta studier</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner i bekanta situationer igen några begrepp och fenomen, i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan i bekanta och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>

<p>M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund</p>	<p>Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i kemi i olika situationer.</p>	<p>Alla centrala innehållsområden</p>	<p>K6</p>		<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</p>
---	--	---------------------------------------	-----------	--	---

HÄLSOKUNSKAP

Hälsokunskap åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkänedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkänedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Centralt innehåll som anknyter till målen för hälsokunskap i årskurs 7–9

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Hälsokunskap i årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Växande och utveckling som stödjer hälsan				
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	- grundfaktorer och vanor som utgör hälsa som helhet: mat, motion, sömn, rusmedel, hygien, relationer (introduktion) - utveckling som rör ungdomen: pubertet, sexualitet (särdrag, variation, individuellt perspektiv)	K1, K2, K3, K7	Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa, samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan med exempel redogöra för utvecklingen under ungdomen.
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att känna igen olika konfliktsituationer	- emotionella och kommunikativa färdigheter: - uttrycka och reglera sina känslor	K1, K2, K3, K7	Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven känner igen olika konfliktsituationer.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna	- kommunikation, konflikter och problem - mobbning - identitet, självbild, -kännedom, -känsla (introduktion)	K1, K2, K3, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar				
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	- grundläggande säkerhetskunskap (t.ex. säkerhet i närmiljön/skolan/trafiken/samhället) - grundläggande första hjälp - grundläggande hygien - hur man söker stöd och hjälp	K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan beskriva principerna för grundläggande hygien, samt känna till hur hen kan söka hjälp och stöd.
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	- granska tillförlitligheten i hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen	K2, K3, K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Hälsokunskap i årskurs 7 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Hälsa, samfund, samhälle och kultur				
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	- studie-, funktions- och arbetsförmågan i ungdomen (introduktion) - familj och närstående	K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan nämna några faktorer som påverkar studie, funktioner och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans hälsotjänster och ge exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst	- vänskapsrelationer - hälsotjänster i skolan, närmiljön	K1, K2, K3, K7	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan ge exempel på hur familjen och den närmaste omgivningen påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

Hälsokunskap i årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Växande och utveckling som stödjer hälsan				
M3 handleda eleven att bredda sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studerna	- bredda kunskap om identitet, självbild, -kännedom, -känsla - sexualitet - betydelsen av omsorg - uttrycka och reglera känslor	K1, K3, K4, K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
M4 vägleda eleven att begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	- resurser som stöder hälsa; psykisk hälsa, miljö och samfund som stöder välbefinnande, meningsfulla fritidsaktiviteter - social hållbarhet - medborgarnas jämlikhet och delaktighet	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan ge exempel på sociala relationer som främjar den psykiska hälsan. Eleven kan nämna etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar				
M5 vägleda eleven att bredda sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	- bredda kunskapen om hälsofrämjande faktorer, t.ex. vardagsrytm, sömn, kost, motion - bredda kunskapen om riskfaktorer: stillasittande, passiv livsstil, näringsproblem, sömnproblem, stress, rusmedel, beroendeframkallande medel	K1, K2, K3, K4	Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven nämna några begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	- bredda säkerhetskunskapen (t.ex. säkerhet i närmiljön/samhället) - bredda kunskapen om första hjälp - egenvård (vanliga och aktuella infektionssjukdomar, olycksfall)	K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva principerna för grundläggande egenvård, samt känna till hur hen kan söka hjälp och stöd i situationer som hotar hälsan och tryggheten.
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	- bredda kunskapen om hur man söker stöd och hjälp - söka och hitta tillförlitlig hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen	K2, K3, K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Hälsokunskap åk 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Hälsa, samfund, samhälle och kultur				
M10 vägleda eleven att bredda den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	- bredda kunskapen om studie-, funktions- och arbetsförmågan - hälsotjänster i närmiljön	K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur olika hälsotjänster i närmiljön kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt granska information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	- respekt för mänskliga rättigheter, barnets rättigheter	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan granska tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan ge exempel på någon konsekvens som livsstilar har för andra människor.

Hälsokunskap åk 9 (sida 1/8)

Mål för undervisning Växande och utveckling som stödjer hälsan	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	Eleven lär sig att granska bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp och växande och utveckling ur ett resursperspektiv.	<ul style="list-style-type: none"> - människans livscykel (t.ex. barndom, ålderdom) (särdrag, variation, individuellt perspektiv inkl. handikapp) - sexuell hälsa - fördjupa kunskapen kring resurser som stöder hälsan - psykisk hälsa och välmående - fördjupa emotionella och kommunikativa färdigheter - identitet, självbild, -känedom, -känsla - konflikt-, problem- och krishantering	K1, K2, K3, K7	Elevens uppfattning om hälsa	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något delområde inom hälsa. Eleven kan nämna något skede i människans levnadslopp.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt kan ge ett exempel på vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan beskriva något skede i människans levnadslopp och nämna särdrag för växandet och utvecklingen under ungdomen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan beskriva olika skeden i människans levnadslopp, i synnerhet utvecklingen under ungdomen, och kan med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och förklara orsakssambanden mellan dem. Eleven kan redogöra för vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan redogöra för olika skeden i människans levnadslopp och kan bedöma vilken betydelse hälsa har som en resurs i olika livsskeden.</p>

<p>M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt förmågan att agera i olika konflikt och kris-situationer</p>	<p>Eleven lär sig att använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt lär sig att använda olika metoder för att hantera konflikt- och kris-situationer.</p>		<p>K2, K3, K4, K7</p>	<p>Förmåga att analysera sina emotionella och kommunikativa färdigheter och hur man reglerar sitt beteende</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet. Eleven kan ange konfliktsituationer samt nämna drag som är karakteristiska för stress och kriser.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna de grundläggande känslorna samt ge några exempel på växelverkan mellan känslor och beteende. Eleven kan nämna sätt för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan utöver de grundläggande känslorna även beskriva andra känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Eleven kan beskriva olika lösningar och sätt för att reda ut konfliktsituationer samt för att hantera stress och kriser.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan kategorisera känslor, analysera bakgrundsfaktorer som inverkar på dem samt redogöra för olika sätt att reglera sitt beteende och sin kommunikation. Eleven kan redogöra för orsaker till konfliktsituationer samt för motiverade sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.</p>
<p>M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler samt att kontrollera faktorer som stöder det egna beteendet, lärandet och studierna</p>	<p>Eleven lär sig att utveckla sin självkänedom och att reglera sitt beteende och lärande</p>		<p>K1, K3, K4, K6</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

<p>M4 handleda eleven att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i kommunikationssituationer</p>	<p>Eleven lär sig att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt lär sig att handla på ett ansvarsfullt sätt i kommunikationssituationer.</p>		<p>K1, K2, K3, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera i kommunikationssituationer</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som inverkar på individualiteten och ge något exempel på sambandet mellan sociala relationer och det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan under handledning komma med lösningar till dem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som inverkar på individualiteten och ge exempel på vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med lösningar till dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel och ur ett hälsoperspektiv analysera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan analysera vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med ansvarsfulla lösningar till dem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ur ett hälsoperspektiv analysera och motivera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan värdera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation samt kan värdera och motivera ansvarsfulla lösningar till dem.</p>
---	---	--	-------------------------------	--	--

Hälsokunskap åk 9 (sida 4/8)

Mål för undervisning Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 handleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa och faktorer och hotar dessa samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	Eleven lär sig att granska faktorer och mekanismer som stärker och hotar den fysiska, psykiska och sociala hälsan samt lär sig att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt.	<ul style="list-style-type: none"> - psykisk hälsa, välmående - psykisk ohälsa - faktorer som förebygger sjukdomar (infektions-, folk-, kroniska sjukdomar) - faktorer som förebygger olyckor - hälsoeffekter i livsmiljön, omgivningen - hållbar livsstil - fördjupa kunskapen gällande egenvård, hygien, hur man söker stöd och hjälp 	K1, K2, K3, K4	Förmåga att observera faktorer som påverkar hälsan samt använda begrepp som anknyter till hälsa	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som stöder respektive hotar hälsan. Eleven kan under handledning använda enstaka begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan i huvuddrag beskriva sambanden mellan dem. Eleven kan på ett korrekt sätt använda några begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva sambanden mellan dem. Eleven kan i huvudsak använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera och bedöma faktorer som stöder respektive hotar hälsan samt kan beskriva deras samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.</p>
M6 stödja eleven att utveckla sina färdigheter att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	Eleven lär sig att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt lär sig att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.	<ul style="list-style-type: none"> - bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information, aktuella hälsofenomen - pålitlighet och hälsoeffekter vid olika metoder gällande marknadsföring och påverkan - ansvarsfull konsumtion 	K2, K3, K5, K6, K7	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning söka hälsorelaterad information. Eleven kan nämna något tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan söka hälsorelaterad information ur några källor och kan ställvis använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan ange tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan söka hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan söka hälsorelaterad information mångsidigt i olika informationskällor, kan bilda sökord och avgränsa sökningen samt använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan bedöma olika tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p>

<p>M7 handleda eleven att iaktta och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta och utvärdera faktorer som anknyter till den egna hälsan och säkerheten samt lär sig att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan.</p>		<p>K2, K3, K4, K7</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.</p>
<p>M8 handleda eleven att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem. Eleven lär sig att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information.</p>		<p>K1–K7</p>	<p>Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan nämna etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan nämna någon faktor som beskriver tillförlitligheten i hälsorelaterad information.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan under handledning bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från några faktorer som beskriver informationens tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur olika företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil och analysera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationens tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan förklara och motivera hur företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till livsstil samt kan bedöma och motivera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan ur olika synvinklar bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information och hur användbar informationen är.</p>

Hälsokunskap åk 9 (sida 6/8)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Hälsa, samfund, samhälle och kultur					
M9 handleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och informations och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande	Eleven lär sig att iaktta samhällets, omgivningens, kulturens och informations och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande.	<ul style="list-style-type: none"> - kulturens hälsofrämjande effekt, kulturell lyhördhet - fördjupa studie-, funktions- och arbetsförmågan - hälsotjänster i kommunen, samhället - tredje sektorn, medborgaraktivitet - social hållbarhet (olika perspektiv) - respekt för mänskliga rättigheter 	K2, K4, K5, K7	Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna effekter som livsmiljön har på hälsan och kan nämna samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations och kommunikationsteknologi.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva effekter som livsmiljön har på hälsan samt ge exempel på samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations och kommunikationsteknologi.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt förklara sambanden mellan hälsa och samfund, kultur samt informations och kommunikationsteknologi.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt bedöma sambandet mellan hälsa och samfund, kultur samt informations och kommunikationsteknologi.</p>
M10 handleda eleven att lägga grunden för den egna studie, funktions och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	Eleven lär sig att lägga grunden för den egna studie, funktions och arbetsförmågan och för att upprätthålla den. Eleven lär sig beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt.	<ul style="list-style-type: none"> - medborgarnas jämlikhet, delaktighet 	K1, K3, K6	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan. Eleven kan nämna den egna skolans och kommunens hälsotjänster</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva den egna skolans och kommunens hälsotjänster.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan tillämpa kunskap om faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en plan som stöder dessa. Eleven kan beskriva olika hälsotjänster i samhället och ge exempel på hur de kan användas i olika situationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan tillämpa och utvärdera kunskap om faktorer som påverkar studie, funktions och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en motiverad plan som stöder dessa. Eleven kan beskriva och utvärdera olika hälsotjänster i samhället och hur de kan användas på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer.</p>

<p>M11 handleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund och att förstå deras betydelse för en själv samt handleda eleven att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst</p>	<p>Eleven lär sig att observera uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv. Eleven lär sig att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.</p>		<p>K1, K2, K3, K7</p>	<p>Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan nämna en faktor som stöder det egna lärandet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan känna igen hur de inverkar på den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan nämna faktorer som stöder det egna lärandet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga exempel analysera hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan beskriva deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan beskriva faktorer som stöder det egna lärandet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan utvärdera deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan analysera faktorer som stöder det egna lärandet.</p>
--	---	--	-----------------------	--	--

<p>M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen</p>	<p>Eleven lär sig att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt lär sig att granska individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen.</p>		<p>K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7</p>	<p>Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något sätt att påverka med hälsorelaterad information eller en faktor som inverkar på den hälsorelaterade informationens tillförlitlighet. Eleven kan ange någon konsekvens som olika livsstilar har för samhället eller för miljöns hälsa eller trygghet. Eleven kan nämna någon metod med vilken man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan under handledning analysera sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan under handledning analysera tillförlitligheten i den hälsorelaterade informationen. Eleven kan beskriva vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället eller för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan beskriva metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera olika sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan analysera tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan analysera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan analysera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan bedöma och motivera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan bedöma och motivera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p>
---	---	--	-----------------------------------	--	--

RELIGION

Evangelisk-luthersk tro åk 7–9

Innehåll i lärokurs evangelisk-luthersk tro åk 7–9

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser utgående från den evangelisk-lutherska trons särdrag.

I1 Förhållandet till den egna religionen

I3 Ett gott liv

I2 Religionernas värld

Evangelisk-luthersk tro åk 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	- Begreppet religion utreds och religionsitet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	- De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid. Även irreligiositet som livsåskådning tas upp.		Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	- Skillnaderna mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk		Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitik, inom konst och populärkultur	- Hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk		Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitik, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk			Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	- De stora livsfrågorna		Etiskt tänkande	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Evangelisk-luthersk tro åk 8 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	- Kristendomens inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid - Kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	- Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna, den katolska kyrkan, den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan		Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	- De olika kyrkornas utbredning och centrala lära - Religionsfrihet		Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur			Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk			Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Ekumenik och dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Evangelisk-luthersk tro åk 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	<p>Kristendomen på olika håll i världen med betoning på nutid</p> <p>Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande</p> <p>Fornfinländarnas tro samt kristendomens historia i Finland och dess kulturella inflytande</p> <p>Nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning</p>	K1, K2, K3, K6	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	<p>För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p>

<p>M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande</p>	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.</p>			<p>Förmåga att hantera information om den religion som studeras</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>
<p>M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet</p>	<p>Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.</p>			<p>Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.</p>

<p>M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur</p>	<p>Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.</p>	<p>Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk</p>	<p>K1, K2, K4, K5, K6, K7</p>	<p>Religiös och kulturell läskunnighet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p>
<p>M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk</p>	<p>Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.</p>			<p>Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra. För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna. För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter. För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.</p>

Evangelisk-luthersk tro åk 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem Etiska normer inom kristendomen och olika kristna kyrkor samt förhållandet mellan Bibeln och etik Etiska problem i livets olika skeden Etiska problem i anslutning till internet (s.k. netikett)	K2, K5, K6, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.			Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningssmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

<p>M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.</p>	<p>FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och kränkningar av dem samt människorättsetik</p> <p>Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv</p>	<p>K7</p>	<p>Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.</p>
<p>M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.</p>	<p>Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande</p>	<p>K1, K2</p>	<p>Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid</p>
<p>M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p>	<p>Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande</p>	<p>K6</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

Ortodox tro åk 7–9

Centralt innehåll som anknyter till målen för ortodox tro i åk 7–9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Ortodox tro årskurs 7 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	De sju ekumeniska koncilierna koncilierna och trosbekännelsen. Mötet med islam och dess inflytande på kejsardömet Bysans. Ikonoklasmen. Den stora schismen.	K1	Kunskap om religionernas betydelse för kulturen och samhället	Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Kristendomens judiska rötter. Jesus. Paulus. Urkyrkan. Förföljelserna. Martyrskapet. Klosterväsendet. Det bysantinska riket – och det ottomanska. Basileios den Store och Johannes Chrysostomos. Missionsarbetet. Konstantinopels ekumeniska patriarkat. Varför Finlands ortodoxa kyrka hör dit. Den gröna patriarken Bartholomeos. Ekumeniken och den ortodoxa världen. Den ortodoxa tron i Finland – under främmande makthavare och under självständighetens första år. Kyrkans roll i samhället idag. Kyrkoåret. Kristet tänkande och de mänskliga rättigheterna.	K2	Kunskap om kristendomen, dess historia och utveckling och hur den spreds i Europa och vilka vägar den kom till Finland	Eleven kan analysera de grundläggande läroren i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Kristendomens judiska rötter. Ortodoxa lokalkyrkor, bl.a. Ryssland. Islam. Katolska kyrkan går sin egen väg. Reformationen och protestantismen. Andra kristna kyrkor. Ortodoxin i huvudstadsregionen. Religionsfrihet.	K2, K3, K6	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	Förföljelserna av de kristna under de första århundradena och idag. Övriga förföljda folk. Ortodox människosyn.	K2, K7	Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Förföljelserna, schismen, kyrkans delning, dagens ekumeniska strävanden och religionsdialog. Finland – med en levande ekumenik – som modell för andra länder.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro årskurs 8 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Bibels tillkomst och centrala innehåll. Världsreligionerna och hur de påverkat kulturen i de områden där de uppkommit.	K1,	Kunskap om religionernas betydelse för kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Grundteserna i de olika världsreligionerna. Naturreligionerna i Norden och världen. Religionerna som fenomen. Religiositet och irreligiositet som en aspekt på mänskligt liv. Kristendomen som del av världsreligionerna. Religioner som är representerade/har egna samfund i Finland.	K2	Kunskap om världsreligionerna och övriga åskådningar	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet		K2, K3, K6	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Världsreligionernas seder, riter, konst och symbolik samt deras förhållande till ortodoxin. Världsreligionernas aktuella synlighet i olika medier och deras heliga platser.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Skillnaderna mellan tro och kunskap samt mellan religiöst och vetenskapligt språk. Världsreligionernas heliga skrifter, centrala innehåll och tolkningar. Aktuella religiösa frågor i världspolitiken.	K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.

Ortodox tro årskurs 8 (Sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	Världsreligionernas centrala etiska undervisning och människosyn i jämförelse med ortodoxin.	K2, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Jämförelse av kulturerna i de områden där världsreligionernas inverkan på mänskligt liv är tydliga (extremism, andligt sökande, tro och sekularisering).	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Betydelsen av äkta möten, respekt och tolerans på vägen mot världsfred.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro årskurs 9 (Sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden	Se åk 8	K1	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	<p>För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p>
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.	<p>Skapelsens mening. Det goda och det onda. Treenigheten. Synen på Kristus.</p> <p>Ortodox människosyn. Strävan efter guddomliggörelsen och börens betydelse i sammanhanget. Gudsföderskans roll. Kyrkans undervisning – även i aktuella frågor. Döden och det eviga livet. Ikonernas och kyrkomusikens roll som förmedlare av läran. Sakramenten och hur de förrättas. De många olika gudstjänsterna och deras variationer.</p>	K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>

					För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.	Åk 8	K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet. För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar. För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religioner och religiösa teman i medierna, politiken och populärkulturen.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion. För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen. För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen. För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.

<p>M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk</p>	<p>Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.</p>	<p>Diskussion om etiska dilemman som t.ex. abort, eutanasi, självmord m.m.</p>	<p>K1, K2, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.</p>
---	--	--	---------------------------	---	--

Ortodox tro årskurs 9 (Sida 4/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Etikens allmänna och grundläggande begrepp och teorier. Den ortodoxa människosynen och människorättsetik. FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen. Kristen etik i relation till andra religioners.	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	Grunderna för ortodoxa kyrkans etiska undervisning. Förhållandet mellan den etiska undervisningen i det sekulariserade samhället och i ortodoxa kyrkan. Ortodoxa kyrkans gudstjänstliv som stöd för ett gott liv.	K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningssmässiga faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

<p>M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.</p>	<p>Elevens egna värderingar Olika för eleverna aktuella och allmänna individualistiska frågor, t.ex. lokalt och globalt ansvar, miljöfrågor, djurskydd, konsumentval.</p>	<p>K7</p>	<p>Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.</p>
<p>M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.</p>		<p>K1, K2</p>	<p>Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid</p>
<p>M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p>	<p>Vår världsbild varierar beroende på var vi har vuxit upp, men den förändras också under livets gång. Den ortodoxa människosynen som stör i att möta olika människor.</p>	<p>K6</p>	<p>Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande</p>	<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

Katolsk tro åk 7–9

Centralt innehåll som anknyter till målen för katolsk tro i årskurs 7–9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Katolsk tro årskurs 7 (Sida 1/3)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Man fördjupar elevernas kunskaper om hur den lutherska och ortodoxa läran har påverkat värderingarna i det finländska samhället. I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv.	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Man hjälper eleverna att få en helhetsbild av sakramenten och att uppfatta lärans centrala delar. Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning och hur de påverkat kulturen, levnadsvanor och konst.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I undervisningen reflekterar man över människans frihet att välja sina mål i livet. Man reflekterar över det mångkulturella och mångreligiösa samhället och olika värderingar.	K7	Etiskt tänkande	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
---	--	----	--	--

Katolsk tro årskurs 8 (Sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Centralt i undervisningen är mötet mellan olika kyrkor och kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Katolska trons uppkomst, utbredning och uppdelning i inriktningar. Centralt innehåll är döden och det eviga livet, helgonförklaring, påvens ofelbarhet samt de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet.	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Man bekantar sig mera ingående med ekumeniska rådet i Finland, ekumeniska principer och mål. Religionsfrihet	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring. Man fördjupar elevernas kunskap om moralläran, budorden och dygderna.	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällelig sämja och fred och ömsesidig respekt för alla.	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
---	---	----	--	--

Katolsk tro årskurs 9 (Sida 1/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Uppkomsten av den katolska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande. Fornfinländarnas tro samt nya religiösa rörelser och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med andra religioners syn på döden och livet efter detta. Man fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner.	K1	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem	Man stiftar bekantskap med religiös litteratur. Man studerar den katolska kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.	K2	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.

					För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.		K2, K3, K6	Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.</p>
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Religionernas synlighet inom kultur, media,	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p>

		politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.			För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.		K1, K2, K4, K5, K7	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	<p>För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.</p>

Katolsk tro årskurs 9 (Sida 4/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	<p>Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem, gärna i koppling till elevens liv och diskussion om etikett på internet.</p> <p>FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför.</p> <p>Etiska normer inom den katolska tron.</p> <p>Man reflekterar över kyrkans lära om synd och kring syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv samt över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj.</p>	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.</p>
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.		K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningens faktorer som påverkar människornas val.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.</p>

					För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.
M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv.	K7	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.</p>
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.	Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1, K2	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.</p>

<p>M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p>	<p>Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällslikvärdighet och fred och ömsesidig respekt för alla.</p>	<p>K6</p>	<p>Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande</p>	<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>
--	--	---	-----------	---	---

Islam åk 7–9

Centralt innehåll som anknyter till målen för islam i årskurs 7–9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Islam årskurs 7 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner Islam på olika håll i världen. T.ex. Islamiska umman.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion. Islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar samt islams grundpelare.	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen. Reflektion kring religiös tolerans, religionsfrihet och samexistens.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Bekanta sig med de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Bekanta sig med religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.	K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	

<p>M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>De stora livsfrågorna Islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet.</p>	<p>K7</p>	<p>Etiskt tänkande</p>	<p>Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.</p>
<p>M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Dialog mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring och världsfreden, gärna genom ämnesöverskridande arbete. Etiska problem i anslutning till internet (s.k. netikett).</p>	<p>K6</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

Islam årskurs 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Islam på olika håll i världen och islams mångfald samt huvudriktningar. Islams historia och etableringen av islamisk teologi. Islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare och reflektion kring hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden.	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen. Islams inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid.	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande läroarna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	De stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Bekanta sig med den finländska forntida folktron och dess kulturella inflytande. Religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Upptäcka religionerna i medier, inom kultur och populärkultur och att inse religionernas inflytande inom politiken. Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.

Islam årskurs 8 (sida 2/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Dialog mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring och världsfreden, gärna genom ämnesöverskridande arbete. Respektera personer med annan tro och annan livsåskådning.	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	Reflektion över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan. Reflektion över förhållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk	K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam årskurs 9 (sida 1/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	<p>Islam på olika håll i världen med betoning på nutid</p> <p>Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande.</p> <p>Islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion och etableringen av islamisk teologi.</p> <p>Islams mångfald, dess huvudriktningar, moderna islamiska rörelser och politisk islam.</p> <p>Sharia och olika rättsskolor</p> <p>Hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden</p> <p>Islam och muslimerna i Finland samt reflektion över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen.</p>	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	<p>För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.</p>

<p>M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande</p>	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.</p>		<p>K2</p>	<p>Förmåga att hantera information om den religion som studeras</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>
--	---	--	-----------	---	--

<p>M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet</p>	<p>Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.</p>	<p>De stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning.</p> <p>Historisk översikt över de religiösa förhållandena i Finland. T.ex. katolska medeltiden, reformationen och följande perioder i samband med kristendomen.</p> <p>Nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning</p> <p>Reflektion över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.</p>	<p>K2, K3, K6</p>	<p>Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.</p>
<p>M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur</p>	<p>Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.</p>	<p>Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk</p> <p>Skillnaderna mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk</p> <p>Islams kulturella inflytande inom konst och vetenskap.</p>	<p>K2, K4, K6</p>	<p>Religiös och kulturell läskunnighet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p>

<p>M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk</p>	<p>Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.</p>	<p>Reflektion kring religiös tolerans, religionsfrihet och samexistens.</p>	<p>K1, K2, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.</p>
---	--	---	---------------------------	---	--

Islam årskurs 9 (sida 5/6)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv Reflektion kring livets betydelse FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik Islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet. Reflekterar över för-	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras. För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning. För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	hållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk. Religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden behandlas.	K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningens faktorer som påverkar människornas val. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.

<p>M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.</p>	<p>Reflektion över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan. Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande Känna igen och tillämpa etiska normer, principer och värderingar.</p>	<p>K7</p>	<p>Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.</p>
<p>M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.</p>		<p>K1, K2</p>	<p>Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.</p>
<p>M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p>		<p>K6</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

Judendom åk 7–9

Centralt innehåll som anknyter till målen för judendomen i årskurs 7–9

I1 Förhållandet till den egna religionen

I2 Religionernas värld

I3 Ett gott liv

Judendom årskurs 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Begreppet religion utreds och religiositet granskas ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid. Även irreligiositet som en medveten livsåskådning. Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande läroerna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	Religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur		K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	De stora livsfrågorna	K7	Etiskt tänkande	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 8 (Sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Judendomens inverkan på politik, kultur, konst, seder och bruk i historia och nutid	K1	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	Judendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i inriktningar. Man bekantar sig med de viktigaste judiska riktningarna: ortodox, konservativ och liberal riktning, deras undergrupper	K2	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	De olika inriktningarnas utbredning och centrala lära samt riktningarnas betydelse under olika tider och på olika platser.	K2, K3, K6	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	Religionsfrihet	K2, K4, K6	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på religiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk		K1, K2, K4, K5, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Dialogen mellan olika religioner och världsåskådningar och dess betydelse för världsförbättring	K5, K6	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden		K6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Judendom årskurs 9 (Sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Man studerar judendomen i Finland och globalt, med betoning på nutid Uppkomsten av den judiska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande. Fornfinländarnas tro samt nya religiösa rörelser och irreligiositet som livsåskådning	K1,	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler. För vitsord 7: Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen. För vitsord 9: Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.

<p>M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande</p>	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.</p>		<p>K2</p>	<p>Förmåga att hantera information om den religion som studeras</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsthistoria för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen. Eleven kan självständigt hämta ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>
<p>M3 handleda eleven att fördjupa sin kännedom om religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet</p>	<p>Eleven förstår vad som avses med världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de skiljer sig från varandra. Eleven utvecklar sin förmåga att söka ytterligare information om dem.</p>		<p>K2, K3, K6</p>	<p>Kännedom om världsreligionerna och olika åskådningar</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem. Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan söka ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan söka information om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.</p>

<p>M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur</p>	<p>Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.</p>	<p>Religionskritik samt hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk</p>	<p>K2, K4, K6</p>	<p>Religiös och kulturell läskunnighet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.</p>
<p>M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk</p>	<p>Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader i religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.</p>		<p>K1, K2, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument och mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.</p>

Judendom årskurs 9 (Sida 4/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	Eleven lär sig att använda centrala begrepp i etiskt tänkande. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.	<p>Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem, gärna i koppling till elevens liv och diskussion om etikett på internet.</p> <p>Etiska normer inom judendomen och etiska betoningar inom judendomens riktningar</p> <p>Etiska normer och tänkande i andra religioner och hos Asiens ursprungsbefolkning.</p> <p>Man fördjupar sig i etiken i de tio budorden och andra mitzvot, dvs. religiösa påbud.</p> <p>Skillnaden mellan Torah (de fem Moseböckerna) och judendomens övriga heliga skrifter (Tanach = den judiska bibeln, Talmud, Mishnei Torah och Shulchan Aruch) och etikens förhållande till dessa.</p>	K2, K7	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett exempel på en etisk princip i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Utgående från exempel på situationer känner eleven igen den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera över etiska frågeställningar. Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse. Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar. Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan använda centrala etiska begrepp, reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken. Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.</p>
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	<p>Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem, gärna i koppling till elevens liv och diskussion om etikett på internet.</p> <p>Etiska normer inom judendomen och etiska betoningar inom judendomens riktningar</p> <p>Etiska normer och tänkande i andra religioner och hos Asiens ursprungsbefolkning.</p> <p>Man fördjupar sig i etiken i de tio budorden och andra mitzvot, dvs. religiösa påbud.</p> <p>Skillnaden mellan Torah (de fem Moseböckerna) och judendomens övriga heliga skrifter (Tanach = den judiska bibeln, Talmud, Mishnei Torah och Shulchan Aruch) och etikens förhållande till dessa.</p>	K5, K6	Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och åskådningssmässiga faktorer som påverkar människornas val.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.</p>

<p>M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem</p>	<p>FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför. Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur ett etiskt perspektiv</p>	<p>K7</p>	<p>Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen. För vitsord 7: Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor. För vitsord 8: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor. För vitsord 9: Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar. Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.</p>
<p>M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.</p>	<p>Reflektion över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande</p>	<p>K1, K2</p>	<p>Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar. För vitsord 7: Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid. För vitsord 8: Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid. För vitsord 9: Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.</p>
<p>M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p>		<p>K6</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Livsåskådningskunskap åk 7–9

I **årskurserna 7–9** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

I1 Åskådning och kultur

I2 Etikens grunder

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Livsåskådningskunskap i årskurs 7 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	Eleverna bekantar sig med begreppen världsbild och livsåskådning. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam.	K1, K2, K4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven förstår begreppen livsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	Eleverna bekantar sig med begreppen åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet.	K1, K2, K5	Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala livsåskådningar och kulturer.
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Eleverna bekantar sig med kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Eleverna funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa	K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna.	K5, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel.
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet		K1, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet.

Livsåskådningskunskap i årskurs 8 (sida 1/1)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Eleverna bekantar sig med världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco	K1, K2, K4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	Man utforskar valda trosuppfattningars historia. Eleverna övar att söka information om olika kulturer och livsåskådningar.	K2, K7	Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan hämta information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	Eleverna övar att söka information om olika kulturer och livsåskådningar.	K1, K2, K5	Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Fördjupar sig i begreppet åskådningsfrihet och går igenom hur åskådningsfrihet förverkligas i olika samhällen.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleverna granskar begreppet kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.	K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Eleverna bekantar sig med aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Eleverna tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag.	K5, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan använda etisk terminologi och tolka och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	Mänskliga och medborgerliga rättigheter, jämlikhet och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen.	K1, K7	Etiskt tänkande	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet.

Livsåskådningskunskap i årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	Eleven lär sig att identifiera, förstå och använda åskådningsmässiga begrepp.	I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och livsåskådning. Eleverna fördjupar sig i världens kultur och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst.	K1, K2, K4	Förmåga att behärska och tillämpa begrepp	För vitsord 5: Eleven känner igen några åskådningsmässiga begrepp (såsom livsåskådning, religion, irreligiositet). För vitsord 7: Eleven kan beskriva begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning. För vitsord 8: Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem. För vitsord 9: Eleven identifierar, förstår och kan tillämpa åskådningsmässiga begrepp i sitt eget åskådningsmässiga tänkande och i sina alster.
M2 utveckla elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och åskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	Eleven utvecklar allmänbildning på basis av olika kulturer och åskådningar och Unescos världsarvskonvention.	Eleverna utforskar valda trosuppfattningars historia och de förändringar de genomgått.	K2, K7	Kännedom om kulturer och åskådningar	För vitsord 5: Eleven kan nämna ett grundläggande inslag i minst en kultur (såsom klädsel, språk, mat, fester, näring, utkomst, teknologi) och ett av Unescos världsarvsobjekt. För vitsord 7: Eleven kan beskriva två olika kulturer eller åskådningar samt känna igen likheter och skillnader mellan dem. Eleven kan berättat om några drag i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt. För vitsord 8: Eleven kan hämta information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt. För vitsord 9: Eleven förstår den kulturella och åskådningsmässiga mångfalden och kan sätta sin egen kulturella och åskådningsmässiga situation i relation till världskulturer och arv. Eleven kan beskriva utgångspunkterna för Unescos världsarvskonvention och kan nämna de flesta inhemska och några utländska världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika irreligiösa och religiösa åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar	Eleven lär känna olika åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar		K1, K2, K5	Kunskap om olika åskådningar och förmåga att jämföra dem	För vitsord 5: Eleven kan nämna minst två olika åskådningar (såsom kristendom, marxism och veganism). För vitsord 7: Eleven kan nämna centrala drag i semitisk monoteism och sekulär humanism. Eleven vet att man kan närma sig åskådningsmässiga frågor på ett vetenskapligt sätt.

forskning spelar vid värdering av åskådningar					<p>För vitsord 8: Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven förstår de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan förklara hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.</p>
M4 handleda eleven att utforska grunder för religiöst tänkande och religionskritik	Eleven lär sig att reflektera över grunder för religiöst tänkande och religionskritik.	Utveckla elevens förståelse till religiöst tänkande genom diskussioner om olika trosuppfattningar som behandlas i undervisningen samt genom diskussioner bli bekant med religionskritik	K1, K3	Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religioner och religionskritik.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till vad religiöst tänkande innebär och vet vad som avses med religionskritik och kan delvis självständigt hämta information om saken.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik samt hämta information om saken.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan analysera vad som kännetecknar religiöst tänkande och förstår centrala drag i religionskritik samt självständigt hämta information om saken.</p>
M5 handleda eleven att uppfatta åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt känna till med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	Eleven lär sig att förstå åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och bekantar sig med nationella och internationella medel med vilka åskådningsfrihet garanteras.	Eleverna reflekterar vidare över hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	<p>För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på åskådningsfrihet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till att åskådningsfrihet är en mänsklig rättighet. Eleven kan nämna minst ett medel med vilket åskådningsfrihet garanteras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på brister på sådana i olika situationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven förklarar åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några medel som garanterar åskådningsfrihet och kan redogöra för brister på sådana i olika situationer.</p>

Livsåskådningskunskap i årskurs 9 (sida 3/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och samhälleliga orsaker som ligger bakom dem	Eleven lär sig att uppfatta olika åskådningsmässiga val och bakomliggande personliga och samhälleliga orsaker.	Fortsatta diskussioner kring livsåskådning och identitetsutveckling, religionsfrihetslagen, etiska värderingar och kulturell mångfald Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. I undervisningen granskas olika perspektiv på	K1, K2, K4	Förmåga att granska orsakerna bakom val av åskådning	För vitsord 5: Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig eller samhällelig orsak (såsom att en mänska inte av etiska orsaker reser med flygplan). För vitsord 7: Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig och samhällelig orsak. För vitsord 8: Eleven kan beskriva personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning. För vitsord 9: Eleven kan särskilja och bedöma personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning och kan jämföra sina egna åskådningsmässiga lösningar med dem.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	Eleven lär sig att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningens syfte och konsekvenserna av gärningen. Eleverna övar vidare att tillämpa olika etiska be-	K2, K3, K7	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	För vitsord 5: Eleven kan ge ett exempel på världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 7: Eleven kan beskriva världens mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 8: Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor. För vitsord 9: Eleven förstår och kan motivera betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	Eleven lär sig att identifiera etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande.	grepp i situationer i ungdomarnas vardag.	K5, K7	Förmåga till etiskt tänkande	För vitsord 5: Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel. För vitsord 7: Eleven kan identifiera etiska begrepp (såsom värde, skyldighet, rättighet, frihet, ansvar, jämlikhet och rättvisa). Eleven kan motivera sina etiska åsikter. För vitsord 8: Eleven kan använda etisk terminologi och tolka och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter. För vitsord 9: Eleven kan använda etiska begrepp mångsidigt och motiverat tolka och tillämpa dem i sitt eget tänkande.

<p>M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt</p>	<p>Eleven lär sig att reflektera över och förstå hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt.</p>	<p>Eleverna fördjupar sig i frågor kring hållbar framtid för naturen och samhället samt möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället.</p> <p>Eleverna reflekterar över sätt att påverka både lokalt och globalt.</p>	<p>K5, K6, K7</p>	<p>Kännedom om principerna för en hållbar livsstil</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner till någon förutsättning för en hållbar livsstil. Eleven kan berätta att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på förutsättningar för en hållbar livsstil. Eleven förstår att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden lokalt och globalt (såsom genom återvinning, konsumtionsval och fritidsverksamhet).</p> <p>För vitsord 8: nämna centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället och granska betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan särskilja centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället samt beskriva och bedöma sätt att lokalt och globalt påverka framtida problem.</p>
<p>M10 handleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet</p>	<p>Eleven lär sig känna betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet.</p>	<p>Eleverna fördjupar sig i frågor kring människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Kännedom om människorättsetik</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan beskriva faktorer i anknytning till människovärdet eller de mänskliga rättigheterna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna några begrepp i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och redogöra för betydelsen av de mänskliga rättigheterna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång samt motivera betydelsen av de mänskliga rättigheterna.</p>

HISTORIA

Historia åk 7–9

I **årskurserna 7–9** är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetsätt prioriteras.

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 7–9

- I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling
- I2 Människor förändrar världen
- I3 Finland skapas, byggs och försvaras
- I4 De stora krigen
- I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad
- I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

[Mål för lärmiljöer och arbetsätt i historia i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9](#)

Historia åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för be- dömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	<p>Industrisamhällets uppkomst och utveckling Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.</p> <p>Människor förändrar världen Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följer samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.</p> <p>Finland skapas, byggs och försvaras Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.</p> <p>De stora krigen (del I) Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.</p>	K1–K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärdering
Mål för undervisning Att söka information om historia				
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet		K1–K5	Förmåga att söka historisk information	Eleven kan under handledning söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet. Eleven kan under handledning läsa och tolka olika slag av källor.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt		K1,K2, K4	Förmåga att tolka källor	

Historia åk 7 (sida 2/3)

Mål för undervisning Att förstå historiska företeelser	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	Industrisamhällets uppkomst och utveckling Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.	K1,K2,K3	Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven känner igen centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och de särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	Människor förändrar världen Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följer samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.	K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	Finland skapas, byggs och försvaras Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomi och i början av Finlands självständighet.	K1,K2, K4	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan under handledning redogöra för orsaker till och följer av olika historiska händelser. Eleven kan under handledning förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	De stora krigen (del I) Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.	K1,K2,K4	Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	

Historia åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Att använda historisk information	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	Industrisamhällets uppkomst och utveckling Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.	K1,K2, K4		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	Människor förändrar världen Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följer samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.	K1–K4, K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan under handledning förklara hur människors bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar.
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	Finland skapas, byggs och försvaras Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomi och i början av Finlands självständighet.	K1–K2, L4–L5	Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan ge exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte och känner igen partiskhet i historiska tolkningar.
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	De stora krigen (del I) Eleverna fördjupar sig i första världskriget och tiden efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel.	K1–K2, L4–L5	Förmåga att producera historisk information	Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att använda information från olika givna källor. Eleven presenterar under handledning egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse.
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden		K1–K7	Historiemedvetande	Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan förklara samtiden.

Historia åk 8 (sida 1/5)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stärka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	Eleven blir intresserad av historia som vetenskap och för dess betydelse för identiteten.	<p>De stora krigen del II: Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.</p> <p>Välfärdssamhällets uppbyggnad: Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.</p> <p>Bakgrunden till dagens världspolitik: Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.</p>			Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Mål för undervisning Att söka information om historia					
M2 aktivera eleven att söka historisk information och att bedöma informationskällornas tillförlitlighet	Eleven lär sig att hämta historisk information och bedöma informationskällornas tillförlitlighet samt förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.		K1–K5	Förmåga att hämta historisk information och att förstå att källorna är tolkningsbara.	<p>För vitsord 5: Eleven hittar under handledning information om en historisk företeelse eller händelse ur en given källa. Eleven förstår under handledning av läraren att det förekommer olika tolkningar kring samma fenomen eller källa.</p> <p>För vitsord 7: Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och lägger märke till skillnader i källornas tillförlitlighet och hur de tolkas.</p> <p>För vitsord 8: Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och kan skilja mellan mer och mindre tillförlitliga källor och tolkningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder olika källor och kan skilja källorna till den företeelse som undersöks från andra källor. Eleven beskriver hur man kan göra olika tolkningar av samma källor och bedömer eventuella brister i tolkningarna.</p>
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt			K1, K2, K4		

Historia åk 8 (sida 2/5)

Mål för undervisning Att förstå historiska företeelser		Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	Eleven lär sig att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp.	<p>De stora krigen del II: Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.</p> <p>Välfärdssamhällets uppbyggnad: Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.</p>	K1–K2, K3	Förmåga att förstå begreppet kronologi	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen centrala, innehållsmässiga historiska begrepp och kan under lärarens handledning tidsmässigt ställa dem i relation till varandra.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kommer ihåg centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och ger några exempel på särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och beskriver särdragen som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.</p> <p>För vitsord 9: Eleven placerar historiska händelser, företeelser och tidsperioder i kronologisk ordning och i sina tidsmässiga sammanhang. Eleven använder tidsrelaterade begrepp och redogör för händelser, personer och fenomen som är kopplade till centrala historiska tidsperioder.</p>
M5 handleda eleven att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer	Eleven lär sig att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer.	<p>Bakgrunden till dagens världspolitik: Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.</p>	K1–K4, K6–K7	Historisk inlieförmåga	<p>För vitsord 5: Eleven känner till att människorna har haft olika motiv till sina handlingar.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förstår hur människornas sociala och samhälleliga ställning inverkar på motiven bakom deras handlingar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven tolkar syftena med människornas handlingar och redogör för hur människornas sociala och samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på deras handlingar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven lever sig in i den historiska människans ställning, bedömer motiven bakom hans handlingar och granskar hur människans sociala eller samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på hans handlingar.</p>

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	Eleven lär sig att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser samt		K1,K2, K4	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska	För vitsord 5: Eleven identifierar historiska företeelser som har förändrats eller som har förblivit oförändrade. Eleven anger någon enskild orsak till att det har eller inte har skett en förändring.
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	att analysera historisk förändring och kontinuitet.		K1,K2, K4	Sammanhang och att förstå förändring och kontinuitet	<p>För vitsord 7: Eleven känner till att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Eleven iakttar orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser. Eleven förklarar under individuell handledning varför man inom vissa livsområden agerade annorlunda förr än man gör idag.</p> <p>För vitsord 8: Eleven förstår att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Eleven förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser och ger exempel på dem. Eleven redogör för varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag.</p> <p>För vitsord 9: Eleven skiljer mellan de centrala och de mindre viktiga faktorerna som förklarar orsakerna bakom historiska händelser eller företeelser och analyserar orsakerna till och följderna av historiska händelser (såsom betydelsen av omedelbara och långvariga följder). Eleven utvärderar varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag och hur följderna av en historisk händelse eller företeelse har haft olika inverkan på människor i olika ställning samt på olika människogrupper.</p>

Historia åk 8 (sida 4/5)

Mål för undervisning Att använda historisk information	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	Eleven blir modig i att göra tolkningar.	De stora krigen del II: Eleverna fördjupar sig i andra världskriget och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folk-mord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.	K1,K2, K4		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 handleda eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	Eleven lär sig att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet.	Välfärdssamhällets uppbyggnad: Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.	K1–K4, K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	För vitsord 5: Eleven anger under handledning hur motivet bakom människors handlingar syns i någon historisk företeelse eller händelse. För vitsord 7: Eleven beskriver hur människornas bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar. För vitsord 8: Eleven presenterar en slutsats om hur människors bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar. För vitsord 9: Eleven förklarar motiven bakom människans handlingar och hur människornas bakgrund och den historiska kontexten påverkar dem.
M10 handleda eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet	Eleven lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och lär sig att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet.	Bakgrunden till dagens världspolitik: Eleverna fördjupar sig i industri-ländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.	K1–K2, L4–L5	Förmåga att förklara historiska tolkningar och bedöma deras trovärdighet	För vitsord 5: Eleven ger under handledning något exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte. För vitsord 7: Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och ger exempel på partiskhet i historiska tolkningar. För vitsord 8: Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och redogör för partiskhet i historiska tolkningar. För vitsord 9: Eleven förklarar hur historisk information används för något särskilt syfte och hur bakgrunden hos den som tolkar historiska källor kan påverka tolkningens trovärdighet.

<p>M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem</p>	<p>Eleven lär sig att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem.</p>		<p>K1–K2, L4–L5</p>	<p>Förmåga att använda historiska källor och producera historisk information</p>	<p>För vitsord 5: Eleven svarar på frågor om det förflutna under handledning och utgående från en källa som hen har fått. Under lärarens handledning gör eleven en tolkning utifrån någon källa.</p> <p>För vitsord 7: Eleven presenterar någon tolkning med hjälp av olika källor som finns tillgängliga.</p> <p>För vitsord 8: Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att tolka information från olika källor. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tolkar olika källor i anknytning till information om historia. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser och visar att hen känner till möjligheten till feltolkning i sina egna tolkningar.</p>
<p>M12 handleda eleven att med hjälp av sin kunskap i historia göra sig en föreställning om framtiden</p>	<p>Eleven lär sig att göra olika föreställningar om framtiden med hjälp av sin kunskap i historia.</p>		<p>K1–K7</p>	<p>Förmåga att använda sin kunskap i historia</p>	<p>För vitsord 5: Eleven anger under handledning hur historia används för att förklara samtiden.</p> <p>För vitsord 7: Eleven beskriver hur historia används för att förklara samtiden.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan motivera något val som berör framtiden.</p> <p>För vitsord 9: Eleven gör en bedömning av hur tolkningarna av det förflutna påverkar förväntningarna inför framtiden och framtida val.</p>

SAMHÄLLSLÄRA

Samhällslära åk 7–9

I årskurserna 7–9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhälleliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 7–9

- I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet
- I2 Ett demokratiskt samhälle
- I3 Aktivt medborgarskap och påverkan
- I4 Ekonomisk verksamhet

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7–9](#)

Samhällslära årskurs 9

Centralt innehåll:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Samhällslära årskurs 9 (sida 1/4)

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	Eleven inser vilken betydelse kunskap om samhället har för individen och samhället	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan Ekonomisk verksamhet	K4, K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.
M2 hjälpa eleven att utveckla sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällseliga och ekonomiska frågor	Eleven lär sig att bedöma de etiska betydelsena och konsekvenserna av de samhällseliga och ekonomiska val som hen själv och de övriga aktörerna i samhället gör.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K1, K2, K4 K7		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen

Samhällslära årskurs 9 (sida 2/4)

Mål för undervisning Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv samt fördjupa sina kunskaper om hur det finländska rättssystemet fungerar	Eleven lär sig att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna samt principerna för en rättsstat och hur dessa anknyter till det finländska rättssystemet.	Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K2, K4, K7	Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar, samt att förstå de mänskliga rättigheterna	För vitsord 5: Utgående från exempel känner eleven igen mänskliga rättigheter och centrala aktörer och principer i anknytning till rättsväsendet. För vitsord 7: Eleven beskriver mänskliga rättigheter, centrala aktörer och verksamhetsprinciper inom rättsväsendet. Eleven kan under handledning hitta information om lag och rätt. För vitsord 8: Eleven redogör för hur principerna för mänskliga rättigheter och rättsstaten framkommer i Finland och i världen. Eleven hämtar och redogör för information om lag och rätt med hjälp av ändamålsenliga informationskällor. För vitsord 9: Eleven bedömer förverkligandet av mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer i samhället. Eleven använder informationskällor i anknytning till lag och rätt i uppgifter som kräver problemlösning.
M4 handleda eleven i att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomisk verksamhet och privat hushållning och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	Eleven lär sig att förstå funktionerna i samhället och principerna för den privata och den offentliga ekonomin. Hen lär sig att kritiskt granska mediernas roll i samhället.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K3, K4, K5	Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och hushållning	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen faktorer som anknyter till samhälle och ekonomi. Med hjälp av handledning hittar eleven information om samhälle och ekonomi ur källor som hen får och ger under handledning ett exempel på mediernas verksamhet som förmedlare av information. För vitsord 7: Eleven beskriver med hjälp av exempel fenomen och verksamhet i samhället och ekonomin. Eleven hittar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och upptäcker skillnader i informationen i olika källor. Eleven beskriver mediernas påverkan i elevens eget liv och i samhället. För vitsord 8: Eleven hämtar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och jämför informationen. Eleven redogör för mediernas roll i individens liv och dess verksamhet som en del i den offentliga diskussionen. För vitsord 9: Eleven hämtar och presenterar information om samhälle och ekonomi kritiskt och på ett sätt som beaktar olika synpunkter. Eleven bedömer kritiskt mediernas verksamhet och mediepåverkan i samhället.

Samhällslära årskurs 9 (sida 3/4)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att implementera kunskaper om samhället					
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagssam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i entreprenörskap och arbetsliv, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	Eleven lär sig att verka som en ekonomisk aktör som känner till arbetsliv och entreprenörskap.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ekonomisk verksamhet	K1, K4, K6, K7	Förmåga att använda och tillämpa färdigheter i anknytning till entreprenörskap och arbetsliv	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan lönearbete och entreprenörskap och yrken som representerar lönearbete och entreprenörskap. För vitsord 7: Eleven beskriver utmärkande drag för lönearbete och entreprenörskap. Eleven redogör för vilka möjligheter lönearbete respektive entreprenörskap erbjuder individen. För vitsord 8: Eleven beskriver lönearbetets och entreprenörskapets ställning i samhället. Eleven jämför de möjligheter som lönearbete respektive entreprenörskap erbjuder individen. För vitsord 9: Eleven analyserar lönearbetets och entreprenörskapets betydelse i samhället. Eleven bedömer betydelsen av lönearbete respektive entreprenörskap för individen.
M6 handleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, gemenskaper och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och föredomsfritt sätt	Eleven lär sig att analysera olika gemenskaper och befolkningsgrupper i samhället.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K2, K4	Förmåga att mångsidigt granska olika gemenskaper och befolkningsgrupper.	För vitsord 5: Eleven känner med hjälp av exempel igen gemenskaper och minoritetsgrupper i det finländska samhället. För vitsord 7: Eleven beskriver olika gemenskaper och minoritetsgrupper och deras ställning i det finländska samhället. För vitsord 8: Eleven redogör för faktorer i samhället som påverkar olika befolkningsgrupper. För vitsord 9: Eleven bedömer sätt på vilka man kan stödja olika befolkningsgruppers likvärdighet i samhället.
M7 handleda eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt på lokal och nationell nivå, inom Europeiska unionen och globalt samt att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle	Eleven lär sig att förstå demokratiska förfaringsätt i samhälleligt beslutsfattande och att använda dem i sitt närsamhälle.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K1, K4, K7	Kännedom om och tillämpning av principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt	För vitsord 5: Eleven känner under handledning igen kännetecknen för demokratiskt beslutsfattande. Eleven visar med hjälp av exempel hur ett demokratiskt beslutsfattande framkommer i det egna närsamhället. För vitsord 7: Eleven beskriver och förklarar kännetecknen för demokratiskt beslutsfattande på lokal nivå, nationellt och inom den Europeiska unionen. Eleven beskriver på vilka olika sätt demokratiska verksamhetsprinciper kan genomföras i det egna närsamhället. För vitsord 8: Eleven redogör för hur olika former för beslutsfattande främjar demokrati och hur demokratiskt beslutsfattande stöds på lokal och nationell nivå, inom den Europeiska unionen och globalt.

					<p>Eleven använder demokratiska verksamhetsprinciper i det egna när-samhället.</p> <p>För vitsord 9: Utgående från givet material bedömer eleven hur målen för demokrati uppfylls i beslutsfattandet på olika nivåer. Eleven använder på ett mångsidigt sätt demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället och skapar och motiverar förslag till hur de kan utvecklas.</p>
<p>M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling</p>	<p>Eleven lär sig att förstå och tillämpa principer för hållbar ekonomi utgående från ett privat och nationalekonomiskt perspektiv.</p>	<p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p>	<p>K2, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att förstå och tillämpa ansvarsfull ekonomisk verksamhet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven visar under handledning att hen känner till några former för ekonomisk verksamhet (såsom att konsumera, spara). Eleven visar under handledning att hen känner till sätt på vilka individen kan påverka en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förklarar vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för privat ekonomi. Eleven beskriver krav som en hållbar framtid ställer på hushålls och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för nationalekonomin. Eleven redogör för krav som en hållbar framtid ställer på hushålls och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi.</p> <p>För vitsord 9: Eleven motiverar åtgärder som främjar hållbar framtid och bedömer vilken inverkan de har på hushåll och nationalekonomier. Utgående från givet material bedömer eleven planer i anknytning till privat ekonomi utgående från ett hållbart ekonomiskt perspektiv.</p>
<p>M9 handleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällsrelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar och agerar som medborgare</p>	<p>Eleven lär sig att tillgodogöra sig och dra nytta av centrala kunskaper och färdigheter i samhällsrelig verksamhet.</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p> <p>Ekonomisk verksamhet</p>	<p>K1, K2, K7</p>	<p>Tillämpa samhällsrelig tänkande och färdigheter i att delta och påverka samt mediefärdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven ger under handledning exempel på olika sätt att delta och påverka i samhället. Eleven tar ställning i en samhällsfråga.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger exempel på sätt att delta och påverka i samhället. Eleven motiverar åsikter i samhällsreliga frågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i behandlingen av samhällspolitiska frågor och jämför olika sätt att påverka. Eleven motiverar åsikter i samhällsreliga frågor på ett mångsidigt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar konstruktivt i behandlingen av samhällspolitiska frågor och utvärderar de diskussioner som förts.</p>

MUSIK

Musik åk 7–9

I **årskurserna 7–9** ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 7–9

I1 Musikalisk praxis

I2 Musikens beståndsdelar

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

I4 Repertoar

[Mål för lärmiljöer och arbetsätt i musik i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7–9](#)

Musik åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning Delaktighet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper	Eleven lär sig att medverka i musikaliska gemenskaper.	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till musik, improviserar och komponerar tillsammans med andra.	K1, K2, K4, K6, K7	Förmåga att medverka i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven deltar i verksamheten i en musikgrupp i enlighet med lärarens konkreta instruktioner. För vitsord 7: Eleven kan medverka i en musikgrupp. För vitsord 8: Eleven medverkar självständigt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper samt sköter sin andel. För vitsord 9: Eleven medverkar och agerar konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper, sköter sin egen andel samt

Mål för undervisning Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musikgrupp	Eleven vidareutvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp.	Eleven utvecklar sin sångförmåga genom en och flerstämig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten.	K2, K3, K4,	Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven använder sin röst som en del av att uttrycka sig musikaliskt. För vitsord 7: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång. För vitsord 8: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan anpassa sin andel till den musikaliska helheten. För vitsord 9: Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt i enlighet med uppgiften och situationen samt upprätthåller och utvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga.
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument	Eleven vidareutvecklar sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument.	Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att spela genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument.	K2, K6	Förmåga att spela i en musikgrupp	För vitsord 5: Eleven deltar under konkret handledning i musicerandet. För vitsord 7: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument och deltar i musicerande i grupp och strävar efter att anpassa sin andel till helheten. För vitsord 8: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i musicerande i grupp. För vitsord 9: Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm, melodi och ackordinstrument samt deltar ledigt i musicerande i grupp.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	Eleven undersöker musik och uttrycker sig genom olika sätt att röra sig till musik.	Eleven deltar i övningar att uttrycka sig och röra sig musikaliskt.	K2, K6, K7	Förmåga att röra sig till musik	För vitsord 5: Eleven medverkar som en medlem i gruppen i verksamhet där musik och rörelse kombineras. För vitsord 7: Eleven anpassar sina rörelser efter musiken och uttrycker sig till musiken som en medlem i gruppen. För vitsord 8: Eleven anpassar sina rörelser efter den musik hen hör och ger uttryck för musiken genom rörelser, även rytmiskt så att hen följer musikens grundrytm. För vitsord 9: Eleven använder hela kroppens rörelser mångsidigt och kreativt då hen lär sig musik samt för att uttrycka sig och kommunicera musikaliskt.
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	Eleven får upplevelser av att lyssna till och iaktta ljudmiljön samt har förmåga att delta i diskussionen kring ämnet.	Eleven lyssnar och upplever musik från olika gener; bl.a. musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Repertoaren ska vara inspirerande och även innehålla musik och ljudmiljöer som eleverna själva skapat.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	För vitsord 5: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik För vitsord 7: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan lyfta fram enstaka iakttagelser av det hen hört. För vitsord 8: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och diskuterar sina iakttagelser samt motiverar sina synpunkter.
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	Eleven bygger upp ett kreativt förhållande till musik genom att improvisera, arrangera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt.	Elevens kreativitet och positiva förhållande till musiken ska stärkas genom improvisation, arrangering, komponering och tvärkonstnärliga arbeten. Eleven arbetar självständigt och/eller i grupp.	K1, K2, K4, K6, K7	Förmåga att skapa musik kreativt	För vitsord 5: Eleven deltar i den kreativa skapandeprocessen För vitsord 7: Eleven deltar i den kreativa skapandeprocessen och tar fram enstaka musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp. För vitsord 8: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och genomföra musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp. För vitsord 9: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och genomföra mångsidiga samt kreativa musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda informations- och kommunikationsteknik både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	Eleven använder informations och kommunikationsteknik för att skapa och spela in musik och som en del av ämnesövergripande helheter.	Eleven erbjuds möjligheten att använda digitala verktyg i musikskapandet och bekanta sig med inspelningsteknik. Musik kombineras med andra uttrycksformer. Eleven diskuterar kring upphovsrätt, musikanvändning, digitala medier och etiska problem inom området.	K17	Förmåga att använda musikteknologi	För vitsord 5: Eleven prövar på några redskap inom musikteknologi i enlighet med lärarens konkreta instruktioner. För vitsord 7: Eleven prövar på musikteknologins möjligheter för att skapa musik självständigt. För vitsord 8: Eleven använder de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp. För vitsord 9: Eleven använder mångsidigt de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.
--	--	---	-----	------------------------------------	---

Mål för undervisning Kulturell förståelse och multilitteracitet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	Eleven granskar musik som konst och lär sig förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer.	Eleven handleds i kritiskt tänkande. Eleven vägleds att analysera musiken; dess betydelse och koppling till olika samhällsföreteelser och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de övriga ämnenas läroplaner. Genom val av repertoar och musikaliska teman får eleven en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Kulturell kompetens	För vitsord 5: Eleven känner till några sätt att använda musik för att kommunicera och påverka. Eleven känner till några musikkulturer. För vitsord 7: Eleven känner till några av många sätt på vilka musiken används och uttrycks i olika kulturer och kan berätta om sina iakttagelser. För vitsord 8: Eleven kan särskilja hur musiken används och uttrycks i olika kulturer och berättar om sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven analyserar och utvärderar hur musiken används och uttrycks i olika kulturer och kan diskutera dessa olika sätt.

M9 uppmuntra och handleda eleven att använda notationssätt, musikbegrepp och termer i den musikaliska verksamheten	Eleven använder notationssätt, musikbegrepp och termer i musikalisk verksamhet.	I samband med musicerandet repeteras och används musikbegrepp och grundläggande notationssätt. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande.	K1, K2, K4, K6	Förmåga att använda musikbegrepp och symboler	För vitsord 5: Eleven känner till några musikbegrepp och symboler. För vitsord 7: Eleven använder enstaka musikbegrepp, notationssätt och några musiktermer i den musikaliska verksamheten. För vitsord 8: Eleven använder musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten. För vitsord 9: Eleven använder och tillämpar ledigt och ändamålsenligt musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten.
--	---	---	----------------	---	--

Mål för undervisning Välbefinnande och säkerhet i musik	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	Eleven förstår hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet.	Eleven handleds att analysera och diskutera känslor och upplevelser i samband musik och tolka musikens betydelse.	K2, K3, K4, K7	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.	
M11 handleda eleven att vara mån om sin hörsel och att se till att musik och ljudmiljön är trygg	Eleven är mån om sin hörsel och ser till att musik och ljudmiljön är trygg.	Eleven strävar till att använda trygga musikaliska arbetssätt och vara medveten och arbeta för den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3, K5	Förmåga att värna om sin hörsel och att se till att musik och ljudmiljön är trygg.	För vitsord 5: Eleven iakttar de säkerhetsanvisningar som ges. För vitsord 7: Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder redskap och instrument enligt säkerhetsanvisningarna. För vitsord 8: Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder självständigt redskap och instrument på ett tryggt sätt. För vitsord 9: Eleven ser på ett ansvarsfullt sätt till att musik och ljudmiljön är trygg.

Musik åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning Förmåga att lära sig musik	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Eleven lär sig att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, ställer upp mål för sitt musikaliska lärande och utvärderar sina framsteg i förhållande till målen.	Eleven gör själv upp sina mål för musicerande, rörelse till musik, kompositioner och annat kreativt skapande under handledning, samt bedömer själv sina framsteg i förhållande till målet.	K1, K3, K6	Förmåga att lära sig.	För vitsord 5: Eleven utvecklar med stöd av läraren och i riktning med det givna målet sina färdigheter inom något av musikens delområden. För vitsord 7: Eleven ställer under handledning upp egna mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt agerar och arbetar i enlighet med målen. För vitsord 8: Eleven ställer under handledning upp egna mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt övar i enlighet med målen och utvärderar sina framsteg i förhållande till dem. För vitsord 9: Eleven ställer upp mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande och arbetar i enlighet med målen. Eleven utvärderar sin aktivitet och anpassar sina arbetsätt enligt målen.

SLÖJD

Slöjd åk 7–9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 7–9

Innehållet i undervisningen ska ge eleven mångsidig erfarenhet av olika områden av slöjd och möjlighet att tillägna sig olika slöjd färdigheter. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna erbjuds uppgifter och uppdrag där olika innehållsområden samspekar och bildar enhetliga helheter.

I1 Innovation

I2 Formgivning

I3 Prövning

I4 Dokumentation och värdering

I5 Tillverkning

I6 Arbets säkerhet

I7 Företagsamt lärande

I8 Medvetenhet och delaktighet

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9](#)

Slöjd åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	Eleven lär sig att planera sitt arbete. Eleven lär sig att agera på ett företagsamt och kreativt sätt när hen utvecklar idéer, undersöker och experimenterar i slöjd.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven handleds i att planera sitt arbete och sin process på varierande sätt och med olika hjälpmedel (verbalt, visuellt, numeriskt). - Eleven uppmuntras till att ta initiativ och förhålla sig aktivt till sitt arbete. - Eleven bekantar sig med den samhälleliga, kulturella och tekniska utvecklingen ur slöjdens perspektiv. - Eleven drar nytta av lokala möjligheter och av olika kulturers traditioner, både nutida och framtida, i sin slöjdprocess. 	K2, K3	Förmåga att arbeta och producera	<p>För vitsord 5: Eleven planerar sitt eget arbete utgående från givna instruktioner och exempel. Eleven kan under konkret handledning utföra ett visst skede i arbetet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven planerar sitt arbete enligt givna instruktioner. Eleven strävar efter att arbeta på ett företagsamt sätt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.</p> <p>För vitsord 9: Eleven planerar självständigt sitt arbete. Eleven arbetar på ett företag-samt sätt och tar egna initiativ.</p>
M2 handleda eleven att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete i slöjd och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete. Eleven lär sig att genomföra en slöjdprocess i sin helhet. Eleven lär sig att reflektera över sitt arbete under en hel slöjdprocess.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven handleds i att ställa upp mål, på en för eleven lämplig nivå. - Eleven genomgår en slöjdprocess, bekantar sig med olika metoder och tekniker att planera och framställa slöjdalster samt analyserar dess design och användbarhet. - Elevens slöjdprocess utvärderas i form av diskussion, samtal, skriftligen eller genom utställning av slöjdalster. - Under arbetets gång övar sig elev i att utvärdera både sin egen och andras slöjdprocess, eller delar av den. 	K1	Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	<p>För vitsord 5: Eleven ställer med lärarens hjälp upp ett konkret mål för sitt lärande som anknyter till arbetet. Eleven arbetar med en fas åt gången och reflekterar under handledning över sin slöjdprocess.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ställer under handledning upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider i slöjdprocessen med en fas åt gången enligt givna instruktioner. Eleven reflekterar över sin slöjdprocess utgående från givna alternativ.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete och hen arbetar processinriktat och reflekterar på ett realistiskt sätt över sin slöjdprocess.</p> <p>För vitsord 9: Eleven ställer självständigt upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider ändamålsenligt och reflekterar på ett analytiskt och realistiskt sätt över sin slöjdprocess.</p>

<p>M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer</p>	<p>Eleven lär sig att mångsidigt använda olika redskap och att välja ändamålsenliga material och arbetsätt inom slöjd. Eleven är kreativ i sitt arbete.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt prövar på att använda och bearbeta dessa i olika textila och tekniska tekniker. - Eleverna övar programmering av olika funktioner - Eleven uppmuntras till att kombinera olika tekniker i sitt arbete. - Elevens nytänkande stöds. 	<p>K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att använda redskap och att använda olika bearbetnings- och arbetsätt inom slöjd på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i undervisningen i de båda arbetsätten inom slöjd. Eleven använder olika redskap och material, vid behov under konkret handledning.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förstår vilken betydelse olika arbetsätt och material har för slöjdprocessen och eleven väljer under handledning dem som lämpar sig för hans arbete. Eleven använder olika redskap och material enligt givna instruktioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan välja ändamålsenliga material och bearbetningssätt samt kan använda dem på ett kreativt sätt för att framställa produkter eller alster enligt sina planer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven utvärderar hur väl olika redskap och bearbetningssätt lämpar sig för slöjdprocessen. Eleven tillämpar sin kunskap om material och arbetsätt på ett kreativt, experimentellt och ändamålsenligt sätt.</p>
--	---	--	-------------------	--	--

Slöjd åk 7 (sida 3/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att ledigt använda slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	Eleven lär sig att använda slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler på ett ledigt sätt. Eleven lär sig att uttrycka sig själv visuellt med hjälp av olika material och teknik.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig i att använda centrala slöjdbegrepp. - Eleven handleds i att hitta (i böcker, tidningar och digitalt), förstå och att använda färdiga instruktioner samt att producera egna på en för eleven lämplig nivå. - Eleven handleds i hur slöjdprocessen kan dokumenteras på olika sätt, t ex. skisser, fotografier, logg, digital presentation o s v. - Eleven handleds i att förverkliga sina planer och i att förstärka sin skapande uttrycksförmåga i slöjdprocessen. 	K2, K4,	Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	<p>För vitsord 5: Eleven identifierar olika slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler. Eleven uttrycker under konkret handledning några av sina iakttagelser och tankar visuellt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven använder slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler enligt instruktionerna. Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar visuellt och även på något annat sätt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder centrala slöjd relaterade begrepp och kan uttrycka sina idéer klart med hjälp av teknik.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder slöjd relaterade begrepp, tecken och symboler på ett ändamålsenligt sätt. Eleven uttrycker sina idéer på ett mångsidigt och kreativt sätt med hjälp av olika material och teknik.</p>
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	Eleven lär sig att uppfatta, bedöma och förutse olika risksituationer och att vid behov reagera på dem. Eleven lär sig att agera på ett tryggt och säkert sätt i slöjdprocessen.	- Ordningsregler och arbets säkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna.	K3, K6	Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	<p>För vitsord 5: Eleven följer under konkret handledning de säkerhetsinstruktioner hen fått i slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uppfattar de centrala riskfaktorerna som berör arbets säkerheten under slöjdprocessen och följer de säkerhetsinstruktioner hen fått.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt kan arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven bedömer och förutser farorna och riskerna i arbetet som en del av slöjdprocessen. Eleven arbetar på ett tryggt och säkert sätt och främjar genom sitt agerande säkerheten och tryggheten i lärmiljön.</p>

<p>M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information</p>	<p>Eleven lär sig att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation i slöjd. Eleven lär sig att producera och dela gemensam information.</p>	<p>- Eleven handleds i att själv söka och kritiskt granska information med hjälp av informations- och kommunikationsteknik samt att tillämpa den i sitt eget arbete. -Eleven handleds i hur presentationsprogram kan användas under slöjd processens olika skeden. - Eleven anammar sociala medier som ett samtida kulturellt uttryck och ta del av det.</p>	<p>K5</p>	<p>Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och förmåga att arbeta tillsammans med andra</p>	<p>För vitsord 5: Eleven använder informations- och kommunikationsteknik under konkret handledning i den egna eller den gemensamma slöjdprocessen. För vitsord 7: Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik enligt givna instruktioner för planering, framställning och dokumentation självständigt eller tillsammans med andra. För vitsord 8: Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen samt för att producera gemensam information. För vitsord 9: Eleven använder informations- och kommunikationsteknik mångsidigt i olika skeden av slöjdprocessen samt för att producera och dela gemensam information.</p>
<p>M7 handleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet</p>	<p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.</p>	<p>- Läraren presenterar och eleven arbetar med projekt, som eleven kan relatera till. -Eleven tillägnar sig kunskap för det praktiska livet genom företagsamt tänkande och genom att bekanta sig med företagsverksamhet samt utbud från kulturinstitutioner. -Eleven får lära sig att arbeta långsiktigt, vara företagsam och initiativrik och öva sitt tålamod. - Ämnesintegrerade projekt och studiebesök är en naturlig del av undervisningen.</p>	<p>K6</p>	<p>Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i vardagen och i samhället</p>	<p>För vitsord 5: Eleven deltar under lärarens handledning i reflektioner över betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd. För vitsord 7: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vilken betydelse slöjd har i vardagen, samhället och arbetslivet. För vitsord 8: Eleven kan reflektera över vilken betydelse praktiska färdigheter och slöjd har i det egna livet och i samhället. För vitsord 9: Eleven kan ur olika synvinklar granska vilken betydelse praktiska färdigheter, slöjd och teknik har i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.</p>

Slöjd åk 7 (sida 5/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att tänka ekonomiskt och göra sådana val i anslutning till slöjdprocessen som främjar en hållbar livsstil	Eleven lär sig att tänka ekonomiskt. Eleven lär sig att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil.	<p>-Etik och konsumtionsvanor diskuteras och eleven handleds i att som konsument göra etiska beslut.</p> <p>-Eleven tar del i materialval och anskaffning av material.</p> <p>-Eleven lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.</p> <p>- Eleven reflekterar över slöjdens roll i främjandet av välbefinnandet i vardagen samt betydelsen för den hållbara utvecklingen.</p>	K1, K4, K7	Förmåga att göra motiverade val och att beakta en hållbar livsstil i slöjdprocessen	<p>För vitsord 5: Eleven kan under lärarens handledning använda slöjdmaterial på ett ekonomiskt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan delvis självständigt göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven förstår sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven kan bedöma sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan göra ekonomiska val och förstår betydelsen av ett arbete av god kvalitet. Eleven kan bedöma och motivera val som anknyter till slöjdprocessen och en hållbar livsstil.</p>

BILDKONST

Bildkonst åk 7–9

I **årskurserna 7–9** handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 7–9

I1 Egna bildkulturer

I2 Bildkulturer i omgivningen

I3 Konstens världar

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 7–9

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 7–9

Bildkonst åk 7 (sida 1/4)

Mål för undervisning Att iaktta och tänka visuellt	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och använda mångsidiga metoder i bildframställning	Eleven lär sig att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur.	Bilden som identitetsskapande fenomen t.ex. personlig, nationell eller global identitet. Nutidskonst och aktuella fenomen i den visuella kulturen. Olika skikt i arkitektur och stadsbild.	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	För vitsord 5: Eleven gör iakttagelser under individuell handledning. För vitsord 7: Eleven använder några metoder i bildframställning då hen gör iakttagelser. För vitsord 8: Eleven använder flera metoder i bildframställning och olika sinnen då hen gör iakttagelser. För vitsord 9: Eleven använder metoder i bildframställning ändamålsenligt och mångsidigt då hen gör iakttagelser.
M2 uppmuntra eleven att diskutera sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	Eleven lär sig att diskutera sina egna iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter.	Besök till konstmuséer. Egna teman som utgångspunkt för skapandet. Diskussion och reflektion kring visuella iakttagelser. Samband mellan olika konstarter Samband mellan konst och vetenskap.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att verbalt reflektera över iakttagelser och tankar	För vitsord 5: Eleven kan inför läraren sätta ord på någon av sina iakttagelser muntligt eller skriftligt. För vitsord 7: Eleven bidrar med några av sina iakttagelser och tankar till den gemensamma diskussionen. För vitsord 8: Eleven deltar på eget initiativ i diskussionerna och motiverar sina tankar. För vitsord 9: Eleven deltar i diskussionerna genom att tydligt motivera sina åsikter och på ett uppbyggande sätt tolka de andra deltagarnas inlägg.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att skapa information i olika miljöer	Eleven lär sig att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom att använda olika metoder för att uttrycka sig i bild.	Kreativt, experimentellt och mångsidigt arbetssätt	K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar i bild	För vitsord 5: Eleven uttrycker under konkret handledning några iakttagelser och tankar i bild. För vitsord 7: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild. Eleven använder även någon annan metod för att skapa information när hen uttrycker sig i bild. För vitsord 8: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild. Eleven använder även andra metoder för att skapa information när hen uttrycker sig i bild. För vitsord 9: Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild. Eleven använder mångsidigt andra metoder för att skapa information när hen uttrycker sig i bild.

Bildkonst åk 7 (sida 2/4)

Mål för undervisning Att skapa bilder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt Innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	Eleven lär sig att fördjupa sin förmåga att uttrycka sig i bild.	Utveckla och fördjupa det egna skapandet och visuella uttrycket. Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film, animation, installation och performance.	K2, K3, K5, K6	Förmåga att utveckla sina färdigheter och uttrycka sig i bild	För vitsord 5: Eleven prövar på att använda något material eller någon teknik. För vitsord 7: Eleven övar på olika sätt att uttrycka sig i bild och använder några av dem målmedvetet. För vitsord 8: Eleven använder målmedvetet olika sätt för att uttrycka sig i bild. För vitsord 9: Eleven tillämpar målmedvetet och ändamålsenligt olika sätt för att uttrycka sig i bild.
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbets sätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	Eleven lär sig att använda ett undersökande arbets sätt och att utveckla sin problemlösningsförmåga.	Bildskapandet; en process som innefattar informationssökning, anteckningar, skisser, dokumentering och utvärdering Fenomenbaserat och ämnesövergripande arbets sätt	K1, K2, K3, K5	Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt och använda sin problemlösningsförmåga	För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att arbeta på ett undersökande sätt. För vitsord 7: Eleven övar på att använda ett undersökande arbets sätt när hen arbetar själv eller i grupp. För vitsord 8: Eleven använder ett undersökande arbets sätt när hen arbetar själv eller i grupp. För vitsord 9: Eleven använder målmedvetet ett undersökande arbets sätt i eget arbete och tillsammans med andra.
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter och tillämpa olika sätt att påverka med hjälp av bilder.	Digitalt bildarbete, foto-grafering, bildredigering, layout, kodning, fakta- och fiktionsfilm. Bildstorlekar och bildvinklar.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka med hjälp av bilder	För vitsord 5: Eleven identifierar och prövar på möjligheterna att kommunicera med hjälp av bilder. För vitsord 7: Eleven använder några visuella kommunikationssätt för att uttrycka sina åsikter. För vitsord 8: Eleven uttrycker med hjälp av visuella kommunikationssätt sina åsikter om frågor som är betydelsefulla för hen själv. För vitsord 9: Eleven deltar i och påverkar omgivningen genom att tillämpa visuella kommunikationssätt.

Bildkonst åk 7 (sida 3/4)

Mål för undervisning Att tolka visuell kultur	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	Eleven lär sig att använda olika metoder för att tolka bilder.	Bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bildens och konstens roll i samhället. Jämförelse mellan bilder från olika kulturer, från nära och fjärran, från förr och nu.	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på någon metod för att tolka bilder. För vitsord 7: Eleven prövar på metoder för att tolka bilder och använder några av dem. För vitsord 8: Eleven använder olika metoder för att tolka bilder. För vitsord 9: Eleven tillämpar mångsidigt olika metoder för att tolka bilder.
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	Eleven lär sig att granska vilka olika betydelser konst och annan visuell kultur har.	Arkitektur och stadsbild förr och nu Aktuella fenomen i den visuella kulturen. Nutidskonst, samtidskonst Konsthistoria	K2, K3, K6, K7	Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	För vitsord 5: Eleven känner igen och nämner någon betydelse som visuell kultur har. För vitsord 7: Eleven granskar några betydelser som visuell kultur har och tar del av diskussionen som förs om dem. För vitsord 8: Eleven deltar med sina tolkningar i diskussioner om vilken betydelse visuell kultur har. För vitsord 9: Eleven motiverar sina synpunkter om betydelsen av visuell kultur.
M9 inspirera eleven att i sitt bildskapande använda sig av olika tiders och kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven lär sig att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.		K1, K2, K5, K6	Förmåga att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på att använda en specifik kulturs sätt att uttrycka sig i bild. För vitsord 7: Eleven bekantar sig under handledning med olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild och använder dem i sin bildframställning För vitsord 8: Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning För vitsord 9: Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning och genom att motivera sina lösningar.

Bildkonst åk 7 (sida 4/4)

Mål för undervisning Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter om värderingar som finns i visuell kultur.	Människosynen och människobilden i media Bilden i sociala medier. Bildrättigheter och censur Bildditering Hållbar utveckling Konsumtionskultur	K3, K4, K6, K7	Förmåga att ta ställning till värden som finns i visuell kultur	För vitsord 5: Eleven känner igen och nämner något värde som finns i visuell kultur. För vitsord 7: Eleven nämner och reflekterar över värden som finns i visuell kultur. För vitsord 8: Eleven tar ställning till diskussionen om värden som finns i visuell kultur. För vitsord 9: Eleven deltar i diskussionen om värden som finns i visuell kultur och motiverar sina synpunkter.
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	Eleven lär sig att iaktta kulturell mångfald och hållbar utveckling samt lär sig att påverka med hjälp av bilder.	Design och arkitektur Mediakonst, miljökonst, installationskonst, konceptkonst och performance.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka sina egna värderingar med hjälp av bilder	För vitsord 5: Eleven tar i beaktande någon synvinkel som berör kulturell mångfald eller hållbar utveckling i sina bilder. För vitsord 7: Eleven tar i beaktande olika synvinklar som berör kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder. För vitsord 8: Eleven granskar kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder samt inser möjligheterna att påverka med hjälp av bilder. För vitsord 9: Eleven uttrycker sina åsikter om frågor som anknyter till kulturell mångfald och hållbar utveckling samt påverkar med hjälp av bilder.

GYMNASTIK

Gymnastik och idrott åk 7–9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 7–9

I1 Fysisk funktionsförmåga

I2 Social funktionsförmåga

I3 Psykisk funktionsförmåga

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9](#)

Gymnastik åk 7 (sida 1/3)

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	En mångsidig årsplan, där varje lektionsplan innehåller varierande aktiviteter i form av lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap.	K1, K3	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttäta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.) och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konståkning och spel på is, utförsåkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin uthållighet; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning. styrka; genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. snabbhet; genom basmotion, bollspel och kampsporter rörlighet; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig tånjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård.	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

	Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av testresultat.			
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	Vattenaktiviteter och olika övningar i simteknik.	K3	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för simkunnighet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Social funktionsförmåga				
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande innehåll där eleven accepterar anpassade regler.	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Gymnastik åk 7 (sida 3/3)

Mål för undervisning Psykisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedöm- ningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Arbetsätt	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil.	K1, K2		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 8 (sida 1/2)

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Fysisk funktionsförmåga				
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	En mångsidig årsplan med varierande innehåll.	K1, K3	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttas sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.) och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konstakning och spel på is, utförsäkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin uthållighet; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning styrka; genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. snabbhet; genom basmotion, bollspel och kampsporter rörlighet; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig tånjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård. Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	Vattenaktiviteter och olika övningar i simteknik.	K3	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för simkunnighet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Social funktionsförmåga				
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Eleven ges möjlighet att planera och leda delmoment i undervisningen.	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / vitsordet 8
Psykisk funktionsförmåga				
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil.	K1, K2		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och recreation	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik åk 9 (sida 1/5)

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	Eleven är fysiskt aktiv, prövar på olika gymnastikformer och tränar aktivt.	En mångsidig årsplan med varierande innehåll.	K1, K3	Fysisk aktivitet och vilja att försöka	För vitsord 5: Eleven deltar sporadiskt och endast till vissa delar i verksamheten under gymnastiklektionerna. För vitsord 7: Eleven deltar i gymnastiklektionerna och prövar på olika gymnastikformer. För vitsord 8: Eleven deltar vanligtvis aktivt i verksamheten under gymnastiklektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer. För vitsord 9: Eleven deltar aktivt och tränar de gymnastikformer som undervisas.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, det vill säga att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven iakttar sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och väljer ändamålsenliga lösningar.	Undervisningen hålls ute i naturen, i olika lärmiljöer (bollplan, inne i gymnastiksalen, skolgården etc.) och under olika årstider. Sensomotoriska färdigheterna övas genom orientering, bollspel, dans, yoga och styrketräning.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	För vitsord 5: Eleven kan berätta om några av sina iakttagelser och kan med lärarens hjälp använda dem i sin egen aktivitet. För vitsord 7: Eleven förstår sina iakttagelser och kan berätta om dem och koppla dem till sin egen aktivitet. För vitsord 8: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastik-situationer utgående från sina iakttagelser. För vitsord 9: Eleven väljer ändamålsenliga iakttagelser som grund för sina lösningar, kan motivera sina lösningar och anpassar sin fysiska aktivitet i enlighet med dem.
M3 handleda eleven att träna och utveckla sin balans- och rörelseförmåga så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	Eleven utvecklar sina balans- och rörelsefärdigheter i olika lärmiljöer.	Balans- och rörlighetsförmågan tränas genom gymnastik med redskap och övningar som tränar kroppskontrollen, konståkning och spel på is, utförsåkning och bollspel samt parkour, cirkelträning och frisbee golf.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	För vitsord 5: Eleven kan använda och kombinera sina balans- och rörelsefärdigheter i några gymnastikformer som undervisats. För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats. För vitsord 8: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina balans- och rörlighetsfärdigheter i de gymnastikformer som undervisats.

<p>M4 handleda eleven att träna och utveckla sina färdigheter att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, med olika redskap, under olika årstider och i olika gymnastikformer</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter att hantera redskap i olika lärmiljöer.</p>	<p>Mångsidiga lektioner där eleven får träna tekniker för att hantera olika redskap i olika gymnastikformer samt olika redskap inom livräddningen.</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan använda sina färdigheter att hantera redskap i några gymnastik-former som undervisats. För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera sina färdigheter att hantera redskap i de flesta gymnastik-former som undervisats. För vitsord 8: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisats. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i de gymnastikformer som undervisats.</p>
<p>M5 uppmuntra och handleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka</p>	<p>Eleven utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper.</p>	<p>Eleven utvecklar sin uthållighet; genom basmotion (olika löpsträckor), gymnastik till musik, bollspel och simning styrka; genom styrketräning med egen kroppsvikt samt med lätta motstånd. snabbhet; genom basmotion, bollspel och kampsporter rörlighet; genom uppvärmning och nedvarvning på gymnastiklektionerna, mångsidig täjning och att bekanta sig med olika former av kroppsvård. Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna några av utvärderingsmetoderna för de fysiska egenskaperna och kan träna sina egenskaper under handledning av någon annan. För vitsord 7: Eleven kan nämna och välja metoder som lämpar sig för utvärderingen av olika fysiska egenskaper och tränar några av sina fysiska egenskaper. För vitsord 8: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen självständigt träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. För vitsord 9: Eleven identifierar sina egna styrkor och svagheter och kan på basis av sina iakttagelser självständigt upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper</p>

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	Eleven stärker sin simkunnighet och sina livräddningsfärdigheter.	Vattenaktiviteter, simteknik- och livräddningsövningar av olika slag.	K3	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	<p>För vitsord 5: Eleven kan simma 25 meter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven simmar 50 meter på två olika samsätt och dyker 5 meter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan simma* och behärskar livräddningskunskaper. (*nordiska kriterier för simkunnighet)</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan simma obehindrat på två samsätt och behärskar livräddningskunskaper.</p>
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under lektionerna.	Tydliga regler och rutiner under undervisningen, så att undervisningen sker tryggt och skapar trygghet.	K3, K6, K7	Trygg aktivitet under gymnastiklektionerna	<p>För vitsord 5: Eleven kan berätta hur man agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt agerar vanligtvis enligt instruktionerna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och agerar på ett tryggt sätt samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under gymnastiklektionerna samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.</p> <p>För vitsord 9: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt och främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.</p>

Gymnastik åk 9 (sida 4/5)

Mål för undervisning Social funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att arbeta tillsammans med alla andra och att reglera sina handlingar och känslouttryck i situationerna med hänsyn till andra	Eleven arbetar tillsammans med alla och kan reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastik situationerna.	Stöda och uppmuntra varandra. Kunna jobba självständigt, uppföra sig vänligt, artigt och ansvarsfullt.	K2, K3, K6, K7	Emotionella och kommunikativa färdigheter samt arbetsförmåga	För vitsord 5: Eleven arbetar enbart tillsammans med människor hen själv valt. Sociala situationer ofta utmanande. För vitsord 7: Eleven arbetar tillsammans med alla. Hen kan oftast reglera sina handlingar och sina känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i olika situationer. För vitsord 8: Eleven arbetar i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt och tar hänsyn till andra. För vitsord 9: Eleven arbetar tillsammans med alla och främjar gruppens aktivitet och lärande.
M9 handleda eleven att agera enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Eleven följer principerna om rent spel och tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	Par- och gruppövningar samt spel och lekar med varierande innehåll där eleven accepterar olika anpassande regler och principen om rent spel. Eleven bereds möjlighet att organisera, leda och bedöma gruppen.	K2, K6, K7	Förmåga att ta ansvar i gemensamma aktiviteter	För vitsord 5: Eleven kan nämna principer om rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteter. För vitsord 7: Eleven följer oftast principerna om rent spel och ger de övriga arbetsro. För vitsord 8: Eleven följer principerna om rent spel och visar att hen tar ansvar för egna handlingar i gemensamma aktiviteter. För vitsord 9: Eleven tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteterna.

Gymnastik åk 9 (sida 5/5)

Mål för undervisning Psykisk funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Eleven tar ansvar för sina handlingar och kan arbeta självständigt.	Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2, K3	Förmåga att arbeta självständigt	För vitsord 5: Eleven kan berätta hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar och tar ansvar endast under handledning av läraren. För vitsord 7: Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt. För vitsord 8: Eleven arbetar vanligtvis ansvarsfullt och självständigt. För vitsord 9: Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen		Nivåanpassad undervisning där eleven genom positiva upplevelser vill utveckla och utöva olika motionsformer, som en del av en hälsosam livsstil. Kunna jobba självständigt, målmedvetet och skilja på vad är moraliskt rätt och fel.	K1, K2		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	Eleven lär sig att förstå vilken betydelse tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil har för det totala välbefinnandet.	I form av diskussion och reflexioner och i samarbete med t.ex. hälsokunskapen.	K3		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	Eleven lär sig att hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje, avslappning och energi.	Erbjuda eleverna ett så brett idrottsutbud som möjligt under gymnastiklektionerna, men även med hjälp av KULPS, temadagar och andra händelser i skolan.	K1, K3		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

HUSLIG EKONOMI

Huslig ekonomi åk 7–9

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämnar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inläringserfarenheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för huslig ekonomi i årskurs 7–9

I1 Matkunskap och matkultur

I2 Att bo och leva tillsammans

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9](#)

Huslig ekonomi åk 7 (sida 1/5)

Mål för undervisning Praktiskt arbete	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	Eleven lär sig att planera, organisera och utvärdera sitt eget arbete och sin aktivitet.	Arbetsfördelning Samarbete Planering av måltider Tidsanvändning Eget ansvar Eleven utvärderar sitt arbete	K1, K3, K6	Planering och organisering av arbetet samt granskning av egen aktivitet	För vitsord 5: Eleven känner igen och kan benämna några arbetsuppgifter i anknytning till arbetsprocessen. Eleven behöver mycket handledning och hjälp i att planera och genomföra arbetet. För vitsord 7: Eleven planerar, organiserar och beskriver stegvis sitt arbete och sin aktivitet enligt givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven planerar och arbetar stegvis genom att tillämpa givna instruktioner samt beskriver sitt kunnande med hjälp av egna iakttagelser av det egna arbetet. För vitsord 9: Eleven planerar och arbetar självständigt samt motiverar det egna arbetet och den egna aktiviteten.
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	Eleven lär sig praktiska färdigheter i hushållet och prövar på olika arbetsmetoder. Eleven lär sig att beakta kreativitet och estetik i sitt arbete.	Matlagnings- och baknings färdigheter Rengöring Dukning och servering Hemvård (textil och material) Produktkännedom	K2, K3	Praktiska färdigheter i genomförandet av grundläggande uppgifter i huslig ekonomi, kreativitet och estetik	För vitsord 5: Eleven klarar under handledning av att utföra enstaka arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. För vitsord 7: Eleven klarar av att utföra givna arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. Eleven vet att arbetsuppgifter kan utföras kreativt på många olika sätt och att estetiken är av betydelse. För vitsord 8: Eleven klarar självständigt av att i huslig ekonomi utföra uppgifter som förutsätter praktiska färdigheter och tillämpar de vanligaste arbetsmetoderna. Eleven beaktar enstaka estetiska aspekter. För vitsord 9: Eleven kan kreativt använda och motivera olika praktiska färdigheter och arbetsmetoder i uppgifter i huslig ekonomi. Eleven motiverar betydelsen av kreativitet och estetik som en del av helheten och tar dessa i beaktande.

<p>M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion</p>	<p>Eleven lär sig att välja och använda råvaror, material, arbetsredskap, och teknologi som främjar en hållbar livsstil.</p>	<p>Ändamålsenliga och ansvarsfulla val av och användning av råvaror, material, redskap, apparater och digitala verktyg.</p>	<p>K3, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att göra och motivera val i arbetet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven övar sig på att med hjälp av individuell handledning välja och använda givna material eller arbetsredskap. För vitsord 7: Eleven väljer och använder råvaror, material, arbetsredskap eller teknologi i enlighet med givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i hållbar livsstil då hen använder råvaror, material, arbetsredskap, eller teknologi. För vitsord 9: Eleven väljer, använder och argumenterar för råvaror, arbetsredskap, material eller teknologi som stöder en hållbar livsstil.</p>
<p>M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter</p>	<p>Eleven lär sig att planera sitt eget arbete i relation till den tid som står till buds och den givna uppgiften. Eleven lär sig att sörja för ordningen i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön i sin lärmiljö.</p>	<p>Arbetsfördelning Samarbete Planering av måltider Tidsanvändning Eget ansvar Eleven utvärderar sitt arbete</p>	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Förmåga att hantera tid och hålla ordning</p>	<p>För vitsord 5: Eleven arbetar inom tidsramen och håller under handledning ordning i uppgifterna och arbetsmiljön. För vitsord 7: Eleven håller ordning i arbetsuppgifterna i enlighet med givna instruktioner och angiven tidsram i olika arbetsskeden. Eleven behöver handledning för att upprätthålla ordning i arbetsmiljön. För vitsord 8: Eleven arbetar stegvis i enlighet med instruktioner och upprätthåller ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön. Eleven planerar och förutser sin tidsanvändning. För vitsord 9: Eleven arbetar självständigt och ansvarsfullt och kan inom ramen för lärmiljön motivera sin tidsanvändning, betydelsen av att upprätthålla ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön, samt arbetets framskridande.</p>
<p>M5 handleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns</p>	<p>Eleven lär sig att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt i undervisningsmiljön för huslig ekonomi med beaktande av de material som finns tillgängliga.</p>	<p>Säkerhet och ergonomi i köket Matsäkerhet Hygien Resurshantering</p>	<p>K3, K5, K7</p>	<p>Säkerhet samt verksamhet som är hållbar med tanke på resurserna</p>	<p>För vitsord 5: Eleven arbetar hygieniskt och säkert under handledning. För vitsord 7: Eleven arbetar hygieniskt och säkert i enlighet med givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven arbetar i enlighet med instruktionerna på ett hygieniskt, säkert och ergonomiskt sätt eller ändamålsenligt i förhållande till, kostnader och energiförbrukning. För vitsord 9: Eleven motiverar sitt arbete utgående från aspekter på säkerhet, hygien och ergonomi, eller kostnader och energiförbrukning.</p>

Huslig ekonomi åk 7 (sida 3/5)

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Samarbete och kommunikation					
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	Eleven lär sig att möta andra, lyssna, diskutera och argumentera i elevgruppen.	Samarbete Respekt Hänsyn Tolerans	K1, K2, K6, K7	Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera vid gemensam planering	För vitsord 5: Eleven deltar sporadiskt eller med stöd av frågor i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetsituationer. För vitsord 7: Eleven deltar i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetsituationer och försöker lyssna och föra fram sina egna synpunkter. För vitsord 8: Eleven lyssnar på olika synpunkter och uttrycker sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetsituationer. För vitsord 9: Eleven deltar aktivt i diskussioner, beaktar olika synpunkter och argumenterar konstruktivt för sina egna åsikter. Eleven uppmuntrar de andra i gemensamma planerings- och arbetsituationer.
M7 aktivera eleven att vara uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	Eleven lär sig att känna igen hur rytmen i olika hushåll byggs upp och hur den struktureras tidsmässigt. Eleven lär sig att förhålla sig accepterande till kulturell mångfald i hemmen.	Eleven utvärderar gruppens arbete och utförande Vardag/Fester/Högtider Måltidens betydelse Vett och etikett Matkulturer	K2, K3, K6, K7	Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	För vitsord 5: Eleven benämner vardagsrutiner och känner till olika slag av hemkulturer. För vitsord 7: Eleven beskriver vardagsrutiner, hur vardagen är uppbyggd, hushålls traditioner och olika slag av hemkulturer. För vitsord 8: Eleven definierar hur vardagen är uppbyggd och hushållens vardagsrutiner i olika hemkulturer. För vitsord 9: Eleven motiverar uppbyggnaden av vardagen och tidsanvändningen i olika slag av hemkulturer.
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	Eleven lär sig att arbeta självständigt och som en del av gruppen och den gemensamma uppgiften. Eleven lär sig att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter.	Ansvarsfullt beslutsfattande Initiativförmåga	K3, K6, K7	Användningen av resurser och att lära sig hur gemensamma överenskommelser görs upp	För vitsord 5: Eleven övar under individuell handledning på att arbeta självständigt och deltar sporadiskt i gruppens aktiviteter. För vitsord 7: Eleven övar på att arbeta självständigt och att ta ansvar för sitt eget arbete samt deltar i gruppens aktiviteter på överenskommet sätt. För vitsord 8: Eleven arbetar på egen hand och i grupp och strävar efter att arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven vet vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet. För vitsord 9: Eleven arbetar självständigt och rättvist och agerar med samarbetsförmåga samt ansvarsfullt i gruppen.

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att reflektera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	Eleven lär sig att identifiera faktorer i anknytning till omtänksamt bemötande, goda seder och bruk samt hur man agerar i kommunikationssituationer.	Eleven utvärderar gruppens arbete och uppförande Vardag/Fester/Högtider Måltidens betydelse Vett och etikett Matkulturer	K2, K3, K6, K7	Omtänksamt bemötande av andra elever och agerande i enlighet med goda seder och bruk i kommunikationssituationer under lektionen.	För vitsord 5: Eleven vet att goda seder och bruk inverkar på kommunikationssituationer. För vitsord 7: Eleven känner igen och benämner faktorer i anknytning till goda seder och bruk och omtänksamt bemötande. För vitsord 8: Eleven kan agera i enlighet med goda seder och bruk. För vitsord 9: Eleven kan motivera goda seder och bruk och omtänksamt bemötande av andra samt handlingar i praktiken i anknytning till dessa.
--	--	--	----------------	---	---

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Informationshantering					
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma information i anslutning till huslig ekonomi samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	Eleven lär sig att hämta och jämföra information och identifiera tillförlitliga källor för information i anknytning till huslig ekonomi som grund för sina val.	Näringslära Produktinformation Hem- och textilvård	K1, K4	Förmåga att hämta och använda information	För vitsord 5: Eleven hämtar under individuell handledning information i anknytning till huslig ekonomi ur givna källor. Förmågan att tolka och utnyttja informationen är anspråkslös. För vitsord 7: Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur källor som är bekanta för hen och som givits hen och utnyttjar dem i sitt arbete. För vitsord 8: Eleven vet var och hur man kan hämta information i anknytning till huslig ekonomi. Eleven bedömer informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet. För vitsord 9: Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur olika källor. Eleven bedömer källornas och informationens tillförlitlighet och användbarhet och väljer för uppgiften ändamålsenliga källor.
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	Eleven lär sig att läsa och tolka instruktioner, tecken och symboler i anknytning till hushållsarbete och närsamhälle och arbeta i enlighet med dem.			Förmåga att använda anvisningar, tecken och symboler	För vitsord 5: Eleven känner igen och benämner enstaka anvisningar och tecken. För vitsord 7: Eleven känner igen, benämner, klassificerar och använder hushållsrelaterade anvisningar och tecken i enlighet med givna instruktioner. För vitsord 8: Eleven använder hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler i sitt arbete. För vitsord 9: Eleven motiverar användningen av hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler i olika arbeten.

<p>M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer</p>	<p>Eleven lär sig att använda kunskaper och färdigheter, identifiera tjänster och visa på kreativitet i olika situationer och miljöer.</p>	<p>Konsumentkunskap Flexibel resurs-hantering Hållbar utveckling</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Förmåga att använda begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, samt hitta kreativa lösningar i situationer. Kännedom om tjänster som stöder vardagen i hemmet.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven nämner några hushållsrelaterade begrepp, kunskaper och färdigheter samt enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet. För vitsord 7: Eleven använder hushåll relaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter samt beskriver enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet. För vitsord 8: Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter i olika situationer. Eleven beskriver olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och hur de används i vardagen För vitsord 9: Eleven använder hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter motiverat och kreativt i olika situationer. Eleven utvärderar olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och motiverar användningen av dem och de möjligheter de erbjuder.</p>
<p>M13 vägleda eleven mot en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet som en del av valen i vardagen</p>	<p>Eleven lär sig att tolka faktorer och aktiviteter i anknytning till cirkulär ekonomi och hushållsarbeten som belastar miljön och ekonomin.</p>			<p>Handlingar för miljö och ekonomi i arbete och beslutsfattande</p>	<p>För vitsord 5: Eleven räknar upp några hushållsrelaterade handlingar i anknytning till miljö och användning av pengar. För vitsord 7: Eleven vet hur man kan minska miljöbelastningen och vad man kan göra i ett hushåll för miljön och ekonomin. För vitsord 8: Eleven utför i olika uppgifter och situationer enstaka handlingar som anknyter till miljö och ekonomi i vardagen. För vitsord 9: Eleven utför i olika uppgifter och situationer handlingar i anknytning till miljö och ekonomi i vardagen på ett logiskt sätt och motiverar betydelsen av dem utgående från en hållbar och ansvarsfull livsstil och konsumtion.</p>

ELEVHANDLEDNING

Elevhandledning åk 7–9

I **årskurserna 7–9** har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetsätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för elevhandledning i årskurs 7–9

- I1 Lärande och studier
- I2 Självkännedom och livslång karriärplanering
- I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet
- I4 Arbetslivsorientering
- I5 Att söka till fortsatta studier

[Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i åk 7–9](#)

[Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i åk 7–9](#)

[Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i åk 7–9](#)

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Elevhandledning åk 7–9 (sida 1/7)

Mål för undervisning Delaktighet och aktivitet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetsätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	<p>I samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleven att</p> <ul style="list-style-type: none"> - lära sig att i fungera i skolsamfundet - utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål . <p>Eleven ska öva sig i att</p> <ul style="list-style-type: none"> - ställa upp mål för sin inläring i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången 	K3, K7	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p>

Mål för undervisning Förmåga att lära sig	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	<p>I samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleven att</p> <p>utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål.</p> <p>Eleven ska öva sig i att</p> <ul style="list-style-type: none"> - ställa upp mål för sin inläring i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden (åk 9) 	K1	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 2/7)

Mål för undervisning Livslångt lärande	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
<p>M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller</p>	<p>I samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleven att</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin studieteknik och sin förmåga att lära sig både individuellt och i samverkan med andra, med ett livslångt lärande som mål <p>Eleven ska öva sig i att</p> <ul style="list-style-type: none"> - ställa upp mål för sin inläring i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången <p>Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla och förbättra sin självkänedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden (åk 9) 	<p>K1</p>	<p>Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 3/7)

Mål för undervisning Självkänedom	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
<p>M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen</p>	<p>Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla och förbättra sin självkänedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden (åk 9) <p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet (åk 9) <p>Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering (åk 9) karriärhantering (åk 9)</p>	<p>K3</p>	<p>Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 4/7)

Mål för undervisning Att ställa upp mål	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
<p>M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts</p>	<p>Eleven ska öva sig i att</p> <ul style="list-style-type: none"> - ställa upp mål för sin inläring i olika skeden av studierna samt utvärdera hur målen uppnåtts - utvärdera och ta ansvar för hur det egna skolarbetet utvecklas - ta ansvar för sitt lärande - ta ansvar för val förknippade med skolgången <p>Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid.</p> <p>Inom elevhandledningen behandlar man sådana ämnen och områden som hjälper eleven att</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla och förbättra sin självkänedom - förbättra och utveckla sin självbedömningsförmåga - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden (åk 9) <p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet (åk 9) 	<p>K1, K3</p>	<p>Självbedömning Diskussioner Individuell handledning Smågruppshandledning</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 5/7)

Mål för undervisning Lärande med sikte på arbetslivet	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hans eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	<p>Eleven tränar sina färdigheter att handla och komma till rätta i olika sammanhang.</p> <p>Utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet.</p> <p>Utveckla sociala och kommunikativa färdigheter för att klara sig i olika situationer och sammanhang, multilitteracitet.</p> <p>Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid.</p> <p>Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering (åk 9) karriärhantering (åk 9)</p>	K6, K7	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p>
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	<p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylka faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet (åk 9) <p>Eleven tränar sina färdigheter att handla och komma till rätta i olika sammanhang.</p> <p>Utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet.</p> <p>Utveckla sociala och kommunikativa färdigheter för att klara sig i olika situationer och sammanhang, multilitteracitet.</p> <p>Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid.</p> <p>Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.</p> <p>Genom att bekanta sig med olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt att öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet (PRAO). (åk 9)</p> <p>Eleverna får samtidigt bekanta sig med branscher och yrken som intresserar dem samt får en insikt i entreprenörskap. (åk 9)</p>	K4, K5, K6	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p> <p>PRAO-intyg</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 6/7)

Mål för undervisning Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen	Centralt innehåll	Kompetens	Formativ bedömning
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	<p>Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid.</p> <p>Bekanta sig med Finlands utbildningssystem och de möjligheter som erbjuds för fortsatta studier.</p> <p>Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.</p> <p>I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna de färdigheter som behövs i arbetslivet. (åk 9)</p> <p>Den kunskap, erfarenhet och respons eleven får från PRAO utnyttjas både i studierna (olika läroämnen) samt när eleven gör upp framtidsplaner. (åk 9)</p> <p>Jämlikhetsfrågor i arbetslivet uppmärksammas. (åk 9)</p>	K4, K5	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p> <p>PRAO-intyg</p>
M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	<p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - förbättra och utveckla sin förmåga att fatta beslut - utveckla sina färdigheter i att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns - reflektera över motivationens betydelse - förbättra och utveckla sin förmåga att planera för framtiden (åk 9) <p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin förmåga att analysera - förbättra sin förmåga att förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen, dylika faktorer är värderingar, attityder, färdigheter och sociala nätverk - öva sig på och utveckla olika färdigheter som behövs i livet (åk 9) <p>Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.</p> <p>Eleven bekantar sig med begrepp som karriärplanering (åk 9) karriärhantering (åk 9)</p> <p>Bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtas via olika källor är med tanke på karriärplaneringen. (åk 9)</p>	K4, K5, K6	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p>

Elevhandledning åk 7–9 (sida 7/7)

Mål för undervisning Kulturell mångfald och inter- nationalism	Centralt innehåll	Kompe- tens	Formativ bedömning
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetsituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands	<p>Utveckla och fördjupa elevens förmåga att planera sina fortsatta studier och sin framtid.</p> <p>Bekanta sig med Finlands utbildningssystem och de möjligheter som erbjuds för fortsatta studier.</p> <p>Lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.</p> <p>Genom att bekanta sig med olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt att öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet (PRAO). (åk 9)</p> <p>Jämlikhetsfrågor i arbetslivet uppmärksammas. (åk 9)</p>	K2	<p>Självbedömning</p> <p>Diskussioner</p> <p>Individuell handledning</p> <p>Smågruppshandledning</p>